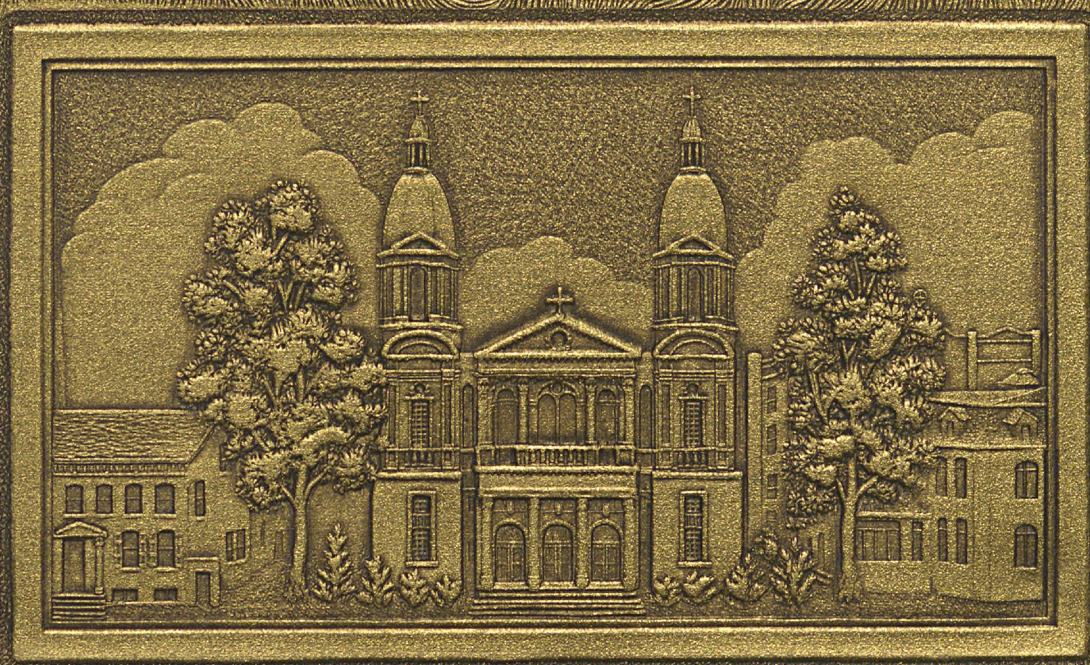

1891

Pamiętnik

ZŁOTEGO

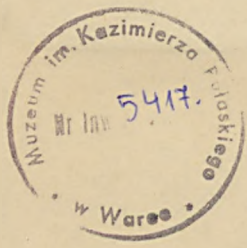
JUBILEUSZU

Parafii Świętego Krzyża

TRENTON, N.J.

1941

IV
p. 5.

1891 GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH 1941

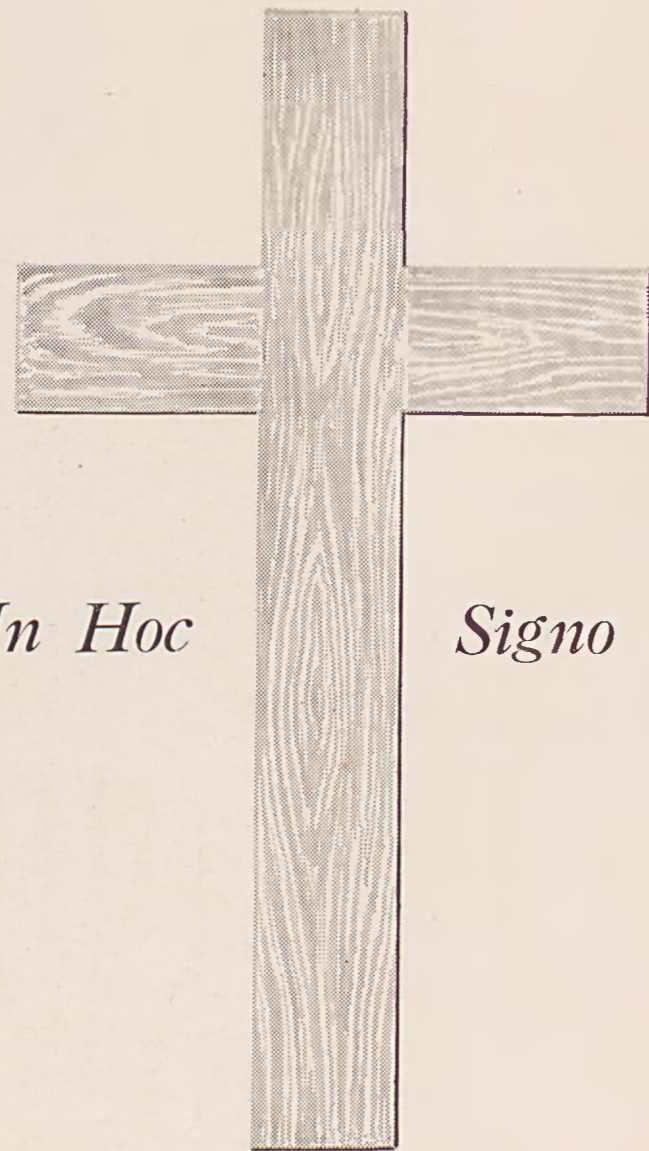
Kościół św. Krzyża

The Church of the Holy Cross

Trenton, N. J.

SN
ze zbiorów
STANLEYA NAJA

“W tym znaku zwyciężysz”

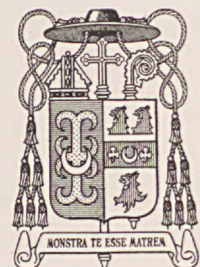
“In Hoc Signo Vinces”

“In this sign thou shalt conquer”

Jego Świątobliwość
Ojciec Św. Pius XII

His Holiness
Pope Pius XII

BISHOP'S HOUSE
NINE HUNDRED ONE WEST STATE STREET
TRENTON, NEW JERSEY

November 20, 1941

To the Rev. Francis A. Kasprowicz,
the Rev. Alexander A. Burant, the Rev. Joseph R. Brzozowski
the Felician Sisters and the beloved of Holy Cross Parish:

I am indeed very happy to extend my cordial congratulations and my blessing upon Holy Cross Parish on this the occasion of the Golden Jubilee of its foundation.

In the midst of the great distress to which your good people in Poland are subjected by tyrannous leaders of other nations it must be refreshing to you to know that here in America you enjoy the blessings of love and sympathy from your neighbors, and of the untrammelled freedom so necessary for the exercise of our holy religion.

The love of your Chief Shepherd in the Diocese of Trenton goes out to you all and his sympathy goes across the Atlantic to the suffering people of your beloved Poland.

Several times in the past two years I have stated that Poland is again passing through its Calvary upon earth, and that as surely as its people are suffering now so surely will their Catholic and patriotic spirit rise above all their trials, bringing again to a glorious resurrection this great nation always so loyal to its Catholic Faith, and always triumphant over its enemies.

On this happy Jubilee Day I beg the God of Nations to shower upon Father Kasprowicz, your beloved Pastor, upon his worthy Curates, upon the good Felician Sisters and upon all the people and children of your beloved Parish of Holy Cross, His choicest blessings.

With sentiments of deep Christian love and sympathy, and with my personal blessing, I remain

Sincerely yours in Christ,

Bishop of Trenton

His Excellency William A. Griffin D. D.

Bishop of Trenton, N. J.

BISHOP'S RESIDENCE
GREEN BAY, WIS.

BOX 45

22go października, 1941

Wiel. ks. Prob. F.A. Kasprowicz
Trenton, New Jersey

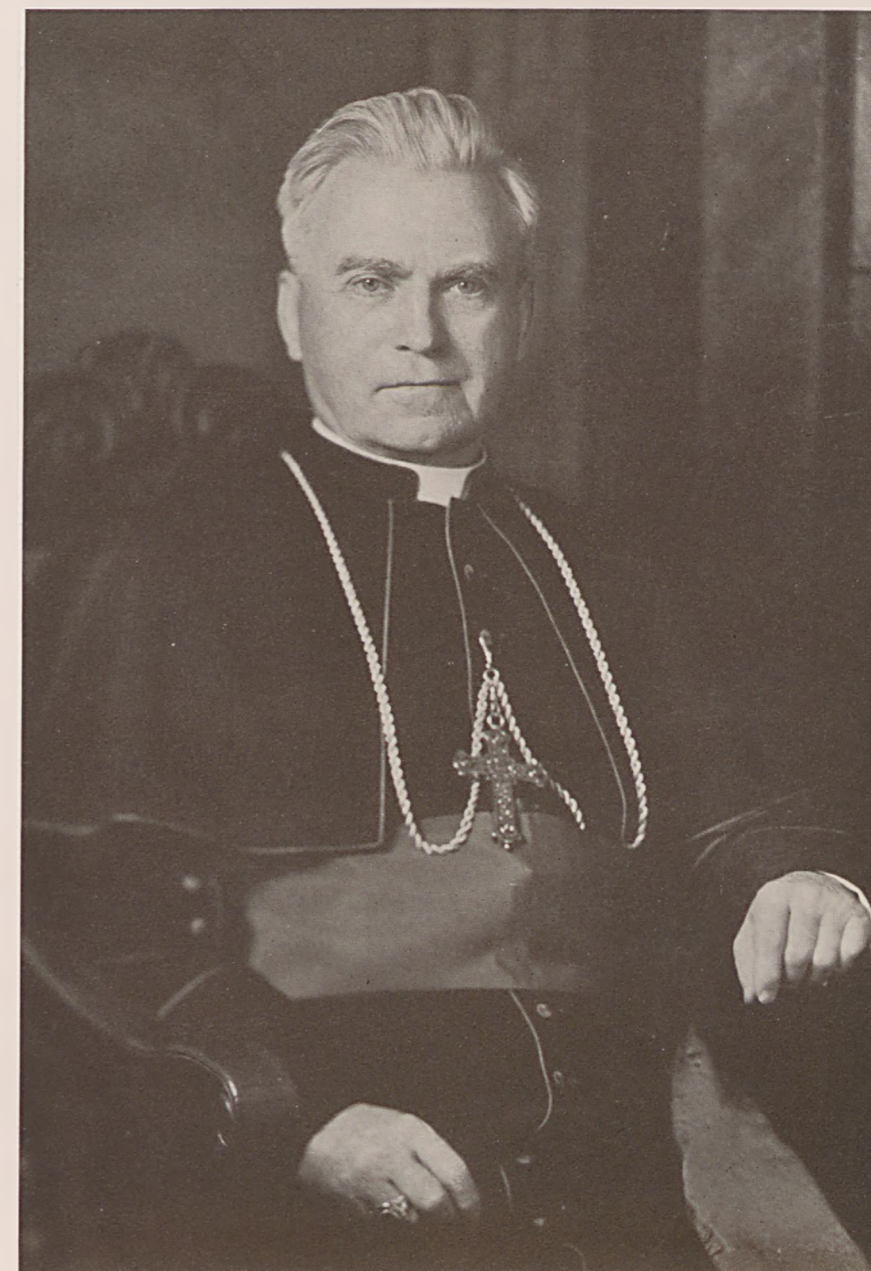
Czcigodny Księżu Proboszczu!

Zapoznawszy się z szanownymi członkami parafii św. Krzyża w Trenton, New Jersey, z okazji poświęcenia im kościoła nowego, mniej więcej trzydzieści lat temu, mam sobie za miły obowiązek przesłać niniejszym Wielebnemu Księdzu Proboszczowi i Jego zacnym parafianom pozdrowienia najserdeczniejsze i gratulacje na Uroczystość Złotego Jubileuszu, jaki parafia św. Krzyża obchodzić będzie w miesiącu listopadzie, obecnego roku.

Niech Pan Bóg miłosierny błogosławi i szczęści nadal Wielebnemu Księdzu Proboszczowi i Jego zacnym parafianom.

Oddany w Panu,

Biskup.

Przewielebny Ks. Biskup Paweł P. Rhode, D. D.
z Diecezji Green Bay, Wisconsin

Most Rev. Paul P. Rhode, D. D. — Ordinary of
Diocese of Green Bay, Wisconsin

ST. HYACINTH RECTORY
3151 FARNSWORTH AVENUE
DETROIT, MICH.

27-go października, 1941

Wiel. Ks. Franciszek A. Kasprowicz,
201 Adeline St.,
Trenton, N. J.

Drogi Księżu Proboszczu i Przyjacielu:

Znaną jest rzeczą, że radość człowieka wzmacnia się, gdy tenże może się nią podzielić z innymi, i gdy u tych innych znajdzie posłuch i współradowanie się. To można powiedzieć o człowieku, jako jednostce, albo też o człowieku w zbiorowym znaczeniu, jak n. p. o parafii.

Opierając się więc na tej zasadzie, niniejszym chcę upewnić Twych zacnych parafian, jakoż i Ciebie samego, że podzielam z wami waszą wielką radość z okazji nadchodzącego Złotego Jubileuszu parafii Św. Krzyża w Trenton, i, podziwiając liczne dzieła wasze z przeszłości, czy to materialne, czy też duchowe, składam zarazem z głębi serca szczerego życzenia żywych źródeł łask Bożych na przyszłość, by tymwięcej jeszcze dokazać dla dobra swego i przyszłych pokoleń.

Oddany w Chrystusie,

+ Stefan S. Woznicki
Auxiliariusz Detroicki

His Excellency Stephen S. Woznicki, D. D.
Auxiliary Bishop — Diocese of Detroit

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

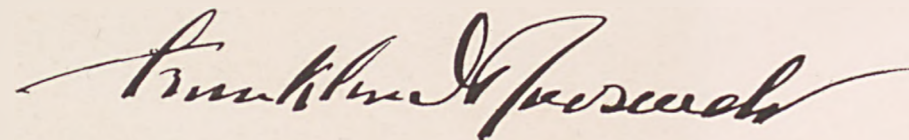
October 13, 1941

My dear Father Kasprowicz:

My hearty greetings to you and to your devoted congregation on the happy occasion of the Golden Jubilee of The Church of the Holy Cross.

I am sure this celebration, which comes at a time of grave crisis in our national life, will impress all who take part in it with a new appreciation of the blessings of civil and religious liberty which we all enjoy as Americans. A priceless heritage is our right to freedom of religion, freedom of education and freedom of assembly. Ours is the duty to defend these fundamental rights with every resource at our command and to pass them on unimpaired to those who are to follow us.

Very sincerely yours,

Reverend Francis A. Kasprowicz,
Pastor,
The Church of the Holy Cross,
201 Adeline Street,
Trenton, New Jersey.

Franklin Delano Roosevelt
President of the United States

STATE OF NEW JERSEY
EXECUTIVE DEPARTMENT

My dear Father Kasprowicz:

The citizens of Trenton and vicinity have every reason to join with me in offering sincere congratulations and good wishes to you and your parishioners upon the Fiftieth Anniversary of the Church of the Holy Cross.

Since its organization in 1891 by the Reverend Valentine Swinarski, the Church of the Holy Cross has become one of the truly outstanding Catholic parishes in the State.

From early Colonial Days to the present, the Church has always been the center of community life. From it radiates the inspiration and comfort that give life its real significance.

During the half century of its existence, the Church of the Holy Cross has witnessed many significant epochs. Not only has it witnessed the phenomenal growth of our capital City of Trenton, but it has seen the rise and fall of many nations, and the evolution of new "isms", which at present jeopardize all that constitutes christian civilization.

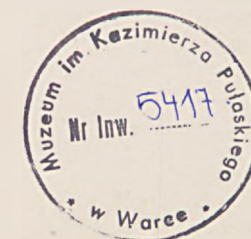
Knowing your parishioners as I do, I am confident that they will accept the challenges of this modern world and its problems, and that the Holy Cross Church will continue to exert its moral and spiritual influence in behalf of those forces which aim to establish a civilization based upon the sanctity of the individual and the humanity of Democratic ideals.

As your Governor, I am happy to have this opportunity to greet the Church of the Holy Cross upon its Fiftieth Anniversary. New Jersey is proud that it harbors such an institution so singularly devoted to all those christian principles, which, with God's help, will eventually encompass all mankind.

Sincerely yours,

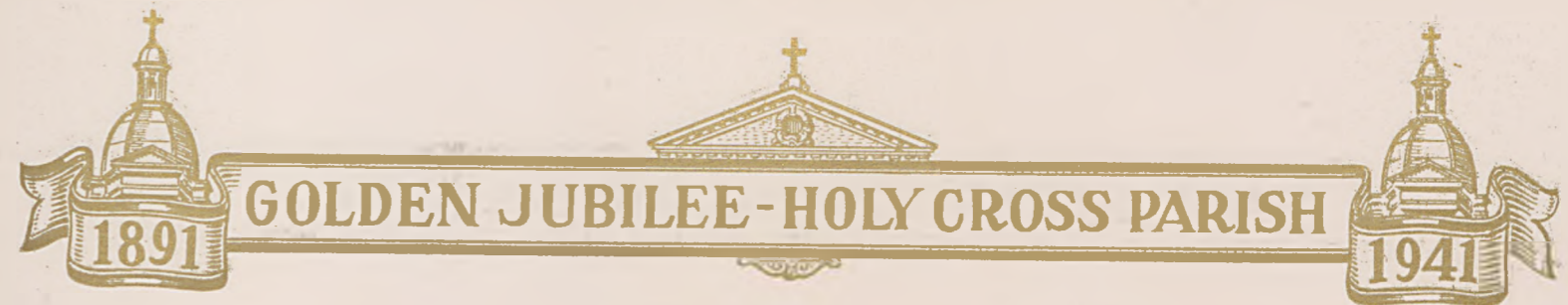
Charles Edison
Governor.

Reverend Francis A. Kasprowicz, Pastor
Church of the Holy Cross
Trenton, New Jersey

Harold G. Hoffman
Former Governor of New Jersey

HAROLD G. HOFFMAN
STATE HOUSE
TRENTON, NEW JERSEY
October 10, 1941

Dear Father Kasprowicz:

I share the happiness that you and the members of the congregation of the Church of the Holy Cross are experiencing at this time in connection with the 50th anniversary of the founding of the Church. It is especially fine that a suitable celebration has been arranged to mark such an important occasion.

Only an All-Knowing Father in Heaven can be fully aware of the devotion and self-sacrifice that have contributed to the splendid progress made during the past half century by the Church of the Holy Cross. Nevertheless, it is most appropriate that there be community recognition of the splendid advancement made through the years.

May all those who are members of your congregation or who are touched in any way by its many worthwhile activities be further enriched spiritually by this Golden Jubilee observance and continue their wholehearted cooperation.

My heartiest congratulations to you, your associates in the Church and the entire congregation of the Church of the Holy Cross.

With kindest regards,

Sincerely,

HGH:DAU

Reverend Francis A. Kasprowicz
The Church of the Holy Cross
201 Adeline Street
Trenton, New Jersey

A. HARRY MOORE
COUNSELLOR-AT-LAW
921 BERGEN AVE.
JERSEY CITY, N.J.

Former Governor of New Jersey

October 18, 1941

Rev. Francis A. Kasprovicz
The Church of the Holy Cross
Trenton, New Jersey

Dear Father Kasprovicz:

Please accept my sincere congratulations upon the Golden Jubilee of your splendid Church. For fifty years The Church of the Holy Cross has rendered a noble service to God and Humanity. Trenton is a better city, New Jersey is a better state, because your Church has been one of the agencies which have been training men, women, and children for God.

May you have many more years of happy, successful service in the same cause.

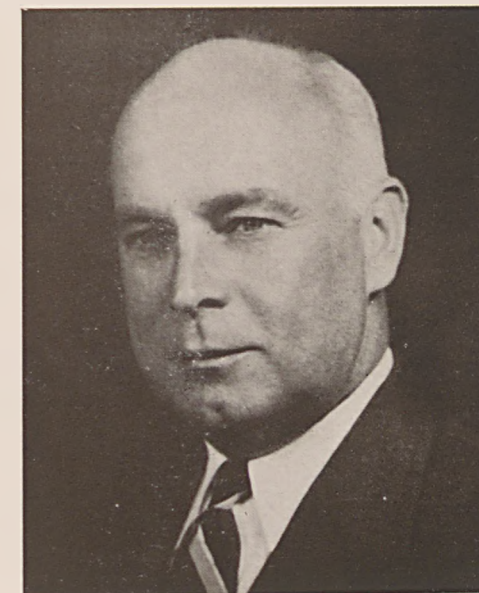
Very respectfully yours,

ahm bph

HARRY S. WALSH
471 BELLEVUE AVENUE
TRENTON, NEW JERSEY

October 15th
1941

Dear Father Kasprovicz:

May I join with your host of friends in congratulating you and the parishoners of The Church of the Holy Cross, upon the fiftieth anniversary of the organization of this fine Catholic Parish.

In my humble way, I have had the pleasure of working with you and many members of your Parish, and these contacts have always brought me genuine enjoyment. May the next fifty years of the life of The Church of the Holy Cross be blessed with peace, prosperity, and plenty, and may you live to enjoy the one-hundredth anniversary of the founding of The Church of the Holy Cross.

You and the members of your Parish should feel justly proud upon this glorious occasion, as I know your friends are, of the fine work you and your parishoners have accomplished.

Sincerely,

Harry S. Walsh

Słowo Wstępne

"Jak miłe przybytki Twoje Panie Zastępów: żąda i ustaje dusza moja do pałaców Pańskich, — ołtarze Twoje, Panie Zastępów, Królu mój i Boże mój. Błogosławieni, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie: na wieki wieków będą Cię chwalić."

Psal. LXXXIII.

Z mroku przeszłości minionych pięćdziesięciu lat jakoby ruchem tajemniczej ręki odsłonię się w tym tomie przed oczami waszemi szlachetne wysiłki, prace, i mzoły pierwszych naszych pionierów, którzy położyli fundamenta pod gmach przyszłości Parafii św. Krzyża.

Skromnym celem tej książki będzie dać choć w ograniczonej mierze słuszne uznanie tym dzielnym kapłanom, którzy przejęci miłością Boga i ludu Polskiegołożyli swe prace, siły, i nawet zdrowie w służbie Bożej, a których prace i poświęcenia może nie były dostatecznie docenione. Pragniemy dalej oddać słuszne uznanie tym pierwszym parafianom i założycielom tej ostoji Polskości. Mała tylko liczba z tych pierwszych założycieli będzie obchodziła Złoty Jubileusz naszej Parafii św. Krzyża. Większa część zasnęła snem wiecznym, ale pozostawiła po sobie nieśmiertelne pomniki, które będą głośno przemawiały do przyszłych pokoleń polskiego pochodzenia i będą pozyskiwać ich dozonną wdzięczność.

Drugim ważnym celem tej książki będzie, służyć Polskiej Amerykańskiej generacji jako bodziec w pracy dla chwały Boskiej i miłości Ojczyzny. Pierwsi emigranci Polscy byli biedni w rzeczach doczesnych, ale bogaci we wierze i miłości Boga i Ojczyzny. Ta głęboka wiara ojców naszych zbudowała te potężne i wspaniałe gmachy, które po sobie zostawili nam w spuściznie a z których każdy Polak może być dumnym. Kochani młodzi ludzie! Idźcie śladami ojców waszych. Umińcie ten Kościół św. Krzyża, gdzie założyciele złożyli serca swoje, gdzie korzyli się i modlili do Pana Zastępów, gdzie wyście byli ochrzczeni, umińcie ten kościół do którego za rękę wiedli was rodzice. Nie rozchodźcie się po innych kościołach i parafiach ale stójcie silnie przy Parafii św. Krzyża a staniecie się godnymi spadkobiercami Ojców waszych i założycieli tej Parafii.

Ks. F. A. Kasprowiez, Proboszcz.

Foreword

"How lovely are Thy tabernacles, O Lord! My soul longeth and fainteth for the courts of the Lord . . . Thy altars, O Lord of hosts, my King and My God! Blessed are they that dwell in thy house, O Lord; they shall praise Thee for ever and ever."

Psalm LXXXIII.

From the shades of the past, awakened by memory's wand, fifty years of fruitful struggles, toils and labors of the Polish emigrants will rise before your eyes in this volume. These first Polish settlers came from a land oppressed by three merciless conquerors, the land drenched with the blood of their martyrs, hallowed by the footsteps of their saints and blessed by the numerous miraculous shrines of the Mother of God. Poor they were indeed in the things of the world but rich in Faith and in love of God. That indomitable faith banded them together and inspired them to lay the lasting foundation under the structure of the Holy Cross Church. It is only fitting that at the close of the half century of service to God, that the Holy Cross Parish celebrate with joy and exultation the Golden Jubilee of its existence.

In the first place, we wish to offer to Almighty God our thanks and undying gratitude for all His rich blessings that were showered upon the Holy Cross Parish during these past long years. Secondly, we wish to express our thanks and pay a fitting tribute to those zealous priests, the first pastors, for their personal sacrifices and labors in making the Holy Cross Parish what it is today; and finally, we wish to thank and congratulate the old faithful parishioners, those organizers and contributors, who made the erection of these majestic buildings possible by their generosity. Most of them have gone to their Maker for their just reward, few have been fortunate enough to celebrate this feast with us. May God bless them with many more years.

May I urge you—the younger people of Polish nativity, to follow the example of your illustrious forefathers in practice of your Faith and in the love of God, your Creator. The beautiful Holy Cross buildings are yours. Love and cherish them. They are your rich inheritance. Be cooperative and loyal to this Parish, that you may become worthy of the name of true descendants of the noble Organizers of the Holy Cross Church.

Rev. Francis A. Kasprowiez, Pastor

Początki Wychodźstwa Polskiego w Trenton, New Jersey

Dawne to już czasy, kiedy Trenton był jeszcze małą miściną leżącą nad uroczym brzegiem rzeki Delaware, pamiętnej z przeprawy G. Washingtona z Armią, który wśród nocnej ciszy w wigilję Bożego Narodzenia, nagle uderzając, zabrał do niewoli wojska Hessów w roku 1776.

Pod koniec roku 1777 przybywa pierwszy Polak do Trenton. Był to nie kto inny, jeno nasz największy bohater dziejowy Kazimierz Pułaski. W Trenton Times z datą 10go października, 1939 Fred J. Austen podaje na podstawie dokumentu, jaki posiada:—"It was in 1777 when he was entertained in Trenton by the late Dr. Nicholas Jacques Emanuel de Belleville. Count Pulaski arrived in the United States from Paris June, 1777. Dr. de Belleville was personal surgeon to Count and traveled some time with him not only in Trenton vicinity, but in Boston and other places. Dr. de Belleville also accompanied the Count when he went to Savannah, where he fought in the Revolutionary War. He died in Savannah, and Dr. de Belleville returned to this city and continued his practice of medicine."

Działo się to w burzliwych czasach rewolucji Amerykańskiej o niepodległość, w której walczone z niesłychanym męstwem i poświęceniem; w szeregach walczyli i Polacy: Pułaski, Kościuszko, oraz wielu żołnierzy polskich. Trenton w czasie pobytu Pułaskiego był terenem ożywionej akcji wojennej. Bezustannie posuwały się oddziały i furgony wojskowe na pole walki. Fale ochotników napływały do kwatery Pułaskiego oraz jeńców ujętych w niewolę w okolicznych zwycięskich potyczkach; tu też odbywał się sąd wojenny nad nimi. W tym okresie powstaje pierwsze pismo w Trenton p. t. "New Jersey Gazette," które 4-go marca, 1777 podaje następującą wzmiankę o Pułaskim:—"Last Friday Brigadier General Count Pulaski of the Cavalry left this place with a body of horse in excellent order to join the Continental Troops under General Wayne, and who from the former exhibition of his valour and alertness will give a good account of the enemy's horse, if they do not deprive him of that pleasure by a precipitate flight."

Niezmierna duma przenika serce, gdy sobie uprzytomnimy, że Generał Pułaski tutaj żył i dał

nam wzór patriotyzmu i pracy dla idei. Tutaj bowiem w czasie zimy mroźnej w r. 1778 miał swą kwaterę i uzyskał pozwolenie na formowanie niezawisłych legionów własnym kosztem. Tutaj rozpoczyna się szereg czynów wojennych okrywający niegasnącą sławą naszego bohatera. Tutaj wyruszał on na czele legionów na bój krwawy do Little Egg Harbor, Tuckerton, i staczał większe walki w tej okolicy. Stąd po licznych potyczkach i bitwach na rozkaz dowództwa udaje się w r. 1789 do South Carolina, gdzie w bitwie pod Savannah ginie chwalebną śmiercią walcząc o wolność Stanów Zjednoczonych. W archiwum Stanu New Jersey znajduje się dużo dokumentów odnośnie do pobytu jego i działań wojennych w Trenton.

W tymże okresie bawił w Trenton Kajetan Węgierski poeta i były szambelan króla Stanisława. Od wyjazdu z Bristolu, Węgierski tak opisuje swą podróż do Trenton i Princeton: "Bristol, gdzie zatrzymaliśmy się na śniadanie, jest to małe miasteczko o ośm mil od Filadelfji; woźnica zmienił w niem konie. Po krótkim wypoczynku i po dość lichem śniadaniu, wyruszyliśmy w dalszą drogę aż do Trenton Ferry, gdzie płynie Delaware; rzeka ta jest szeroka mniejwięcej na odległości trzech strzałów.

... W ogólności brzegi Delaware są przyjemne, jednak cokolwiek za płaskie i jednostajne. Tuż obok leży Trenton. W tem to mieście 25-go grudnia, 1776 roku dzięki dzielności Gen. Waszyngtona a niedbalstwu pułk. Ralla (dowódcy heskiego) ujęto brygadę heską. . . .

Potyczka pod Trenton była pierwszym znacznie-szem zwycięstwem, jakie Amerykanie odnieśli nad Anglikami. Jeńcy hescy zostali z triumfem wprowadzeni do Filadelfji, i ludność z okolic zbiegła się by podziwiać tych nieszczęśliwych jeńców okupionych tak drogo i przybyłych z tak daleka.

Między Trenton a Princeton niema nic godnego uwagi prócz wielkiego drzewa dokoła którego olbrzymie skały tworzą jakby izbę zwaną Rocky-House; na wierzchu ich zapalano ognie, które służyły za hasło zbiórki dla milicji New Jersey."

Tegoż dnia wieczorem przybył Węgierski do Princeton, N. J., gdzie właśnie obradował Kongress

Kontynentalny. W domu zajezdnym w którym stanął, spotkał Generała N. Greene'a, najznakomitszego po Waszyngtonie wodza Armji Amerykańskiej i towarzysza broni Kościuszki. M. Haiman "Polacy w walce o niepodległość Ameryki."

Często również przebywał tu Julian Ursyn Niemcewicz, wybitny pisarz, podówczas zamieszkały w Elizabeth, N. J. Ze względu, że przez Trenton przechodził główny szlak do Filadelfji i Washingtonu wielu wybitnych Polaków, których dużo wówczas przebywało w Ameryce, po upadku Polski zatrzymywało się chwilowo w Trenton, N. J.

Lata biegly niczem niepowstrzymane. Przez wiele lat Stany Zjednoczone rozwijały się w drodze pokojowej. Aż burza dziejowa znów wstrząsnęła Ameryką i wybuchła Wojna Domowa za czasów prezydenta Lincolna. I znów trzeba zaznaczyć z dumą, że jak ongi Pułaski, przybywa do Trenton nasz rodak Józef Karge: Szczegóły jego pobytu w Trenton opisuje M. Haiman w Historji "Udziału Polaków w Amerykańskiej Wojnie Domowej."—"Gdy z początkiem 1863 r. utworzył się drugi pułk jazdy New Jersey; Karge przyjął ofiarowane mu pułkownikostwo. W czerwcu tegoż roku podczas organizacji pułku w Trenton spotkało go zaszczytne mianowanie na naczelnego dowódcę jazdy Stanu New Jersey z poleceniem współdziałania w odparciu grożącego najazdu stanu przez Generała Lee. Karge miał pod sobą nie tylko całą jazdę stanową, ale i wszelkie inne oddziały jazdy, jakie rząd federalny

przygotowywał do wysłania dla obrony New Jersey. Zwycięstwo pod Gettysburgiem zapobiegło jednak grożącej inwazji i Karge wrócił na stanowisko dowództwa 2-go pułku. W październiku 1863 wyruszył na nowe trudy bojowe. Pułk jego składał się w większości z Amerykanów, ale byli też w nim Polacy, Niemcy i inni cudzoziemcy.

W ciągu swej przeszło półtorarocznej służby na południowym zachodzie, Karge odbył siedem większych wypraw przeciw Konfederatom, nielicząc drobniejszych; stoczył dziesiątki bitew i potyczek.

"Po wojnie Karge przyjął "Komisję" w regularnej armji i pełnił służbę jako komendant wojskowych rezerwacji na terytorium Nevada. Trzy lata spędził na "pograniczu" amerykańskim, które roilo się jeszcze wówczas od Indian. W roku 1870 kolegium New Jersey w Princeton zaprosiło go na Katedrę europejskich języków i literatur. Karge zadowolony dosyć niewywczasów życia wojskowego, zrezygnował ze służby w armji i powrócił do zawodu profesorskiego. Katedrę w Princeton zajmował przez wiele lat aż do śmierci; "dzięki wysokiemu wykształceniu, zaletom charakteru, i rzadkiemu talentowi pedagogicznemu stał się jednym z najgłośniejszych ówczesnych profesorów" (National Encyclopedia of American Biography). Śmierć zaskoczyła go nagle, gdy przejeżdżał promem z Jersey City do New Yorku dnia 27-go grudnia 1892 r. Zwłoki jego spoczywają na słynnym cmentarzu w Princeton.

Nowe Fale Wychodźstwa Polskiego

Kiedy już ucichł głos wojenny i błogi pokój zawitał, nie było nikogo z Polaków w Trenton; bo ci pierwsi wychodźcy, którzy tak chlubnie przeszli przez wir wypadków dziejowych, nie przybyli tu dla zdobywania majątku ani za chlebem. Jeden z tych dzielnych rycerzy wolności później powrócił po wielu latach. Był nim Józef Lanzing rodem Ślązak. Przybył on do Ameryki w okresie Wojny Domowej, i wprost z okrętu zaciągnął się do wojska. Przy schyłku życia zamieszkał w szpitalu Św. Franciszka, żyjąc z skromnej pensji jaką pobierał. Zgasił cicho i niespostrzeżenie . . . w dobie, gdyż już istniały parafje polskie.

Roczniki miejskie "City Directory" wykazują słabe ślady Polaków do roku 1876. Dopiero mniej więcej od tego czasu ludność polska z Poznańskiego i Prus zachodnich coraz tłumniej zaczyna wyjeżdżać za morze. Nieco później ruch emigracyjny obudził się także wśród ludności polskiej z pod zaboru rosyjskiego. Odtąd głównie datuje się powolny napływ Polaków do Trenton.

Już po roku 1880 spora gromadka Polaków garnie się do kościoła niemieckiego Św. Franciszka, gdzie proboszczem był Ks. Józef Thurner bardzo zacny kapłan, który ostatnio w roku 1887 sprowa-

dził Ks. Kattein proboszcza z parafji Św. Wawrzyńca w Filadelfji do słuchania spowiedzi Wielkanocnej.

Z rozrostem przemysłu fabrycznego w dzielnicy Chambersburg równocześnie wzrastało osadnictwo emigrantów z krajów europejskich. Przybywało też stale i ludności polskiej w tej stronie miasta. Wszechstronną troskliwą opiekę nad tymi emigrantami rozciągali Ojcowie Franciszkanie, umożliwiając im spełnianie obowiązków religijnych.

Od roku 1887 Polacy skupili się przy Kościele OO. Franciszkanów, którzy od czasu do czasu niesli im pokrzepienie duchowe. Byli to Ks. W. Małusecki i Ks. Barański z Filadelfji. Gdy nowy kościół Niepokalanego Poczęcia P. M. został ukończony, przełożony O. Piotr Jachetti urządził misję dla Polaków w opróżnionym kościółku Our Lady of Lourdes. Zaprosił zasłużonego długoletniego misjonarza w Ameryce Ks. Leopolda Moczygębę, Franciszkanina, z którym łączyła go serdeczna przyjaźń od młodzieńczych lat w zakonie i z nim przybył na misję do Ameryki wiele lat temu. Misja odbywała się przez dwa tygodnie. Polacy schodzili się tłumnie na misję, zapelniając kościół po brzegi. Pierwsza misja była niezmiernie owocna. Stała się niejako przeglądem sił własnych. Od tego czasu poczyna kielkować myśl utworzenia osobnej parafji polskiej, co w niedługim czasie się skryształizowało.

Polscy Biskupi w Ameryce Bishops of Polish Ancestry in America

Most Rev. Paul P. Rhode, D. D.
Ordinary — Diocese of Green Bay,
Wisconsin
Consecrated — July 29, 1908

Most Rev. Joseph C. Plagens, D. D.
Ordinary — Diocese of Grand Rapids,
Michigan
Consecrated — September 30, 1924

Most Rev. Stanislaus V. Bona, D. D.
Ordinary — Diocese of Grand Island,
Nebraska
Consecrated — February 5, 1932

Most Rev. Stephen S. Woznicki, D. D.
Auxiliary — Archdiocese of Detroit,
Michigan
Consecrated — January 25, 1938

Przewielebny Ks. Walenty Świnarski
Założyciel Parafii św. Krzyża
w roku 1891

Reverend Valentine Swinarski
Founder of the Holy Cross Parish
in 1891

Pierwszy kombinacyjny
Budynek św. Krzyża,
mieszczący Kościół,
Szkołę i mieszkanie dla
Ks. Proboszcza i dla
Nauczyciela, na
Adeline i Cass ul.

First Combination
Building of the
Holy Cross Church —
containing Church,
School, Rectory and
teacher's living
quarters at
Adeline and Cass Sts.

Wnętrze pierwszego Kościoła św. Krzyża
zdjęte podczas Świąt
Bożego Narodzenia w roku 1892

Interior of the First
Holy Cross Church.
During Christmas Day in 1892

Historia Parafii św. Krzyża

"In hoc signo vinces"
 "W tym znaku zwyciężysz"

Minęło pięćdziesiąt lat od chwili jak wśród nielicznej gromadki Polaków w Trenton powstała myśl utworzenia osobnej parafii polskiej. Było to w roku 1891 gdy Ks. Biskup Michael J. O'Farrell, udzielił pozwolenia na założenie parafii polskiej, a na proboszcza mianował Ks. Walentego Świnarskiego z Mill Creek, Pa. Był to bojownik za sprawę Kościoła i Ojczyzny, który za swoją żywą działalność katolicko-narodową musiał opuścić Polskę.

Ks. Fr. Bolek w dziele "Who is Who in Polish America" podaje taki krótki życiorys pierwszego proboszcza Ks. W. Świnarskiego:

"Ks. Walenty Świnarski biskup nominat Płocki, urodził się r. 1832 w Warszawie. Po ukończeniu nauk teologicznych i otrzymaniu święceń Kapłańskich dnia 4-go marca 1855 r., powołany został do Łowicza na wikariusza, później został Katechetą w Łęczycach, następnie proboszczem przez 17 lat w Nieborowie i Łowiczu gdzie otrzymał godność parafialną. Mianowany został regensem Seminarjum Duchownego w Warszawie, a w końcu proboszczem największej parafii Wszystkich Świętych tamże, i wyniesiony do godności biskupa; lecz jego nominacji oparł się rząd rosyjski. W r. 1889 wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Od r. 1889 był proboszczem w Mill Creek, Pa. W Trenton, gdzie był proboszczem od r. 1891 do 1895, zbudował kościół św. Krzyża. Od r. 1896 był kapłanem Ochronki S. S. Felicjanek w Cheektowaga, N. Y. gdzie zmarł".

Ciężkie były początki nowozałożonej parafii i wiele trudności miał do zwalczania pierwszy czcigodny proboszcz, i słusznie się wyraził, że jedynie pod znakiem krzyża, chyba je pokonać będzie można: z całą ufnością w proroczą zapowiedź zwycięstwa w tym znaku Krzyża, zabiera się pierwszy proboszcz do zorganizowania parafii. Z początku nie było miejsca na odprawianie nabożeństwa przez cały miesiąc, aż wreszcie udało się wynająć dom na narożniku Elm i Home ulic. Po przerobieniu domu na skromną Kapliczkę rozpoczęła się mozolna praca duszpasterska Ks. W. Świnarskiego, i od tej chwili zaczęło się życie religijne i narodowe rozwijając pomysłnie.

Była tu jeszcze mała garstka ludu, ale gorąco miłująca wiarę praojców. Wszyscy jednak, ufni w pomoc Boga zabrali się energicznie do dzieła,

nie zrażając się żadnymi przeciwnościami. Nie było wówczas Polaków zamożnych z wyjątkiem małej liczby starszych osadników, którzy mieli własne domy. Większość byli to nowi przybysze z Europy lub z dalszych stron Ameryki, których los zapędził tu za chlebem. Trzeba było ogromu pracy, aby zebrać fundusz na utrzymanie parafii i na budowę Kościoła. Ks. Świnarski jednak z grupką tego ludu przy wytrwałej pracy, doprowadził wreszcie do tego, że zakupiono 16 lot pod przyszłe budynki parafialne. Za trzy loty zapłacono gotówką. Po uzyskaniu pozwolenia na budowę kościoła, z nową gorliwością krążyło się, aby zebrać fundusz na rozpoczęcie budowy Domu Bożego. Żadne ofiary nie były zbyt wielkie, kiedy chodziło o zaspokojenie tej tak naturalnej a tak ważnej potrzeby serca. I już w roku 1891 poświęcono kamień węgielny pod nowy budynek kombinacyjny, który miał służyć za Kościół, szkołę, mieszkanie dla księdza i nauczyciela. Tego samego roku ukończono budowę.

Znamiennym też jest fakt, iż Ks. Świnarski zakładając parafię pomimo tak trudnych warunków otwiera jednocześnie szkołę polską! . . . Podziwiać dziś trzeba, roztropność jego i zarazem ofiarność tych pierwszych Pionierów, że zrozumieli jaki to ważny czynnik stanowić będzie szkoła rozwoju parafii w przyszłości . . . Już w pierwszym roku istnienia parafii uczęszczało przeszło 70 dzieci do szkoły. Pierwszym nauczycielem był W. Sieniewicz.

W tym okresie zakupiono także jeden akr ziemi na własny cmentarz i zorganizowano towarzystwa: Św. Krzyża, Najśw. Serca Jezusowego i Ułanów Św. Florjana.

Oprócz tego poczęto tu wydawać pierwsze pismo polskie w Trenton p. t. "Śmiech" z dodatkiem "Nowiny Trentońskie". Wydawcą był Grabski, redaktorem — Kurlandzki. Drukarza sprowadzono z drukarnią z New Yorku. Pismo to po pewnym czasie przeniesione zostało do Filadelfji, gdzie po 2 latach przestało wychodzić.

Po blisko 5-cio letniej gorliwej działalności Kapłańskiej z powodu nadwątlonego zdrowia Ks. Świnarski musiał opuścić parafię w czerwcu 1895 r. żegnany ze szczerym żalem przez wszystkich parafian.

PIERWSZA KOLEKTA MIESIĘCZNA

FIRST MONTHLY COLLECTION

March 8, 1891

Zebrana w Parafii św. Krzyża 8go marca, 1891 roku, która nam wykazuje nazwiska pierwszych założycieli.

Celmer Antoni\$1.00	Tykarski Teodor 1.00	Barełkowski Leon 1.00
Szkodowski Jan 1.00	Tozesewski Piotr 1.00	Słosowski Jan 1.00
Cieślukowski Michał 1.00	Karczewski Władysław 1.00	Solarski Jan 1.00
Schreiber Franciszek 1.00	Chmielewski Stanisław 1.00	Lubiejewski Franciszek Jr. 1.00
Piotrowski Tomasz 1.00	Zablocki Walenty 1.00	Knapinski Jakób 1.00
Rajzner Leon 1.00	Gill Andrzej 1.00	Stawisinski Kasper 1.00
Post Franciszek 1.00	Warzenka Antoni 1.50	Krzyżanowski Michał 1.00
Urbankiewicz Jakób 1.00	Marcinkowski Mikołaj 1.00	Neuman Józef 1.00
Post August 1.00	Miller Wojciech 1.00	Chanecki Roman 1.00
Ślusowski Jan 1.00	Barełkowski Marcei 2.00	Togłotki Paweł 1.00
Lubiejewska Anna 1.00	Prykanowski Józef 2.00	Szkodowski Piotr 1.00
Ślusowska Julja 1.00	Dworak Jan 1.00	Bazala Jan 1.00
Nadomski Jan 1.00	Fojut Stanisław 1.00	Jastrzewski Jan 1.00
Modrzejewski Jan 1.00	Błoński Tomasz 1.00	Sokolowski Antoni 1.00
Wajs Marcin 1.00	Knapinski Marjan 1.00	Krempecki Aleksander 1.00
Matyasik Walenty 1.00	Cieślukowski August 1.00	Stachowski Michał 1.00

Założyciele Parafii św. Krzyża

Organizers of the Holy Cross Church

Pierwszy rząd: Pani J. Węglińska, A. Michalska, M. Nowicka, W. Bulakowski, F. Talarowska, M. Piorkowska, C. Gill, P. Lewandowska, M. Patelska, A. Cieślukowska, A. Giedlińska.

Drugi rząd: Pani M. Matuszak, F. Nowicki, B. Wesolowska, A. Post, M. Prykanowska, T. Sitko, L. Chmielewska, E. Kremer, A. Tykarska, B. Krolak, V. Prykanowska.

Trzeci rząd: Pan M. Bejma, A. Wiączek, J. Kokowski, J. Talarowski, J. Prykanowski, M. Stachowski, M. Błażejowski, J. Lubiejewska, F. Lubiejewski, A. Cieślukowski.

Czwarty rząd: Pan W. Kostrzewa, J. Słosowski, M. Ludwiczak, J. Frąckowiak, J. Miller.

ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA

GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH

Szkola Polska założona została przez
Ks. Walentego Świnarskiego w roku 1892.
Nauczycielem był W. Sieniewicz

Holy Cross Polish Parochial School
established by Rev. Valentine Swinarski in 1892,
with W. Sieniewicz as teacher

Urbaniak Michał	1.00	Kokowski Józef	2.00	Zamojski Jan	1.00
Kasprzyk Wiktor	1.00	Lubiejewska Marta	1.00	Napierski Jan	1.00
Ruda Józef	1.25	Majewski Aleksander	1.00	Bajerowicz Franciszek	1.00
Prykanowski Michał	1.00	Lewandowski Bolesław	1.00	Patelski Tomasz	1.00
Szafranski Jakób	1.00	Ciszewski Józef	1.00	Gęsicki Stanisław	1.00
Kowalkowski Franciszek	1.00	Ciemniecki Jan	1.00	Kokowski Jan	1.00
Falkowski Józef	1.00	Węglinski Franciszek	1.00	Smoczyk Jakób	1.00
Tykarski Jan	1.00	Talarowski Józef	1.00	Michalski Wojciech	1.00
Maćkiewicz Antoni	1.00	Neuman Katarzyna	1.00	Grabowski Franciszek	1.50
Truszkowski Jan	1.00	Bulakowski Walenty	1.00	Łopek Aleksander	1.00
Froncowski Jan	2.00	Frąckowiak Jakób	1.00	Barczyński Michał	1.00
Liwosz Ludwik	1.00	Urbańska Anna	1.00	Gąsiorowski Wincenty	1.00
Duszyński Wincenty	1.00	Welk Szczepan	1.00	Kuffel Jan	1.00
Arend Michał	2.00	Wernik Tadeusz	1.00	Michniewski Jan	1.00
Rogaliński Walenty	1.00	Cieślowski Franciszek	1.00	Kuligowski Antoni	1.00
Górski Józef	1.00	Neuman Rozalja	1.00	Wysocki Jan	1.00
Neuman Michał	1.00	Brzeski Zygmunt	1.00	Kaliszewski Andrzej	1.00
Kacner Antoni	1.00	Kubiś Marcin	1.00	Ruda August	1.00
Tyunajtus Dominik	1.00	Cieślowski Jan	1.00	Lachowicz Julian	1.00
Witucki Piotr	1.00	Rajzner Antoni	1.00	Karcz Jan	1.00
Marciniak Franciszek	1.00	Ząbek Jan	1.00	Karcz Ignacy	1.00
Baszczewski Jan	2.00	Franek Regina	1.00	Mroczkowski Michał	1.00
Patelski Zacheusz	1.00	Miller Adam	1.00	Barełkowska Kazimiera	1.00
Bielinski Jakób	1.00	Konarski Leon	1.00	Harczar Michał	2.00
Borowski Tomasz	1.00	Krajewski Michał	1.00	Reszczyński Franciszek	1.00
Jastrzębski Józef	1.00	Łalowski Marjan	1.00	Lubiejewska Katarzyna	1.00
Łabinski Leopold	1.00	Rajkowski Piotr	1.00	Lubiejewski Michał	1.00
Szymański Tomasz	1.00	Kasprzyk Franciszek	1.00	Wiśniewski Wojciech	1.00
Robak Walenty	1.00	Maryński Bronisław	1.00	Chmielewski Franciszek	1.25
Wojczyński Wincenty	1.00	Rajzner Jan	1.00	Tyburski Jan	1.00
				Lewandowski Jan	1.00

Drugi Proboszcz z rządu
Wiel. Ks. Doktor Jan Ciemniewski

Ponieważ pobyt Ks. Doktora Ciemniewskiego był stosunkowo krótki bo zaledwie siedm miesięcy,

więc też nie pozostało wiele do wspomnienia z jego działalności. Był profesorem Seminarium Polskiego w Detroit, Michigan, skąd przybył do Trenton w Lipcu 1895 a opuścił Parafię św. Krzyża w grudniu tegoż samego roku.

Kruchta Kościoła św. Krzyża
Vestibule of the Holy Cross Church

ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA

Wiel. Ks. Franciszek Czernecki

Od grudnia 1895 r., wyznaczony został na proboszcza Wiel. Ks. Franciszek Czernecki. Jego działalność nacechowana była nadzwyczajną gorliwością o utrwalenie polskości i Wiary św. w niedawno założonej parafii. Szczególną opieką otoczył on szkołę. Parafia z dniem każdym przez napływ Polaków, szybko wzrastać zaczęła, a dla szkoły potrzeba było kilku nauczycieli, na co nie sięgały skromne fundusze parafjalne . . . W tej epoce wszystkie większe osady polskie w Ameryce skwapliwie starały się mieć polskie Siostry ze zgromadzenia S. S. Felicjanek, których sumienna praca wywierała korzystny wpływ na młode pokolenie w Ameryce. Za usilnym staraniem Ks. F. Czerneckiego S. S. Felicjanki objęły kierownictwo szkoły Św. Krzyża we wrześniu roku 1901 ku wielkiemu zadowoleniu parafjan. Od tego czasu, szkoła parafjalna chlubnie spełniła swoje zadanie . . .

Wiel. Ks. Czernecki, kapłan według Serca Jezusowego, znany z swojej głębokiej nauki i nadzwyczajnej pobożności, przelewał miłość Boga i Matki Najświętszej na swój lud powierzony jego pasterskiej pieczy. Nic też dziwnego, że wierni cisnęli się gromadnie do tego męża Bożego, by rękę jego ucałować, która tak godnie sprawowała najświętszą ofiarę codziennie i udzielała im Sakramentów świętych. On też pierwszy założył Towarzystwo Panien Niepokalanego Poczęcia 14 czerwca 1896 a które do dziś dnia trwa i coraz więcej się rozwija i służy wiernie Matce Najświętszej i Parafii Św. Krzyża.

W roku 1898 odbyła się pierwsza Misja pod kierunkiem O. O. Jezuitów. Nowy Biskup McFaul wi-

zytował Kościół Św. Krzyża w roku 1897 i drugim razem w r. 1899. Za czasów pobytu Wiel. Ks. Czerneckiego powstała druga szkoła Polska na East Trenton gdzie wkrótce potem zorganizowała się nowa Parafia pod wezwaniem Św. Jadwigi. W maju 1902 Wiel. Ks. Franciszek Czernecki udał się do South Amboy na stanowisko Proboszcza w parafii Najśw. Serca Pana Jezusa.

Po przygotowaniu niniejszego artykułu do Pamiętnika przewielebny Ks. Czernecki, który ostatnie sześć lat spędził na Plebanji Św. Krzyża zwolniony od obowiązków kapłańskich powodu osłabionego zdrowia zasnął snem wiecznym w Szpitalu Św. Franciszka w mieście Trenton, w samo święto Macierzeństwa Matki Boskiej 11-go października 1941. Wielki mąż Boży, kapłan świętobliwego życia, kaznodzieja, katecheta i teolog przeniósł się do Ojca Niebieskiego któremu tak wiernie i przykładowie służył przez 55 lat swego kapłaństwa. Wspaniały pogrzeb odbył się 15 października z Kościoła Św. Krzyża, a zwłoki jego spoczęły na cmentarzu Św. Krzyża przy Krzyżu Cmentarnym. Świętej pamięci Ks. Czernecki urodził się w Pilnie w Galicji 25-go sierpnia 1864. Na kapłana został wyświęcony 27-go grudnia, 1886 w Tarnowie. W djecezji Trentońskiej pracował 46 lat. Ostatnie lata spędził u swego wychowanka Ks. Franciszka Kasprowicza, którego on osobiście przygotowywał do Seminarium duchownego, a który też starał się choć w małej mierze odwdziżyć się za to dobrodziejstwo wyświadczone.

GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH

Wielebny Ks. Franciszek Czernecki
Trzeci Proboszcz Parafii św. Krzyża

Reverend Francis Czernecki
Third Pastor of the Holy Cross Church

Dzieci Marji

Pierwszy rząd: Odasz, Marja Ashmore, Błaziejewska, Daszkowska, Wiel. Ks. Proboszcz Franciszek Czernecki, P. Olszewska, A. Rajchel, Marja Chwateńska, Hojnowska.

Drugi rząd: Wierzbicka, Miller, F. Chwateńska, Kaliszewska, F. Wysocka, M. Zielińska, M. Sławiszzyńska, Anna Porawska, Marja Jurkiewicz, L. Pawłowska, F. Górczyńska.

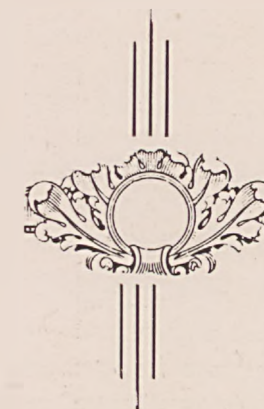
Pierwsze Towarzystwo Panien Niepokalanego Poczęcia założone w czerwcu 1896. przez Wiel. Ks. Proboszcza Franciszka Czerneckiego.

First Young Ladies Sodality organized in June 1896 by Rev. Francis Czernecki

Wiel. Ks. Franciszek Wojtanowski.
Czwarty Prob. Parafii św. Krzyża.

Rev. Francis Wojtanowski
The Fourth Pastor of the
Holy Cross Church

Wiel. Ks. Franciszek Wojtanowski

Od maja, 1902 r. objął zarząd Parafji Ks. Franciszek Wojtanowski świeżo przybyły z Europy. Był on niestrudzonym pracownikiem we winnicy Pańskiej dla zbawienia dusz, prowadził dalej dzieło zapoczątkowane przez dwóch dzielnych kapłanów, Ks. Walentego Świnarskiego i Ks. Franciszka Czerneckiego. Prócz tej pracy w Parafji Św. Krzyża wyróżniła się sprawa tworzenia nowej Parafji na wschodniej części miasta Trenton. W tej nowej dzielnicy miasta, w roku 1903 mieszkało już około 200 rodzin polskich. Uczęszczali oni przeważnie do kościoła Św. Krzyża. Od dwóch lat, mieli tam Polacy osobną szkołę pod nazwą Kazimierza Pułaskiego. Szkoła pociągła za sobą poważne wydatki. Ażeby zebrać dostateczne fundusze na utrzymanie tej szkoły, powstały w tym celu towarzystwa świeckie i kościelne jak Św. Antoniego itd. Ks. Prob. Franciszek Wojtanowski z Parafji Św. Krzyża objął opiekę religijną nad tą szkołą, która szybko się pomnażała i stała się początkiem tworzenia trzeciej polskiej parafji w mieście Trenton.

Należy oddać uznanie owocnej i energicznej pracy Towarzystwu Św. Antoniego, które prócz pomaganiu szkole finansowo, pracowało usilnie by stworzyć nową parafię pod wezwaniem Św. Jadwigi. Dokonali swego celu w lutym 1904 r. kiedy ta nowa placówka polska została inkorporowana legalnie. Pierwszymi trustysami byli panowie Aleksander Majewski i Antoni Gudebski. Ks. Biskup Mc-Faul, Prezydent korporacji, Wikary Generalny Ks. Prałat Fox, Sekretarz i Ks. Franciszek Wojtanowski jako Kasjer.

Za czasów Ks. Prob. Wojtanowskiego odbył się sejm Unji Polskiej w Ameryce, w mieście Trenton we wrześniu, 1902 r. Uroczyste nabożeństwo Sejmowe odbyło się w Kościele Św. Krzyża. Przy końcu miesiąca grudnia, 1904 r. Ks. Franciszek Wojtanowski został zwolniony na własne życzenie i wyjechał do Lawrence, Mass. gdzie owocnie pracował jako proboszcz przez 14 lat aż do swej śmierci.

Trzydzieści Jeden Lat Temu

Napisał
KS. DR. JÓZEF DZIADOSZ

Dnia 15-go lipca 1910 roku, po wszystkich parafjach polskich uroczyste obchodzono pięćsetną rocznicę pogromu chciwego krwi słowiańskiej zakonu niemieckiego na polach Grunwaldu. Msze uroczyste, parady, mowy płomienne słyhać było wszędzie po polskich osiedlach.

Tak było i w parafji św. Krzyża... Co więcej! Po długich targach o pozwolenie budowy nowego kościoła postanowili parafjanie ten dzień uświetnić kopaniem ziemi pod fundamenty dzisiejszej świątyni. W dzień ten wiekopomny zadzwoniły dzwony, zawarczały łopaty w rękach parafjan, huknęła pieśń do Jasnej Pani i związana ze spiżowymi dźwiękami rozpląnęła się szeroko ponad miastem, a może odbiła się echem dalekiem gdzieś aż o wysokie góry rodzinne, rozlała się po łąkach pszenicznych i kwiecistych łąkach. Kto wie, czy na te głosy nie poruszyły się w grobach spracowane kości ojców z uciechy, że tem, czem oni żyli w Polsce, żyją ich synowie za oceanem. A może gazdy na przyzbach siedzące, jak siwe sępy zadumane, ze łzami witały ją jako jasny świt wiecznego rana. Jasny dzień uśmiechnął się do tych serc gorących wiarą i miłością swego narodu.

"Pod wieże — głęboko na dwa chłopcy, a raźno!" I znów zawarczały łopaty i w mgnieniu oka wykopały doły głębokie pod wieże, co za rok stanęły na straży arki przymierza, gdzie złożono przedzę tych czasów, co przeszły, aby ją nawiązać z tą, którą złożą ci, co przyjdą —

Nie dość na uroczystościach kościelnych. Staraniem wszystkich polskich parafji urządzono ku pamięci tego dnia paradę. Sześć tysięcy ludu miało stanąć do pochodu...

Oto stoi bogato ustrojony rydwan, zaprzężony w sześć karych koni, a na nim na złocistym tronie zasiadł Jagiełło król. Dumny zwycięstwem, a z pokorą w duchu wpatrzył się gdzieś daleko, może widzi wieki Jagiellonów, co budowały kraj od morza do morza szeroki a w tym kraju poczesne senatory

mądre w radzie, rycerstwo po świecie rozstawione i naród nieugięty w obronie wiary gorącej i ojczy- stych pieleszy. Tam uczyć się będą obcy rycerskie- go rzemiosła i tego przelewu krwi, którą czerwienią się rubieże granic i dalekie szerokie kraje. Po- bożny król powtarza w myśli słowa modlitwy:

Takci Pan Bóg hardość traci
A pokorę zawždy płaci,
On niemocnych w bitwie wzmóże,
Tak zwyciężać daj nam, Boże.

Przed tronem troje chłopięt o twarzach anielskich trzyma palmy, jak to widać na obrazkach świętych, co życiem męczeńskim śmierć zwyciężali. Koło niewolników pobranych z rozbitego zakonu i krzy- że na nich, w sercach ich siedzi nienawiść słowiań- skiego pokolenia, a w oczach pycha upokorzona i zgjęta. Nad tronem króla Orzeł Biały szeroko roz- toczył skrzydła nad gromadami polskich uchodź- ców, ten sam, który przez wieki był narodowi sztan- darem jego przelicznych zwycięstw.

Słyhać marsz daleki — zwolna zbliżając się od- działy marynarzy z parafji św. Stanisława, chłopcy nieletni, dzieciaki jeszcze, a już śmiało i zadzierzy- ste — nie dziw — toć to młode orlęta, młodzi Pia- stowicze, idą do kroku, a za nimi długie rzesze to- warzystw, spracowane, zmęczone twardym życiem, dźwigające "ciążar dnia i upalenia", a jednak ze zwyczajem polskim i duchem niezgasłym dla spuś- cizny ojców.

Z góry miasta z parafji św. Jadwigi znów wałą krakusy. Szereg za szeregiem, buńczucznie i spra- wnie idą, że aż ziemia stęka! — Tak pewnie cho- dziły Bartoszowe kosyniery ze śpiewką, co rozbija- ły kosą lby moskiewskie, rzuciły się na ogniem zie- jące armaty, — tak łupały stalowe hełmy krzyża- ckie chłopskie młoty pod Grunwaldem. Za nimi były wieńce barwne — tłumy dziewcząt małych i dorosłych, które nauczyły się czcić za młodu to, co w narodzie czci i chwały godne.

I znów za temi falami kwiatów płynęła srebrna rzeka tych, co twardą pracą w poniewierce nieraz u obcych fundowali kościoły i szkoły i jak stare orły dźwigały na swych skrzydłach młode orlęta, pa- trząc śmiało w słońce obowiązku. — Zmieszali się z tymi, co już stali, pozdrawiając się wzajem jak bracia jednej wiary, jednego obyczaju i mowy Parafja ich rozdzieliła, ale dusze związane jak ko- rzenie i konary jednego drzewa.

Znów — długi wóz w czwórkę zaprzężony, a na nim bukiet kwiecisty strojnych dziewcząt — to We- sele Krakowskie. Rozsiadł się drużba, pod boki się podjął, krakuskę na ucho zesunął i piórami pawie- mi trzęsie. Skrzypki wśród nich zagrały, zagdakał klarneć, zaskrzypiały basy. Dusza ledwie się nie wyrwie z temi śpiewkami, co raz niby smętne, a ni- by wesole, jak nuta pastuszki fujarki, co raz za- kwilił niby płaczem, to znów się otrząśnie z zadumy i wesoło się roześmieje jak dziecko figlarne. Ta- kiem jest wszystko, co się zrodzi w duszy chłop- skiej.

Hej! tną oberki, kujawiaki, skoczne krakowiaki, jak zwyczajnie na weselu, lub na dożynkach na Zielną. Wzerają się głęboko aż do dna duszy, szarpią rozpięte struny, które jeszcze nie zgryzła rdza obcego obyczaju i na swoją nutę je stroją.

Za tą drużyną weszły poważne matki. Zdążają w strojach swych stron ojczystych, w czepkach na głowach, w posuwistych sukniach, jak na wiek i urząd weselny przystało. Wspomnienia lat minio- nych snują się po głowie — tyle lat, co się prze- służyły i nie wrócą. Piękna jest wiosna burzliwa, peł- na złudzeń i porywów, — piękna jest pogodna je- sień i spokojna, kiedy plon bogaty.

Już czas do pochodu — już słyhać ostry sygnał trąbki ułańskiej, szczękanie kopyt końskich i krzyk komendy. Jadą ułani "chłopcy malowani". To ci sami, którzy rozslawili Polskę po wszystkich zie- miach, którym się nie oparły w stal zakute pułki angielskie, flamandzkie, niemieckie, szwedzkie, bo

je rozbili, jak pług rozbija ziemię, kiedy klinem się w nią wedrze. Takich wodził Czarnecki, Jeremi : tylu innych nieśmiertelnych w narodzie. Jadą w blaskach słonecznych, które ślizgają się na szablach wzniesionych. Włosienne kity u czapek się chwie- ją, strój na nich amarantowo-biały, miny harde, ry- cerskie.

Grają trąbki — słyhać głosy urywanej kome- dy, dzwony biją i biją, szmer podziwu niemego przelatuje po tłumach. Oklaski bez końca.

Rozkaz do pochodu wydany. Ułani, straż prze- dnia, otwierają pochód; za nimi wedle starszeństwa idą parafje. Wszyscy poważni z godnością wiel- kiego święta. Tysięczne rzesze płyną jak falujące łany zbóż, a nad nimi Orzeł Biały widoczny z dale- ka, stróż wielkiego narodu. Stawiają obcy tłumnie na ulicach; niejeden pomyśli ze zdumieniem: Patrz- cie, Polaków nie znać, ale jak się wysypią, to ty- siącami.

Idą koło katedry — Biskup wśród duchownych błogosławi dzieci męczeńskiego narodu. Idą koło pomnika ojca ojczyzny, który zdaje się przeczuwać, że idą ci, co krwawym potem będą budować kraj gwiazdzystego sztandaru. — Po długiej wędrówce stanęli na miejscu przeznaczenia. Weselni pozsia- dali z wozów, aby na obranem boisku dokonać go- dy weselne. A więc staje drużba przed skrzypka- mi i "Z mazowiecka rznił kapela! — krzyknął. Za- wieruchą zakręciły się taneczne pary, przyśpiewu- jąc zwrotki coraz to inne, które chwyta kapela i po naszymu je swymi instrumentami oddaje. Długo, bo późno w noc zabawiali się ludziska zapominając choć na chwilę o ciężkich trudach twardego żywo- ta...

Pamięć dnia tego została, a może i dzisiaj opo- wiadają starsi młodszemu — zapalając ich nie do zemsty, ale do pokoju sprawiedliwego na świecie, pouczając ich jak wypełnić kółko niezgody, jak przez cześć swej Jasnej Pani łączyć się w miłości w jedno Braterstwo Chrystusa Króla.

Wiel. Ks. Dr. Józef Dziadosz.
Piąty Proboszcz Parafii
św. Krzyża

Rev. Dr. Joseph Dziadosz.
Fifth Pastor of the
Holy Cross Parish

Wiel. Ks. Dr. J. Dziadosz

Od stycznia 1905 został powołany na proboszcza Wiel. Ks. Dr. J. Dziadosz. Włodarzył on z wyrozumiałością i łagodnością, czem zjednał sobie szacunek i przywiązanie u parafian. Czynny był na każdym polu. Zorganizował Kółko Dramatyczne, które istniało przez wiele lat. Za jego też staraniem święcono wiekopomną rocznicę pogromu krzyżactwa. Obchodzono ją uroczystie, wspaniale. W obchodzie wzięły udział wszystkie parafje polskie. Wspaniała była to zaiste manifestacja, radująca każde serce polskie. W tym czasie liczba Polaków w parafji wzrosła już tak znacznie, że władza kościelna dała do pomocy w duszpasterstwie młodego kapłana Wiel. Ks. J. Budziaka. Niespożytem pomnikiem niestrudzonej pracy i gorliwości o chwałę Bożą Wiel. Ks. Dr. J. Dziadosza, jest wspaniały Kościół św. Krzyża, którego kamień węgielny został poświęcony 6 listopada 1910 r. a w rok potem aktu poświęcenia Kościoła dokonał z wielką uroczystością pier-

wszy biskup polski w Ameryce Ks. Biskup Paweł Rhode. W grudniu 1912 roku po ożywionej działalności na niwie katolicko-narodowej i wystawieniu imponującej Świątyni Bogu na chwałę, Wiel. Ks. Dr. J. Dziadosz został przeniesiony do nowej placówki na polu religijno-narodowym w Cateret, N. J., gdzie dotąd pracuje owocnie i cieszy się ogólną sympatią i miłością wśród parafian.

Parafjanie Św. Krzyża zawsze żywili i żywić będą dozgonną wdzięczność Przewielebnemu Ks. Doktorowi Dziadoszowi za uplanowanie i wystawienie tej przepięknej Świątyni, którą śmiało można zaliczyć do najpiękniejszych w Stanie New Jersey. Kościół Świętego Krzyża jest w stylu Romańsko-barokowym i jest gustownie i artystycznie obecnie odmalowanym wewnątrz, a zewnątrz piękna fasada Kościoła jest nie małą atrakcją dla wszystkich. Ks. Doktor Dziadosz jest zawsze serdecznie i wdzięcznie wspominany przez wierny lud parafji Św. Krzyża.

Poświęcenie Kamienia Węgielnego pod Nowy Kościół Św. Krzyża, Trenton, N. J.

Było to w niedzielę 6-go listopada roku 1910, kiedy odbyło się poświęcenie kamienia węgielnego i fundamentów pod nowy kościół Św. Krzyża w Trenton. Pogoda tego dnia była piękna, sprzyjająca uroczystości. Słońce rzucało swoje złote blaski jakoby i niebo i cała przyroda chciała brać udział w uroczystym nasarciu. Uroczystość rozpoczęła się o godzinie 3-ciej po południu. Daleko atoli wcześniej poczęły się gromadzić niezliczone tłumy różno-języcznego narodu na placu przy kościele. Były liczne zastępy 'towarzysztw i Bractw z ruskiej parafji Grecko-katolickiej, z sąsiedniej parafji Św. Stanisława przybyła dywizja złożona z wszystkich towarzystw w parafji, z gwardją narodową na czele, która się bardzo pięknie przedstawiała w swych barwnych mundurach. Z drugiej strony miasta przybyły towarzystwa z parafji Św. Jadwigi. Najpierw kroczyli dziarscy Krakusi przypominający swoimi mundurami walecznych rycerzy z pod Raclawic. Dalej szli Rycerze Św. Jadwigi, których jaskrawe mundury i złoczone hełmy, bardzo miłe sprawiały wrażenie na publiczności, i następnie Tow. Św. Walentego, Św. Antoniego i Św. Józefa. Z miejscowej parafji wystąpiły gremialnie Ułani Św. Florjana w swych malowniczych mundurach, Tow. Strzelców Polskich, Św. Krzyża, Serca Jezusowego, Św. Józefa, Św. Wojciecha, Św. Jana Bożego, Matki Boskiej, Bractwo Różańcowe, i dzielna Drużyna Sokołów. Wszystkie wymienione Towarzystwa wystąpiły z chorągwiami i sztandarami. Marszałkiem był Michał Bejma. Miły i porywający widok przy blaskach słońca przedstawiały te niezliczone rzesze ludu. Ponad głowami tysięcznych tłumów powiewały sztandary towarzystw. Tam czerwieniły się krakuski, tu znów migotały szyszaki i barwne uniformy wojsk polskich.

Na obliczach parafjan malowało się błogie uczucie radości uszczęśliwienia i dumy, że ich to krwawicą ciężko zapracowaną wznosi się ta wspaniała świątynia Pańska. Po procesji odbytej naokoło murów wewnątrz kościoła, Monsignor Fox w zastępstwie Ks. Biskupa McFaul dopełnił aktu poświęcenia i położenia kamienia węgielnego w otoczeniu liczego kleru. W liczbie tej znajdowali się oprócz miejscowego proboszcza Ks. Dr. J. Dziadosza i wi-

karego Ks. J. Budziaka; Ks. Prob. E. Block z par. Św. Stanisława, Ks. Prob. J. Ręgorowicz z par. Św. Jadwigi i Ks. Prob. Laurisz z Grecko-Katolickiej, oraz wielu innych księży. Obecny był także Mayor miasta Dr. Madden.

Po dokonaniu ceremonji przepisanych rytuałem Ks. Dr. Wróblewski z South Bethlehem, słynny kaznodzieja wygłosił mowę na temat "In Hoc Signo vinces", (W tym Znaku Zwycięzisz). Zaznaczył przytem, że ta okazała Świątynia, której już zarys przedstawia się imponująco, powstaje za ich wocie czola zapracowane grosze. Następnie po angielsku przemówił Monsignor Fox, winszując Polakom tak okazałej świątyni. Chwalił przytem wielce owocną pracę miejscowego Ks. proboszcza i Ks. wikarego. Na zakończenie przemówił Ks. Prob. Józef Dziadosz, dziękując gorąco pobratymcom Rusinom za ich łączność słowiańską. Dziękował też dwóm parafjom Św. Stanisława i Św. Jadwigi, w końcu dodał, że ten Nowy Kościół powstaje nie tylko na chwałę Pana Boga, ale zarazem na sławę imienia Sarmackiego. W pewnych odstępach przygrywała kapela Białego Orła. Na zakończenie tej podniosłej uroczystości Chór zaśpiewał "Serdeczna Matko", a lud cały zebrany podchwycił pieśń, i gdy przyszło do zwrotki "Wygnańcy Ewy do Ciebie wołamy, Zmiłuj się, zmiłuj niech się nie tułamy", z tysiąca piersi, uczuciem szczęścia i niewysłowionej tęsknoty wezbranych, wzbil się ku niebu jeden potężny i rzewny akord, a echo poleciało nad Atlantyk hen tam... kędy płyną Polskie wody, Wisła, San, Warta, Niemen, kędy szumią bory Polskie, i odbiło się odgłosem, o strzechy wieśniacze, o te kościoły wiejskie, i przy nich rozrzucone mogiły Lechitów, i powtórzyło echo... "Niech się nie tułamy..."

Pod kamień węgielny włożono puszkę metalową z dokumentem erekcyjnym na pergaminie, w którym wyrażono po łacinie, w jakim czasie został położony kamień węgielny, za pontyfikatu Piusa X i prezydenta Tafta, staraniem proboszcza parafji Ks. Dr. Józefa Dziadosza i parafjan; poświęcenia dokonał Przew. Monsignor Fox w zastępstwie Biskupa McFaul, i przy współudziale wymienionych kapłanów.

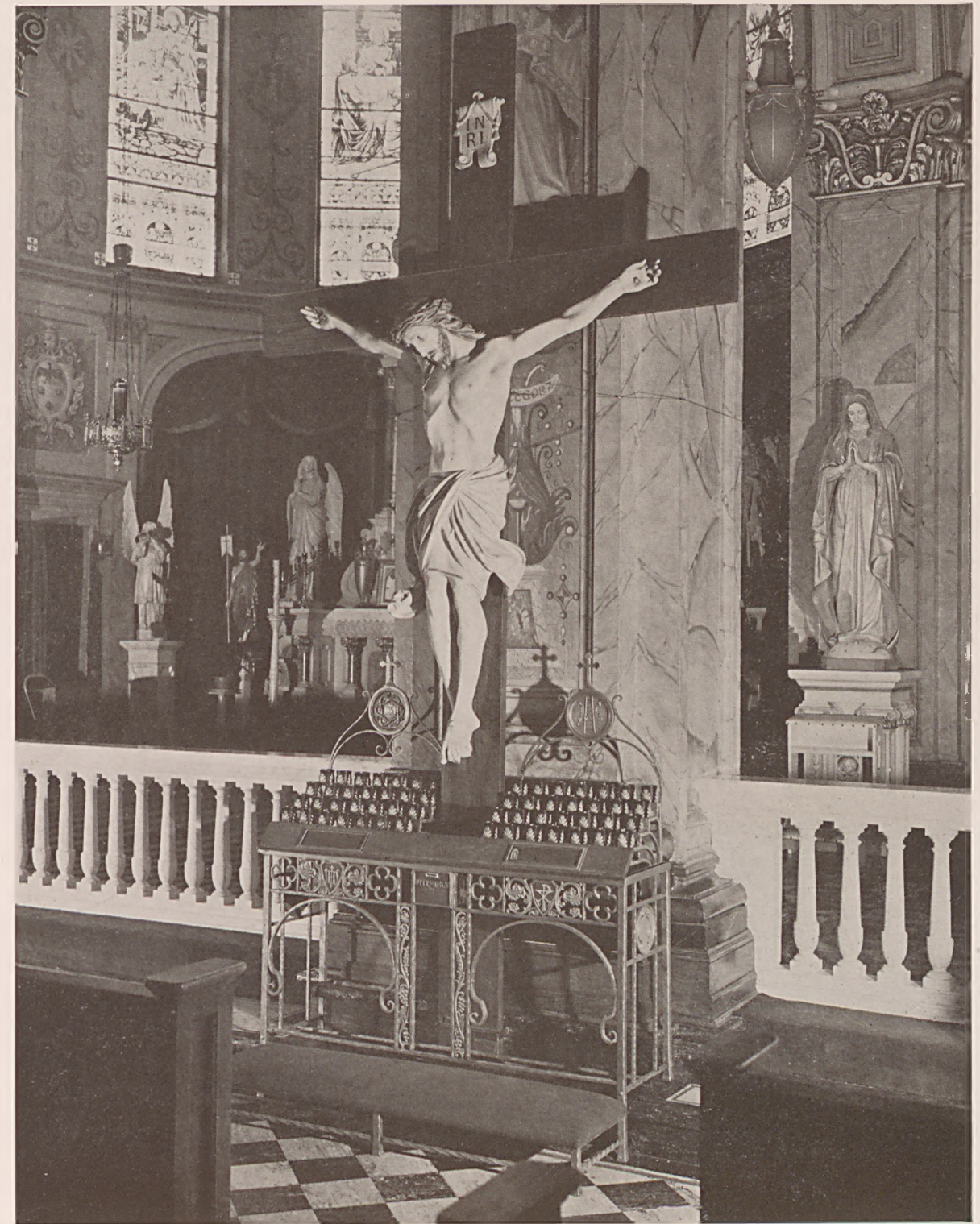
Wewnętrzny widok Kościoła św. Krzyża
Interior of Holy Cross Church

C.V. # 2005

Kapliczka w Kruchcio

Shrine in the Vestibule

Krzyż Misyiny

Mission Cross

Wiel. Ks. Jan Budziak
Szósty Proboszcz
Parafii św. Krzyża

Rev. John Budziak
The Sixth Pastor of
the Holy Cross Church

Wiel. Ks. Jan Budziak

W grudniu 1912 r. proboszczem został dotychczasowy wikary Wiel. Ks. Jan Budziak. Nowy duszpasterz miał przed sobą ciężkie zadanie, gdyż zaledwie dźwignął się nowy Kościół, a już okazała się potrzeba nowej szkoły. Lecz troska o wychowanie dzieci w duchu polskim pobudziła parafjan do ofiarności, i dzięki temu zbudowana została wspaniała trzy-piętrowa szkoła, podług najnowszych wymagań, z obszernym audytorium, posiadającym pierwszorzędne urządzenie sceniczne. Równocześnie stary budynek kombinacyjny został przebudowany na plebanię. Ks. J. Budziak również zbudował własnoręcznie piękny wielki ołtarz.

A kiedy z chaosu i zamętu odradzała się Wolna Polska w tej krytycznej chwili parafia Św. Krzyża dała wyraz gorącego patriotyzmu. Pod przewodnictwem Wiel. Ks. Budziaka utworzony został Komitet Obywatelski z trzech miejscowych parafji polskich. Gorączkowo zabrano się do pracy. Urządzano wiece, na których przemawiali wybitni działacze. Powstało też Kółko Polek, które wydajnym czynem nieustannie pomagało w szlachetnej pracy komitetowi.

Na przełomie tych czasów już walczyli w szeregach Armii polskiej we Francji Polacy z Trenton. Ostatni zastęp ochotników polskich w liczbie 36 odjechał z Trenton w styczniu 1918 r. Zrana odbyło się uroczyste nabożeństwo na ich intencję w Kościele Św. Krzyża, po południu wymaszerowali do stacji pod komendą porucznika S. Balażewskiego z obozu Kościuszki w Kanadzie i z kapelą Białego Sokoli Nr. 145 i inne towarzystwa. Tak się złożyło, że pociąg jadący z wojskiem z Camp Dix mijał ochotników polskich, oczekujących na swój pociąg. Głośnymi okrzykami "Good Luck" zęgnęły się wzajemnie dwie jednostki reprezentujące dwa kraje...

W sposób wielce uroczysty odbyły się tegoż roku 30 czerwca graduacje pielęgniarek polskich znanych pod nazwą Szare Samarytanki, które zajmowały się pielęgnowaniem żołnierzy polskich we Francji i Polsce. Przybyła na tę uroczystość założycielka tej organizacji, Hrabina L. Turczynowicz, autorka poczytnej książki, "When the Prussian Came to Poland". Mistrzem ceremonii był Dr. Bolesław Tadeusiak.

W tym okresie wystąpiła z koncertem Pierwsza Kapela Armii Polskiej pod batutą Tadeusza Wrońskiego.

Specjalne zadanie miało Kółko Dramatyczne Słowackiego w parafii, które żarliwie krzewiło kulturę polską i wydajnie pomagało w zbieraniu funduszków na rzecz parafji. Rozwijało ono ożywioną działalność w ciągu długich lat swego istnienia; wystawiło około 60 utworów nie wymagających kosztownych dekoracji. Programy zwykle urozmaicone były śpiewami i tańcami w efektownych kostiumach. Cały dochód z tych przedstawień przeznaczony był na potrzeby Kościoła. Dzielnym reżyserem tych przedstawień był pan Max. Maślowski.

Chrześcijańskie dzieło miłosierdzia w parafii chlubnie spełniała Konferencja Św. Wincentego a Paulo, która istniała przez wiele lat za rządów Wiel. Ks. J. Budziaka. Gorliwym pracownikiem był wikary ś. p. Ks. Lipka, który wzorem Św. Wincentego a Paulo odwiedzał chorych w szpitalach, więźniów i ubogich, aby im nieść pomoc w potrzebie.

Po długoletniej uciążliwej i pełnej poświęcenia pracy Wiel. Ks. J. Budziak powołany został na proboszcza do South River, N. J. w listopadzie 1923 r. Asystentami w tym okresie byli: Ks. J. Lipka, Ks. M. Konopka, Ks. S. Rybacki, Ks. A. Maciejewski i Ks. Z. Leśniowski.

Szkoła św. Krzyża
Zbudowana — 1919

Holy Cross School
Erected — 1919

Classroom

Kindergarten

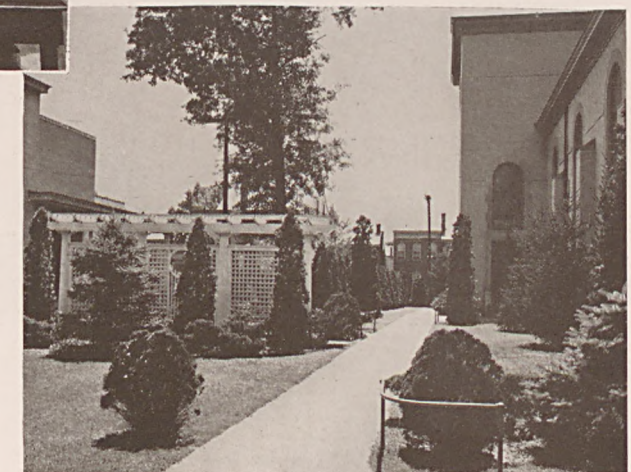

Dom Sióstr

Sisters Convent

Kapliczka w Domu Sióstr
Chapel in Sister's House

Chodnik pomiędzy Domem Sióstr a Kościołem
View between Sisters' Convent and the Church

Wiel. Ks. Proboszcz Marcin Lipiński

Od listopada 1923 roku, rozpoczęła się obłita w skutki działalność duszpasterska Wielbnego Księdza Marcina Lipińskiego w Parafji Św. Krzyża. Spieszył on zawsze w miarę sił z posługą dla ogółu. Objął parafję w chwili ogólnego bezrobocia. Miał mnóstwo wszelkiego rodzaju kłopotów. Umiejętnie jednak załagodził je. I zdołał podczas swego pobytu, przepięknie odmalować kościół, którą to pracę wykonał udatnie znakomity artysta malarz Józef C. Mazur z Buffalo, New York. Poczyniono w kościele potrzebne przeróbki i ulepszenia niemałym kosztem. Również zakupiono dom przyległy do konwentu i powiększono dom Sióstr. Swą gorliwością i zapobiegliwością poprawił także finanse parafji, do czego przyczyniło się między innymi założenie Klubu Matek. Pojmując dobrze, że szkoła parafjalna bez podpory finansowej nie może na-

leżycie spełniać swego zadania, skupionego w tym wielkim Klubie, Matki energicznie i ofiarnie pracowały celem dostarczenia funduszków dla szkoły tak bardzo potrzebnych.

Wielbny Ks. Marcin Lipiński 11 lat zostawał na tem stanowisku, wypełniając z gorliwością prawdziwie apostołską swoje obowiązki duszpasterskie. W 1934 roku w październiku został przeniesiony na stanowisko proboszcza Parafji Św. Jadwigi, w Trentonie.

Zostawił on po sobie jak najlepsze wspomnienia i niekłamną wdzięczność parafjan. W tym okresie asystentami byli Wiel. Ks. Leśniowski, Ks. Kazimierz Adler, Ks. Pomykało, Ks. Jan Wielgosz, Ks. Wieczorek, Ks. Hrycykiewicz, i Ks. Władysław Madura.

Wiel. Ks. Marcin Lipiński,
Siódmy Proboszcz
Parafii św. Krzyża

Rev. Martin Lipinski,
Seventh Pastor of the
Holy Cross Parish

Wiel. Ks. Franciszek A. Kasprowicz

Po Wiel. Ks. M. Lipińskim stanowisko i obowiązki proboszcza w parafii Św. Krzyża objął 5 października 1934 roku i do dziś je sprawuje Wiel. Ks. Franciszek A. Kasprowicz. Poprzednio był on proboszczem w Manville, N. J., gdzie zaraz w początkach jego kapłaństwa powierzono mu założenie nowej parafii polskiej, na której to placówce pozostawał 17 lat. Podczas swego tam pobytu zbudował piękny kościół i szkołę oraz i wspaniałą plebanję. Położył tam wielkie zasługi, pracując gorliwie dla dobra swoich parafjan i ciekąc zbawienne ziarna cnoty na roli serc ludzkich. Gdy stamtąd wyjeżdżał, był serdecznie żegnany przez całą parafię jako też przez urzędników miasta, kupców i ludność wszystkich wyznań i języków.

Władza Kościelna, wynagradzając jego pracę, mianowała go proboszczem Parafii Św. Krzyża w Trenton. Tutaj był uroczysto witany z nietajoną radością przez swoich nowych parafjan. Ponieważ budynki parafjalne domagały się różnych reparacji, nowy proboszcz ufnął w pomoc Bożą i ofiarność ludu z całą energią w Imię Boże od razu zabrał się do dzieła. Ale droga do urzeczywistnienia zamierzonego celu najeżona była licznymi trudnościami. Czcigodny proboszcz przewyciężył je wszystkie, pomnąc, że to jest praca dla chwały Bożej. Dopełniono tu najprzód naprawy dachu kościoła i szkoły, odnowiono konwent wewnątrz i zewnątrz, dano betonowe chodniki, odnowiono front kościoła, sprawiono nowe wspaniałe brązowe podwoje do kościoła, pomalowano wieżę i poślono krzyże. Plac koło kościoła wyłożono pięknie darnią i obsadzono odpowiednio drzewkami i krzewami. Obecnie kościół otoczony zielenią przedstawia nader malowniczy widok i budzi ogólny zachwyt wśród przechodniów. Niedosć na tem! Presbyterium, wielki ołtarz i dwa boczne ołtarze zostały gustownie odmalowane i odświeżone. Wszystko razem wzięte stanowi wspaniałą harmonję i ozdobę świątyni.

Prześlicznie odmalowana Hala parafjalna ściągła liczne rzesze na różne zebrania i zabawy; a na szczególną uwagę zasługuje urządzenie sali na dole pod szkołą, którą sala została przerobiona i pięknie przyozdobiona i bardzo jest nieraz przydatna przy większych zebraniach, gdy górna Sala nie może wszystkich pomieścić. Ale to nie koniec gorliwości zacnego Pasterza. Wziął się on z całym zapałem do cmentarza, który z upływem czasu wy-

magął uporządkowania. W stosownym miejscu postawiono ołtarz ze wspaniałym krzyżem, co się bardzo malowniczo przedstawia i nadaje cmentarzowi uroczysty charakter. Tu się odprawiają nabożeństwa w Dzień Zaduszny i w Dzień Wieńczenia Grobów. Parafjanie pospieszyli tłumnie i chętnie z pomocą przy tej pracy nad uporządkowaniem cmentarza. Jedni ofiarowali swą pracę, inni dawali ofiary. Dziś wszystkim się to dzieło podoba, które na długie lata będzie pamiątką i błogiem wspomnieniem pomysłowości i energii dzielnego duszpasterza. Pod baczną opieką zacnego pasterza, parafia wzorowo się rozwija, a troska proboszcza o polepszenie materialnego stanu Parafji, przezorna gospodarka i umiejętne wykorzystanie obecnych warunków sprawiły, że udało się dług ciążący na parafji obniżyć do 40-tu tysięcy dolarów.

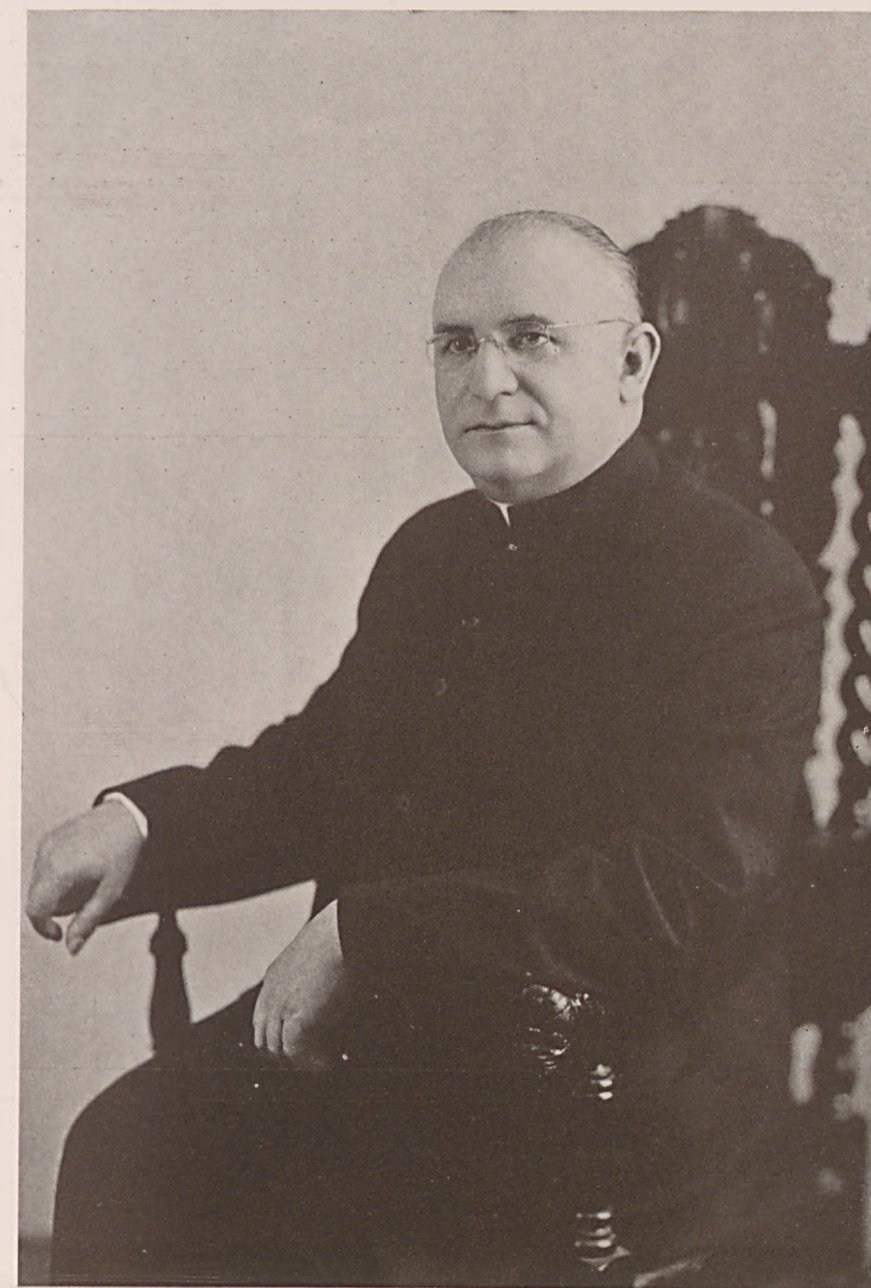
Ale przy tych wszystkich pracach mających na celu utrzymanie i upiększenie Kościoła nie zapomina on ani na chwilę o kościele duchownym, którym są serca wiernych, ale odznacza się wielką gorliwością o zbawienie dusz sobie powierzonych, czego dowodem są liczne nabożeństwa; zaprowadził wieczyste nowenny: do Matki Boskiej Bolesnej, do Najśw. Marji Panny Niepokalanie Poczętej od Cudownego Medalika, i nowenny do Świętych Pańskich. Oprócz tego odbywają się często misje św. i inne wspaniałe uroczystości. Towarzystwo Unji Polek podarowało do kościoła obraz Matki Boskiej Częstochowskiej który umieszczono na bocznym ołtarzu a podniosła uroczystość poświęcenia tego obrazu którego to aktu dopełnił Najprzew. Ks. Biskup S. Woźnicki w sierpniu 1938, pozostanie długo w pamięci tutejszych parafjan.

Nie stroni też od pracy na odcinku społeczno-narodowym, bierze czynny udział w akcji ratunkowej i całą duszą jest oddany niesieniu pomocy Polsce.

Godnym zaznaczenia jest, że w zbożnej pracy gorliwie i z zapałem pomagali i księża wikarzy: Ks. Władysław Madura, Ks. F. Kapica, Ks. J. Brzozowski, Ks. A. Burant.

Gorliwą swą działalnością obecny proboszcz doprowadził parafię do świetnego rozwoju, zostawiając następnym pokoleniom piękny przykład pracy dla chwały Bożej i zbawienia dusz.

Na chwalebny wzmiankę zasługuje Klub Matek które położyły niespożyte zasługi w rozwoju para-

Wiel. Ks. Franciszek A. Kasprowicz.
Obecny Proboszcz
Parafii św. Krzyża

Rev. Francis A. Kasprowicz,
Present Pastor of the Church
of the Holy Cross

fji, a śladami Matek idą ich córki które także zaszczytnie pracują z wielką korzyścią dla parafji.

Ks. Franciszek Antoni Kasprowicz urodził się w Catskill, N. Y. dnia 10 lipca 1891. Ojciec jego Wiktor Kasprowicz zginął we wypadku w kopalni rudy kiedy obecny Ks. Proboszcz miał zaledwie sześć miesięcy. Dziwnym trafem okoliczności Ks. Proboszcz Kasprowicz obchodzi pięćdziesięcio-lecie swych urodzin w tym samym roku kiedy parafja Św. Krzyża obchodzi Złoty Jubileusz.

ZAKOŃCZENIE

W tej pamiątkowej chwili Złotego Jubileuszu Parafji Św. Krzyża, gdy rzucimy okiem wstecz przez ten cały okres czasu, to widzimy tych pierwszych pionierów, z jaką to gorliwością o chwałę Bożą budowali te przepiękne budynki kościelne, jak chętnie składali hojne ofiary dla chwały Bożej na ziemi, i dla podtrzymania polskości w Ameryce, jak pielęgnowali w sercach swoich wiarę św. z pradziadów od wieków odziedziczoną. Z polskimi nau-

czycielkami zakonnkami wlewają do serc dzieci, te same zasady i cnoty miłości Boga i Ojczyzny. W towarzystwach przechowują język polski i zamiłowanie do obyczajów, i pamiątek tak drogich każdemu Polakowi.

A przez te wszystkie długie lata, błyszczą zbawienna praca i działalność proboszcza, od pierwszego do ostatniego. Oni to wszelkimi siłami starali się zaszczerpać w parafjan umysły i serca, przywiązanie do wiary św. i mowy ojczystej, zachęcając gorąco do ofiarności na wszystkie te gmachy, aby je utrzymać. A ile to kłopotów i zmartwień i przeciwności mieli do zwalczania, tego się nieda opowiedzieć. Oni stali się twórcami życia religijnego i narodowego. Oni byli stróżami zwyczajów ojczystych i polskiej kultury w parafji. Ich nieustającą troską była szkoła polska od której przyszłość parafji zawisła.

Promienieje żywym blaskiem heroiczne poświęcenie Sióstr Felicjanek, których wielce skuteczna praca w zakresie oświecenia młodego pokolenia, wydaje błogosławione owoce dla Wiary św. i polskości w Ameryce.

Poświęcenie Obrazu
 Matki Boskiej Częstochowskiej
 Przez Jego Eksceleńcję Ks. Biskupa
 Stefana Woźnickiego 14 czerwca.1938

Blessing of the enshrined picture
 of the Blessed Mother of Czestochowa
 By His Excellency Bishop
 Stephen Woznicki, June 14, 1938

Side Altar Sacred Heart

Side Altar Blessed Virgin Mary

Poland's Contribution to the United States of America

The half mythical figure of the brave Polish sailor, John of Kolno, who is said to have reached the American coast in 1476, sixteen years before Columbus, seems to present the first link in a long chain of events and people which joins the Polish and the American nation for centuries to come. Though mentions of John of Kolno are sparse, and though many nations try to place him among their Great, the fact that as early as XVI Century John of Kolno was considered a Pole, speaks for itself. It is still more convincing if we think how the share of Poles in the American life and history grew steadily in the following centuries. The oldest sources of information mention the presence of Poles in America from the very beginning of the White man's activities.

They were summoned as workmen, well-acquainted with all the branches of the wood-industry and came together with the first English settlers in Virginia; and unlike the colonists, belonging to other nationalities, they were awarded equal rights with the English in 1619. It is impossible to enumerate all those nameless and fearless pioneers that came and went, toiling endlessly, clearing away the forests, laboring the virgin soil and preparing the way to the future economic and cultural development of the United States. It is hard to remember even those that have risen above the anonymous crowd and left indelible traces of their activity in the history of the U. S. A.—There are fearless trappers, brave soldiers and great pioneers of culture. The "Academy" founded in 1659 in New Amsterdam by a Pole, Aleksander Charles Curtius was the first high school in America, and another Pole Leopold Boeck established the first American Technical School in New York.

With the outbreak of the Independence War in 1776 the greatest sons of Poland, Thaddeus Kosciuszko and Casimir Pulaski hurried to America. When Poland rebelled against Russia in 1830, the American wanted to repay the debt of gratitude in showing their extreme interest and sympathy to Poles. Unfortunately, the insurrection was wiped out before those feelings could express themselves in actions. Nevertheless, in the later history of the U. S. A. the Poles had still to act a noble and important part. In the Civil War of 1861, Poles, fought in the front line for the cause of unity of the States.

Gen. Vladimir Krzyzanowski, a hero of the Civil War, will be always remembered in America. During the transferring of his coffin and burying it at the National Cemetery at Arlington, near Washington, on the 50th anniversary of his death, President Roosevelt delivered a speech expressing so beautifully the depth of feelings, linking together the two Nations: "Throughout Centuries and storms"—said the President—"no matter if the sun was shining or obscured by temporary clouds Poland forever fought to carry high the light of Liberty. As we treasure in common the same idea of Liberty, our friendship with Poland was longstanding and uninterrupted. It is an honor and a privilege to bear witness how the U. S. A. is indebted to people of Polish blood. We acknowledge the merit of the fearless heroes, fighting for liberty, of Kosciuszko and Pulaski, whose very names became the watchwords of freedom. Their feats form an immortal chapter in the history of American freedom."

Those feelings found their expression in President Wilson's action—in his Fourteen Points he demanded the restoration of an independent Polish State with a free access to the sea rewarding thus the heroic struggle for liberty of the Poles from both sides of the Ocean.

Those feelings found their expression in President Wilson's action—in his Fourteen Points he demanded the restoration of an independent Polish State with a free access to the sea rewarding thus the heroic struggle for liberty of the Poles from both sides of the Ocean.

Rodzina Ks. Proboszcza Kasprowicza — Matka Balbina i Siostra jego Anna
Mother Balbina, and sister Anna, of Father Kasprowicz

CMENTARZ ŚW. KRZYŻA

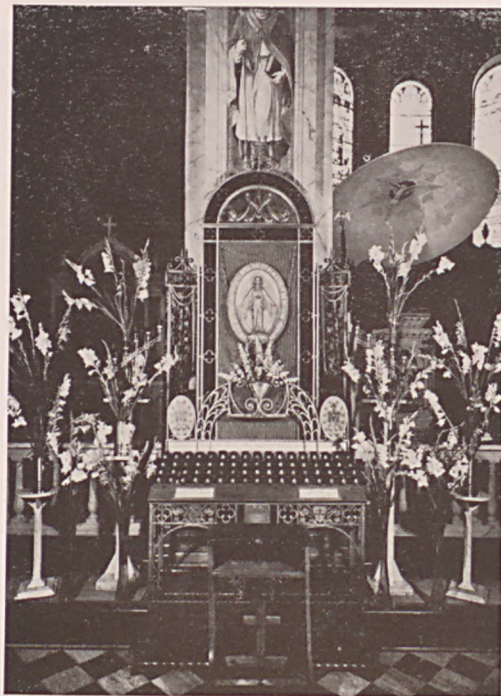
Napisał MAX. MASŁOWSKI,
Ku uczczeniu zmarłych parafjan.

Teraz na chwilę zwróćmy oczy na cmentarz parafjalny gdzie cisza grobowa zalega a białe pomniki, jakby jakie zakłete duchy, w milczeniu przypatrują się nowym przybyszom. W porośniętych trawą wzgórkach, które kształtem swym świadczą, że kryją trumny wewnątrz, w które się pokładli i przez 50 lat prawie wszyscy fundatorzy i pierwsi pionierzy, osadnictwa Polskiego w Trenton.

Legli na obcej ziemi, nie żegnani przez swych bliskich i drogich sercu tam w Ojczyźnie. Księżyc tylko jeden, ten sam co i w Polskiej ziemi, przyświeca nocami, spogląda ciekawie na te groby tułaczy, co przeszli przez to życie cicho i nie rozgłośnie, robili w swoim kółku, co Duch Boży każe i jednak

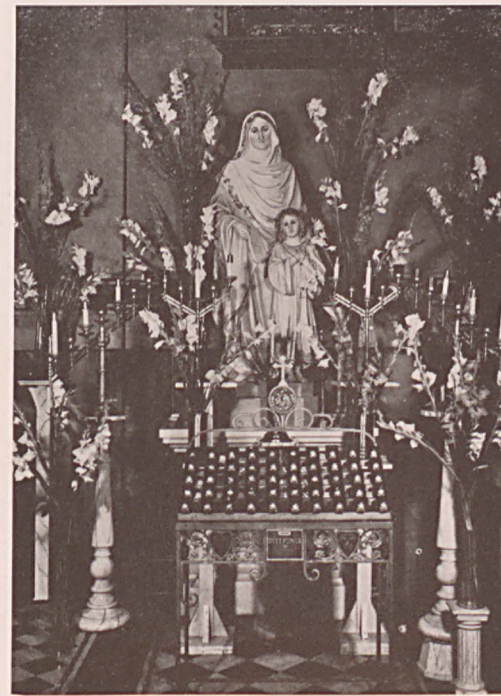
trwały zostawili ślad po sobie. Ten lub ów, był jeszcze w sile wieku, mimo siwizny, pełen zapału, mógłby, długo jeszcze pracować owocnie, w społeczeństwie i w parafji, tak bardzo potrzebującym ludzi świadomych dróg, i jakimi kroczyć należy i do jakich celów dążyć . . . nie doczekali się oni tej podniosłej chwili 50-cio lecia parafji lecz po chwalebnym życiu przenieśli się do wieczności. Nad ich wilgotnymi grobami, młode pokolenie modli się, by Bóg miłosierny przyjął ich, do swej wiekuistej chwały.

"Wieczny odpoczynek racz im dać Panie,
"A światłość wiekuista niechaj im świeci . . ."

Miraculous
Medal Shrine

Kapliczka Matki Boskiej od
Cudownego Medalika
w Kościele św. Krzyża

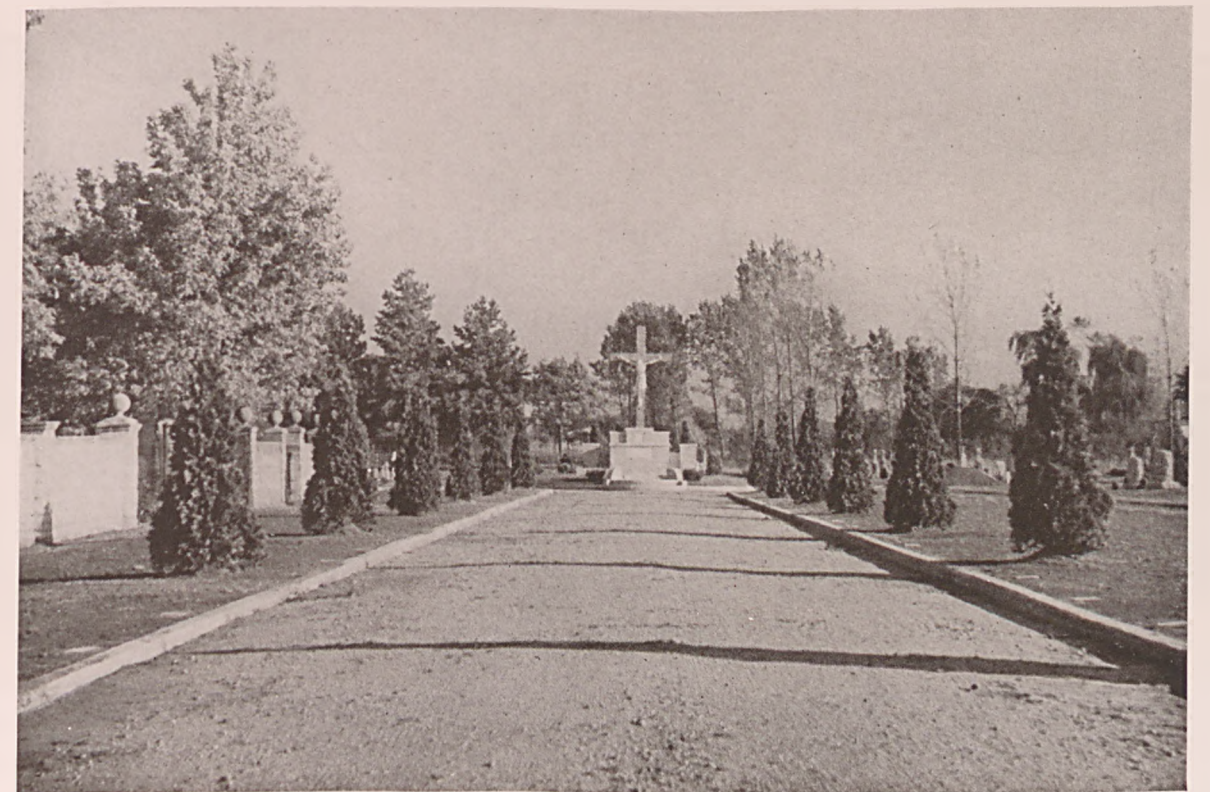
St. Ann's Shrine

Statua św. Anny
w Kościele św. Krzyża

Altarz na Cmentarzu św. Krzyża

Altar in the Holy Cross Cemetery

Główna aleja na Cmentarzu

Main Cemetery Drive-way

Rev. Alexander Burant
Present Assistant from 1939

Former Assistant Priests
in Holy Cross Parish

Dawniejsi Księża Wikarzy
przy Parafii św. Krzyża

- Rev. John Budziak
- Rev. Joseph Lipka
- Rev. Matthew Konopka
- Rev. Alexander Maciejewski
- Rev. Stephen Rybacki
- Rev. Zenon Lesniowski
- Rev. Casimir Andler
- Rev. Valentine Pomykało
- Rev. John Wielgosz
- Rev. Casimir Hrycykiewicz
- Rev. Peter Wieczorek
- Rev. Walter Madura
- Rev. Francis Kapica

Ks. Władysław Madura
Obecny Wikary przy
Parafii św. Marji, w
So. River, N. J.
Dawniejszy Wikary w
Parafii św. Krzyża
1932 — 1935

Rev. Joseph Brzozowski
Present Assistant from 1937

Ks. Mieczysław Konopka
Proboszcz w Parafii
Wszystkich Świętych, w
Burlington, N. J.
Dawniejszy Wikary przy
Parafii św. Krzyża
1917 — 1919

Ks. Zenon Leśniowski
Proboszcz Parafii Św. Szczepana
w Perth Amboy, N. J.
Dawniejszy Wikary Parafii Św. Krzyża
(1923—1926)

CZEŚĆ PARAFJI ŚW. KRZYŻA

Z wdzięcznością ku Bogu, który jest początkiem i końcem wczec rzeczy, ku chwale i pamięci wszystkich gorliwych działaczy duchownych i świeckich, ku wyrażeniu uczuć głębokiej wdzięczności żyjącym parafjanom przy parafii Św. Krzyża w Trenton, N. J., którzy z ochotą, ofiarnością, pracą i wytrwaniem przyczynili się do zorganizowania, wybudowania i utrzymania parafji, ku uczczeniu tych parafjan, którzy w mogiłach grobowych spoczywają, a którzy za życia złożyli swą część pracy i dobrej woli w fundamentach tej parafji, niniejszem pomny mego pobytu i pracy wśród was, zacni parafjanie przy parafii Św. Krzyża, oraz waszej gorliwej Wiary i Poświęcenia, wyrażam z okazji 50-cio letniego Jubileuszu głęboką wdzięczność i życzę Wam błogosławieństwa Bożego.

A więc, z okazji tak pięknej i pamiątkowej jubileuszu, tą drogą składam Wielebnemu Ks. Prob. Franciszkowi Kasproviczowi, Jego zacnym asystentem, Ks. A. Burantowi i Ks. J. Brzozowskiemu, i wszystkim zacnym parafjanom najobłitszego Błogosławieństwa Bożego a z niem mnogo pomyslności na dalsze lata.

Rev. Alexander
Maciejewski
Assistant in Holy Cross Parish
from 1919 — 1922

PARAFJA ŚW. KRZYŻA

oraz ich Pasterzom

PRZEWIEL. KS. PROB. F. A. KASPROWICZOWI

i Jego Asystentom

KS. A. BURANTOWI i

KS. J. BRZOZOWSKIEMU

a także

Zacnym Siostrom Felicjankom

i

Całej Parafji

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU

składają

Serdeczne Życzenia Dalszego Rozwoju i Wszelkiej Pomyślności na
Chwałę Boską i Pożytek Społeczeństwa Polskiego

WIEL. KS. ALEKSANDER MACIEJEWSKI,
Proboszcz

WIEL. KS. FRANCISZEK KAPICA,
Wikary

i

PARAFJA ŚW. STANISŁAWA KOSTKI
w Sayreville, N. J.

Dawniejsi Wikarzy w Tejże Parafji

KS. ALEKSANDER MACIEJEWSKI
był wikarym w parafji św. Krzyża
od roku 1919 do 1922

KS. FRANCISZEK KAPICA
był wikarym w parafji św. Krzyża
od roku 1935 do 1939

Rev. Francis
Kapica
Assistant from 1935
to 1939

Plebanja

Rectory

Dawniejszy Kościół Kombinacyjny
przerobiony na tę powyższą
obszerną i wygodną Plebanję

The former Combination Church building
converted into the above
commodious Rectory

Działalność Polaków w Ameryce

"Na wpół legendarna postać śmiałego żeglarza polskiego, Jana z Kolna, który w roku 1467, na 16 lat przed Kolumbem, dotrzeć miał do brzegów Ameryki—to pierwsze ogniwo długiego szeregu ludzi i wydarzeń, które na przestrzeni kilku wieków połączyć miały naród polski i amerykański węzłem serdecznej przyjaźni i braterstwa. Choć skąpe są nasze wiadomości o nim i choć wiele narodów pragnie zaliczyć go do grona swoich wielkich, sam fakt, że w XVI już stuleciu uchodził Jan z Kolna powszechnie za Polaka, posiada swą nieprzepartą wymowę. Staje się zaś ona bardziej jeszcze przekonującą, w miarę jak stwierdzamy rosnący z każdym wiekiem udział Polaków w życiu narodu amerykańskiego w doniosłych dla niego chwilach dziejowych.

"Najstarsze źródła donoszą nam o obecności Polaków na ziemi amerykańskiej w chwili, gdy budzić się na niej zaczyna do życia twórcza praca białego człowieka. Poszukiwani przez Anglików jako wybitni znawcy przemysłu leśnego, przybywają tu wraz z pierwszymi kolonistami angielskimi, z którymi, w uznaniu dla swych zasług, odwagi i pracowitości, zostają, w odróżnieniu od kolonistów innych narodowości, już w roku 1619 zrównani w prawach. Któż zliczy wszystkich tych bezimiennych a nieustraszonych pionierów, płynących tu dalej nieprzerwanym strumieniem, by karczować lasy, zaorywać ugory i wraz z innymi klasą podwaliny pod przyszły rozkwit gospodarczy i kulturalny Stanów Zjednoczonych! Nie łatwo policzyć tych nawet, którzy wybiwszy się ponad bezimienny tłum, zaznaczyli się w dziejach Ameryki trwałym śladem swego nazwiska.

"Są wśród nich nieustraszeni koloniści, bohaterscy żołnierze i niemniej godni pamięci pionierzy kultury. 'Akademia', założona w 1659 r. przez Polaka Aleksandra Karola Kurcjusza w Nowym Amsterdamzie, była najstarszą szkołą wyższą Północnej Ameryki, a twórcą i założycielem politechniki nowojorskiej, pierwszej w Ameryce, był również Polak, Leopold Boeck.

"Gdy w roku 1776 wybuchła wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych, pospieszyli na ziemię amerykańską najlepsi synowie Polski, z Tadeuszem

Kościuszką i Kazimierzem Pułaskim na czele. To też gdy w r. 1830 podniesiono w Polsce zbrojne powstanie, starali się Amerykanie spłacić dług wdzięczności wobec Polaków objawami najwyższej sympatii i ofiarności. Powstanie zostało stłumione, zanim przyjazne uczucia Amerykanów zdążyły zamienić się w czyn, do którego nie brakło najsłabszych porywów.

"W dziejach Ameryki natomiast odegrać mieli Polacy raz jeszcze piękną i doniosłą rolę. Gdy w roku 1861 doszło do wojny między Stanami północnymi i południowymi, znaleźli się Polacy znowu w pierwszych szeregach tych, którzy walczyli o całość Unji. Postać generała Włodzimierza Krzyżanowskiego, bohaterskiego uczestnika tych walk, pozostanie na zawsze żywa w pamięci wszystkich Amerykanów. Kiedy w roku 1937, w pięćdziesiątą rocznicę zgonu, przeniesiono jego doczesne szczątki na cmentarz narodowy w Arlington pod Waszyngtonem, wygłosił Prezydent Roosevelt mowę, w której znalazły się słowa, najtrafniej i najpiękniej oddające głębię braterskich uczuć, łączących naród polski i amerykański: 'Poprzez wieki i burze'—mówił Prezydent—'bez względu na to, czy słońce jej jasno świeciło, czy też ulegało dłuższemu, chociaż przejściowemu zaćmieniu, Polska zawsze walczyła o to, by wysoko dźwżyć pochodnię ludzkiej wolności. Ponieważ posiadamy ten sam wspólny ideał wolności, łączyła nas z Polską długa, nieprzerwana przyjaźń. Zaszczytnym przywilejem jest danie świadectwa, stwierdzającego dług, jaki Ameryka winna jest ludziom, w których żyłach płynie krew polska. Z wdzięcznością uznajemy zasługi nieustraszonych bojowników o wolność—Kościuszki i Pułaskiego, których imiona stały się hasłami wolności. Czyny ich stanowią nieśmiertelny rozdział historii amerykańskiej wolności.'

"Takim też uczuciom dając wyraz, przyczyniła się Ameryka przez Prezydenta swego, Woodrowa Wilsona, do wskrzeszenia państwa Polskiego, pomagając się Polski wolnej i niepodległej z wolnym dostępem do morza i wieńcząc w ten sposób bohaterski trud walczących o wolność swej ojczyzny Polaków z tej i tamtej strony Oceanu."

(Przedruk)

Jejmo Ekscelejncja Ks. Biskup William A. Griffin D. D. niesie Monstrancję podczas Czterdziesto-godzinnego Nabożeństwa w Kościele św. Krzyża — dnia 1szego Kwietnia, 1941

His Excellency The Most Reverend Bishop William A. Griffin D. D. Officiating at The Closing Ceremonies of The Forty Hours Devotion In Holy Cross Church, April 1st, 1941

Przewielebny Ks. Biskup Woźnicki po poświęceniu Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w Kościele św. Krzyża dnia 14go sierpnia, 1938.

His Excellency The Most Reverend Bishop Stephen S. Woznicki D. D. Auxiliary of Detroit, Mich. Blesses the picture of The Blessed Mother of Czestochowa, August 14th, 1938.

Towarzystwa przy Parafji Św. Krzyża

Towarzystwo Różańcowe Pierwszego Drzewa składa życzenia na Złoty Jubileusz Parafji i Wiel. Księżom i Siostram Nauczycielkom.

Towarzystwo Różańcowe Pierwszego Drzewa

First Group of the Rosary Society

Pierwszy rząd: H. Winowicz, R. Michalska, E. Schiller, W. Skrzydlińska, Ks. F. A. Kasproicz, Proboszcz; A. Post, A. Grzemska, F. Talarowska, M. Matuszak.

Drugi rząd: H. Król, H. Masłowska, A. Nawroćik, A. Kochanowicz, J. Matuszewska, A. Nyzio, M. Nowatkowska, J. Pesta, K. Nowak, M. Prykanowska, S. Ordakowska.

Trzeci rząd: W. Marut, A. Solinska, K. Zola, S. Mydlowska, K. Adamczyk, L. Chmielewska, S. Sulowska, A. Folmer, J. Lubiejewska, E. Stój, A. Małek.

Czwarty rząd: R. Bolak, K. Majewska, N. Marut, K. Kmiecik, W. Odorczyk, R. Halak, M. Kicinska.

NIE OBECNE: A. Harciak, M. Jaroni, A. Knacs, B. Królak, W. Bochenska, W. Pietroska, A. Blaszak, F. Kałużna, M. Nowicka, M. Zielinska, W. Kowalska, M. Kasica, A. Majcher, A. Kasprzyk, Z. Partyka, W. Prykanowska, T. Bijaczyk, T. Łukaszewska, M. Dajczak, M. Michalska, F. Teodorczyk, K. Potocka, J. Potocka, K. Hudzik, K. Prykanowska, Z. Rapiewicz, M. Fibner, M. Kuźniacka, W. Cieslikowska, M. Sondej, A. Orzechowska, A. Szul, J. Paturalska, A. Kocól, M. Hałajska, M. Zasowska, F. Kozakiewicz, A. Sondej, M. Jurkiewicz, K. Kmiecik, A. Kocól, A. Cebula, A. Paszkiewicz, M. Morawska, E. Kramer, R. Nomejko, E. Prykanowska, S. Chorąrzy, M. Michalska, K. Gawron, H. Matuszak, K. Pipas, K. Stencel, M. Vormwald, K. Rogalna, M. Grochała, R. Wojciechowska.

Towarzystwa przy Parafji Św. Krzyża

Bractwo Różańca Żywego Drugiego Drzewa Składa Parafji Św. Krzyża i Duchowieństwu serdeczne życzenia oraz dalszego Błogosławieństwa Bożego.

BRACTWO RÓŻAŃCA ŻYWEGO II-GO DRZEWA

Pierwszy rząd: K. Bliszczyk, M. Byra, B. Skucinska, K. Klimaszewska, J. Augustyn, M. Labiak, M. Kicinska, L. Szubrowska, M. Orłowska, A. Chrzanowska.

Drugi rząd: J. Zadworna, K. Zoltanska, M. Jez, Z. Matiszewska, Z. Janusz, A. Smith, W. Orłowska, J. Borkowska, M. Sibenik.

Trzeci rząd: M. Zera, M. Jaskowska, K. Czyzewska, A. Oberc, Hendryka Zola, K. Piwonska, A. Scibek, K. Grala, M. Rura, K. Dziewa, K. Slabicka, A. Kwesta.

Ostatni rząd: A. Paszkiewicz, A. Obrzydowska, A. Mazurkiewicz, M. Zargiel, M. Praszynska, J. Lubiejewska, M. Jankowska, P. Kowalska, A. Marut, J. Burek, K. Czepiga, K. Hendryk, J. Bialkowska.

Nie są na fotografii: M. Dudzińska, K. Sroka, K. Suri, A. Dagilis, M. Karczewska, T. Nejman, A. Zarzeczna, J. Barczewska, M. Ziolkowska, A. Noch, F. Paszkowska, A. Margecin, R. Potocka, K. Marut, J. Galicka.

Serdeczne Życzenia Jubileuszowe Składa 3ci Zakon św. Franciszka

Trzeci Zakon św. Franciszka

Third Order of St. Francis

Pierwszy rząd: M. Kicinska, M. Labiak, A. Grzemska, J. Augustyn, M. Zera, M. Sibenik.

Drugi rząd: J. Pesta, J. Zaleszczyk, B. Solitis, P. Kowalska, A. Koschik, Z. Rapciewicz.

Nie obecni: A. Nyzio, M. Karczewska, M. Ziolkowska, A. Harciar, R. Potocka, A. Fantazy, A. Kasprzyk, A. Dudzińska, Z. Tomasz, A. Zajarosz, A. Margecin.

Gratulacje Parafii składa

Dział Pomocniczy Czerwonego Krzyża

Red Cross Auxiliary

DZIAŁ POMOCNICZY CZERWONEGO KRZYŻA

Z lewej strony do prawej: R. Bolak, S. Lenkiewicz, H. Augustyn, A. Dagilis, C. Marut, H. Galicka, W. Stokłosa, M. Jaskowska, J. Potkaj.

Panie które nie są na fotografii ale pomagają w tej pracy: K. Borowska, H. Masłowska, H. Winowicz, K. Czyzewska, A. Nyzio, K. Adamczyk, J. Kostrzewa, W. Marut, J. Zadworna, M. Jurkiewicz, A. Wereska, M. Skoczylas, A. Rosłowska, C. Zola, A. Pasierb, B. Albanowska, W. Pisanko, J. Bogoniecka, E. Stój, M. Morawska, S. Hansen, L. Mikołajczyk, H. Skorochocka.

Kółko Polek

Kółko Polek założone zostało w roku 1917. Głównym jego celem było pomagać w każdy możliwy sposób naszym Polskim żołnierzom co też czyniło z wielkim poświęceniem. Członkinie jego pierwsze też pośpieszyły z ofiarą na budowanie nowej Szkoły. Na malowanie Kościoła dały poważną sumę pieniędzy i zakupiły witraż do kościoła i nową

chrzcielnicę. Przychodziły z pomocą biednym i opuszczonym w parafii.

Obecny zarząd tworzą Panie: Konstancja Borowska — Prezeska, Anna Kostrzewska — Wice-prezeska, Wiktorja Odorczyk — Sekretarka Finansowa, Katarzyna Majewska — Sekretarka Protokołowa, Marja Krogulska — Kasjerka, Aniela Konstantynowicz i Helena Walczak — Opiekunki Kasy.

Pierwszy rząd dolny od strony lewej: A. Konstantynowicz, W. Odorczyk, Zielińska, A. Kostrzewska, K. Borowska, M. Krogulska, K. Majewska, H. Walczak, J. Matuszewska.

Drugi rząd: A. Orłowska, A. Walejko, A. Folmer, M. Ordakowska, A. Raichel, K. Kusa, A. Nawrociak, M. Nowak.

Trzeci rząd: A. Nowinska, M. Sondej, J. Fesko, M. Wereska, Z. Burzymowska, S. Skrzydlińska, M. Pisanko.

Czwarty rząd: K. Adamczyk, W. Marut, A. Kocul, B. Toniecka, S. Kowalska.

Serdeczne życzenia składa Parafia Stow. Polek

Stowarzyszenie Polek

Circle of Polish Women

Z lewej strony do prawej w pierwszym rzędzie dolnym, panie: Marja Fibner, Marja Prykanowska, Anna Szczepańska, Karolina Czyżewska, Józefa Schelich, Marja Skoczylas, Antonina Proca, Wiktoria Żółtańska.

Drugi rząd: Klara Czajkowska, Jadwiga Augustyn, Anna Rapciewicz, Antonina Scibek, Marja Kata, Katarzyna Hudzik, Zofja Kopeć, Ewa Żółtańska.

Ostatni rząd górny: Rozalja Nomejko, Anna Mudrak, Florentyna Rapciewicz, Helena Kraus, Józefa Borkowska, Marja Praszyńska, Marja Nowatkowska, Agnieszka Gendek. (Nie obecne panie: Pelagia Ogurkiewicz, Teresa Cywinska, Agnieszka Wyrwas, Rozalja Halak, Stefanja Kręcicka).

Stowarzyszenie Polek zorganizowane zostało w październiku 1923. Organizatorkami były panie Karolina Czyżewska, Helena Winowicz, Pelagia Ogórkiewicz, Józefa Schelich, Marja Zielińska, Stefanja Kręcicka, Helena Kraus.

Zarząd się składał z następujących pań: Anna Lis — Prezeska, Marja Zielińska — Wice-prezeska Karolina Czyżewska — Sekretarka Protokołowa, Stefanja Kręcicka — Sekretarka Finansowa, Józefa Schelich — Kasjerka, Wiktorja Żółtańska i Anna Szczepańska — Opiekunki Kasy.

Stowarzyszenie Polek było zawsze czynne i sprawiło wiele cennych rzeczy do Kościoła i pracuje dla różnych celów narodowych i dobroczynnych, i opiekuje się swymi członkiniami w ich potrzebach. Obecny zarząd składa się z następujących pań: Wice-prezeska, Karolina Czyżewska — Sekretarka Protokołowa, Stefanja Kręcicka — Sekretarka Finansowa, Józefa Schelich — Kasjerka, Wiktorja Żółtańska i Anna Szczepańska — Opiekunki Kasy. Komitet chorych — panie: Klara Czajkowska i Florentyna Rapciewicz.

Związek Polek Grupa 401

Z okazji Złotego Jubileuszu Parafii Św. Krzyża, Związek Polek Grupa 401 składa najserdeczniejsze życzenia i życzy błogosławieństwa Bożego na przyszłość. Towarzystwo Św. Elżbiety Grupa 401 Związku Polek w Ameryce, było zorganizowane przy Parafii Św. Krzyża 9-go kwietnia, 1924. Pani Honorata Wołowska, obecna prezeska organizacji Związku Polek, przybyła na pierwsze posiedzenie i wraz z paniami Emilją Krajewską i Heleną Winowicz

wicz i z Anną Porawską zorganizowała grupę, obrano za patronkę Św. Elżbietę i zapisano 25 członkiń. Wypłaca pośmiertne. Grupa 401 jest pierwszą grupą zorganizowaną w stanie New Jersey. Pierwszy "Dzień Matek" był zapoczątkowany w tej parafii przez Związek Polek. Celem i zadaniem tej grupy, poza pracą organizacyjną, jest praca na polu polsko-narodowym, społecznym i religijnym.

Pierwszy zarząd tej grupy był jak następuje:

Prezeska, pani Emilja Krajewska;
Wice-prezeska, pani Helena Winowicz;
Sekretarka finansowa, pani Antonina Noch;
Sekretarka prot., pani Karolina Czyżewska;
Kasjerka, pani Helena Winowicz;

Opiekunki Kasy:

Pani Katarzyna Giedlińska,
Pani Anna Świdarska,
Pani Agnieszka Rajchel.

Komitet chorych:

Pani Marcjanna Lech,
Pani Rozalja Halak.

Obecnie, grupa liczy 53 członkiń i prowadzi się z wielkim rozwojem wraz z główną organizacją która jest największą organizacją niewiast w Ameryce.

Obecny zarząd składa się z następujących:

Prezeska, pani Helena Winowicz;
Wice-prezeska, pani Jadwiga Czobek;
Sekretarka finansowa, pani Antonina Noch;
Sekretarka prot., pani Karolina Czyżewska;
Kasjerka, pani Władysława Pisanko;

Opiekunki Kasy:

Pani Franciszka Paszkowska,
Pani Emilja Krajewska.

ZWIĄZEK POLEK GRUPA 401

Pierwszy rząd z lewej do prawej: J. Czobek, K. Czyżewska, A. Noch, H. Winowicz, W. Pisanko, M. Lech, F. Paszkowska.

Drugi rząd: Z. Kawalek, A. Grzemska, A. Gutowska, H. Masłowska, M. Wójcik, K. Giedlińska, J. Zadworna.

Trzeci rząd: M. Soliwoda, A. Piechota, M. Przechacka, K. Grochala, H. Kramer, M. Pisanko, H. Giedlińska.

Czwarty rząd: J. Suszko, A. Oberc, A. Szul, R. Halak, A. Wiechnik, L. Rejnis, H. Bajek, C. Jankowska, J. Borkowska, M. Kata, E. Krajewska.

Członkinie nieobecne: J. Krajewska, A. Wysocka, J. Smiszek, H. Krause, M. Czyżewska, H. Słabicka, F. Rapciewicz, E. Krupp, T. Łukaszewska, W. Cieślukowska, H. Skorochocka, F. Gurecka, H. Slavin, S. Szul, K. Werner, S. Noch, H. Grzemska, H. Matuszek, J. Białkowska, C. Gutowska.

Towarzystwo Unji Polek

Unja Polek jest organizacją ubezpieczeniową wzajemnej pomocy, wyłącznie dla kobiet na wschodzie. Celem i zadaniem jest rozwój religijno-moralny i narodowy według zasad Kościoła Rzymsko-Katolickiego. To też Grupa 21-sza chociaż w liczbie nie wielka, dokonała czynów godnych pochwały. Rozciągając swoją działalność poza obręb swego Towarzystwa, spiesząc z pomocą finansową w różnych potrzebach patriotycznych i dobroczyn-

nych, jak również hojnie składa ofiary Kościołowi Św. Krzyża. Zawsze bierze czynny udział w sprawach społecznych gdzie tylko zajdzie potrzeba. Członkiniom swoim służy kiedy może, tak za życia, jak i po śmierci. Z okazji pogrzebu składają członkinie ofiary na Msze święte za spokój duszy zmarłej, jak również i kwiaty do ozdoby pogrzebu i asystują w pogrzebie. Grupa 21-sza Unji Polek liczy obecnie 70 członkiń. Zarząd jest:

J. Potkaj, Prezeska	
H. Walczak, Wice-prezeska	
K. Czyżewska, Sekretarka Finansowa	
S. Tatarek, sekretarka Protokołowa	
W. Pisanko, Kasjerka	
H. Skorochocka	} Opiekunki Kasy
W. Daniłowska	
W. Marut	
M. Andrusiewicz	} Komitet Chorych.
A. Szczesna	
R. Bolak	

Członkinie Unji Polek Grupy 21-szej:

Walczak Helena, Skorochocka Helena, Kokowska Stanisława, Majewska Katarzyna, Pisanko Marja, Czyżewska Karolina, Maliszewska Zofja, Potkaj Julia, Muszyńska Kunegunda, Urbaniak Helena, Burek Zofja, Nowińska Anna, Skucińska Bronisława, Ratkowska Ludwika, Pasierb Marja, Budna Józefa, Pisanko Władysława, Borkowska Józefa, Krzywińska Czesława, Krzywińska Julja, Bolak Rozalja, Poręba Stanisława, Ziółtańska Anna, Kocół Agata, Nowicka Zofja, Monasterska Adela, Słabicka Anna, Marut Wiktorja, Pasławska Stefanja, Brodowska Maria, Jabłońska Władysława, Kasica Marja, Dymońska, Szczepańska Anna, Kuźniacka Marja, Mydłowska Stefanja, Sikucińska Marja, Lasek Teresa,

Kopeć Zofja, Skrigało Franciszka, Sondej Marja, Kowalik Anna, Stec Jadwiga, Albanowska Bronisława, Mikołajczak Władysława, Krawczyn Helena, Osowska Anna, Kurdyna Katarzyna, Radaszewska Helena, Zuba Anna, Hansen Czesława, Stokłosa Wiktorja, Marcinkowska Anna, Tatarek Stefanja, Andrusiewicz Marja, Zadworna Józefa, Galicka Jadwiga, Kozłowska Eugenja, Okurowska Genowefa, Bagińska Feliksa, Piotrowska Janina, Żak Marja, Daniłowska Władysława, Orłowska Anna, Doskos Genowefa, Kostrzewa Władysława, Kostrzewa Józefa, Wyżykowska Stanisława, Boguniecka Janina.

Zmarłe Członkinie: Ś. p. Wojtowicz Katarzyna, Potkaj Stanisława, Matysiak Walerja, Prykanowska Paulina.

Towarzystwo Unji Polek

Union of Polish Women

**TOW. KRÓLOWEJ KORONY POLSKI GRUPA 21-sza
UNJI POLEK W AMERYCE**

Sklada

SERDECZNE ŻYCZENIA PARAFJI ŚW. KRZYŻA

Z Okazji

ZŁOTEGO JUBILEUSZU

Unja Polek, Grupa 21-sza była założona przy parafji Św. Krzyża 10-go kwietnia, 1927 r. Pierwszemi założycielkami były: K. Majewska, Z. Maliszewska, M. Pisanko, H. Walczak, H. Skorochocka, J. Potkaj, K. Czyżewska (Św. P.) W. Skorochocka, H. Skorochocka, G. Majewska, F. Potocka, A. Świdzka, K. Kołodziej, S. Kokowska; z grona tych członkiń był wybrany zarząd jak następuje:

J. Potkaj, Prezeska
K. Majewska, Wice-prezeska

H. Skorochocka, Sekretarka
K. Czyżewska, Kasjerka

H. Walczak, M. Pisanko, Opiekunki kasy

Klub Matek składa Parafji Najserdeczniejsze Życzenia z okazji Złotego Jubileuszu naprzód naszej Kochanej Parafji następnie naszemu Wielebnemu Księdzu Proboszczowi Franciszkowi Kasprowicz i jego zacnym Księżom Asystentom. Ks. Aleksandrowi Burant i Ks. Józefowi Brzozowskiemu.

SZCZĘŚĆ BOŻE NA DALSZE LATA.

Zarząd Klubu Matek.

Pracowity Klub Matek Przy Parafji Św. Krzyża

Parent Teachers Association of the Holy Cross Church

Klub Matek przy Parafji Św. Krzyża

Najpracowitszym Towarzystwem przy Parafji św. Krzyża jest bez kwestji Klub Matek. Od roku 1926 kiedy na życzenie Ks. Biskupa Walsh, każda parafia w diecezji Trentońskiej musiała utworzyć takie towarzystwo przy parafji znane pod nazwą Parent Teachers Association, które miało na celu pomagać w ciężkiej pracy utrzymania szkoły i dostarczania wszelkich rzeczy potrzebnych dla szkoły i Wiel. Sióstr—wtenczas też powstało takie Towarzystwo przy Parafji Św. Krzyża. Proboszczem podówczas był Wiel. Ks. Marcin Lipinski. Co zdziałał ten dzielny i pracowity Klub Matek w tym okresie to nie będziemy wyszczególniać gdyż zajęłoby to za wiele miejsca w tym Albumie i czasu do takiego opisu. Nadmienimy jednak, że Klub Matek od roku 1926 do 1936, czyli w przeciągu dziesięciu lat z różnych zabaw przysporzył parafji \$23,673.88. Zaś w ostatnich pięciu latach miał dochodu \$36,500.00, czyli w piętnastu latach miał dochodu około \$60,000.00. Nic też dziwnego, że na Złoty Jubileusz te dobre Matki ofiarowały \$10,000.00; a roku ubiegłego na spłacenie długu parafjalnego dały \$5,000.00. W tym okresie czasu Klub Matek nietylko, że płaci za książki szkolne używane przez dzieci i opłaca zamiatanie, opłaca wszystkie wydatki połączone ze szkołą prócz pensji Wiel. Siostrom, ale także zakupuje przeróżne rzeczy dla Kościoła i domu Sióstr. Dwa piękne witraże były zakupione kosztem \$3,600.00; piękne brązowe drzwi kościelne kosztem \$2,700.00. Urządzenie dolnej sali z gabinetem kuchennym \$2,800.00. Stoły do Hali, krzesła, malowanie klas szkolnych, itd., wynosiło tysiące dolarów, a prócz tego, Klub Matek daje na święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy czy to \$500.00 czy też \$1,000.00. Cześć i wdzięczność należy się

temu Klubowi który nieustaje w swej pracy dla dobra szkoły i Parafji Św. Krzyża.

Pierwszy Zarząd składał się z następujących urzędniczek:

Panie: Helena Winowicz, Prezeska
 Emilja Krajewska, 1-sza Wice-prezeska
 Wiktorja Marut, 2-ga Wice-prezeska
 Stanisława Szyl, 3-cia Wice-prezeska
 Helena Radaszewska, Sekretarka Protokółowa
 Alfreda Czajkowska, Sekretarka Finansowa
 Wiel. Ks. M. J. Lipinski, Hon. Prezesem i Kasjerem

Pani Helena Winowicz stała na posterunku prezeski przez pięć lat. Po niej nastąpiła pani Anna Nawrocik w roku 1932. Pani Marja Barełkowska dzierżyła ten ważny i ciężki urząd przez dwa lata — 1933 i 1934. W roku 1935 pani Helena Winowicz poraz szósty została wybrana prezeską. W roku 1936 pani Wiktorja Marut została wybrana prezeską i do dnia dzisiejszego sprawuje ten urząd z wielkim powodzeniem. Od roku 1930 do obecnej chwili urząd sekretarki protokółowej pełni pani Karolina Czyżewska; a urząd sekretarki finansowej od roku 1933 pełni pani Jadwiga Augustyn. Klub Matek liczy obecnie około 200 członkiń. Obecny Zarząd jest następujący:

Panie: Wiktorja Marut, Prezeska
 Wiktorja F. Marut, 1-sza Wice-prezeska
 Katarzyna Kusa, 2-ga Wice-prezeska
 Karolina Czyżewska, Sekretarka Protokółowa
 Jadwiga Augustyn, Sekretarka Finansowa
 Wiel. Ks. Franciszek A. Kasprowicz
 Hon. Prezes i Kasjer

Towarzystwo Panien Niepokalanego Poczęcia Matki Boskiej
The Young Ladies' Sodality (organized June 14, 1896.)

President of
B. V. M. Sodality

Katarzyna Adamczyk
Prezesa Tow. P. N. P. M. B.

Od czerwca 1896 r. do dnia dzisiejszego następujące członkinie służyły jako prezeski Towarzystwa:

Monika Barganowska—Zielinska 1896
Marja Welk—Ashmore—1907
Wiktoria Frąckowiak—Odorczyk 1907—1910
Marta Szkodowska—Wojcik 1910
ś. p. Marja Marciniak
Prakseda Krępecka—Turska
Genowefa Cieślukowska—Dermody 1923—1927
Marja Sypniewska—Krysztofik 1927
Józefa Rajzner—Kasprzyk 1928, 1931, 1933
Edwarda Zielinska 1929
Helena Grzemska 1930
Katarzyna Adamczyk 1932, 1934—1941

Obecnie Towarzystwo liczy 184 członkiń. Zarząd obecny stanowią:

Wielebny Ks. Franciszek A. Kasproicz, Kapelan, Kasjer
Katarzyna Adamczyk, Prezesa
Alicja Mydlowska, Wice-prezesa
Julja Kuliczowska, Sekretarka Protokulowa
Stanisława Lis, Sekretarka Finansowa

Towarzystwo Panien Niepokalanego Poczęcia

Towarzystwo Panien Niepokalanego poczęcia założone zostało przez ś. p. Ks. Franciszka Czerneckiego, dnia 14-go czerwca, 1896 r.

Na pierwszym posiedzeniu do Towarzystwa zapisało się około 60 członkiń, z których następujący zarząd był wybrany:

Wiel. Ks. Franciszek Czernecki, Kasjer
Monika Barganowska-Zielińska, Prezesa
Marja Welk-Ashmore, Sekretarka.

Już od założenia, Tow. Panien pracowało i starało się jak najwięcej działać dla dobra Kościoła i Parafji. Z pierwszych darów zakupionych dla Kościoła były, pozłocona Monstrancja i ornat Niepokalanego Poczęcia, oprócz wiele innych cennych darów.

Dzień pamiętny Towarzystwa Panien Niepokalanego Poczęcia przypada rok-rocznie w pierwszą niedzielę maja, gdy się odbywa koronacja statuy Najśw. Marji Panny. Jedną z członkiń jest wybraną do aktu koronacji i odczytania pięknego aktu "Poświęcenie się Matce Boskiej". Drugą zaś, wybraną do niesienia korony, i honorowa asysta składająca się z orszaku panien, które towarzyszą druźbiance. Po skończonej koronacji odbywa się przyjęcie nowych członkiń do Tow. Panien. Z rana członkinie przystępują do Komunii Św., potem odbywa się śniadanie na sali parafjalnej.

W dzień Niepokalanego Poczęcia to jest 8-go grudnia, podczas wieczornego nabożeństwa, członkinie wspólnie odmawiają akt "Ofiarowanie się Matce Najświętszej".

W pierwszą niedzielę miesiąca jest wspólna Komunia Św. Posiedzenia odbywają się w pierwszy poniedziałek miesiąca. Towarzystwo bierze udział we wszystkich procesjach kościelnych.

W ubiegłych latach swego istnienia, Towarzystwo chętnie służyło dla dobra Parafji, przez pomoc okazaną przy bankietach, piknikach i balach, oraz

złożenia ofiary pieniężnej lub też zakupienia rzeczy potrzebnych.

W ostatnim czasie tegoż roku Złotego Jubileuszu zakupiły elektryczną maszynę do podłogi, dwa elektryczne wachlarze, sprawiły obramowanie medalionu Niepokalanego Poczęcia Matki Boskiej, i na Złoty Jubileusz dały \$5,000.00. Lista członkiń które pomagały w różnych komitetach aby osiągnąć sumę \$5,000.00:

Adamczyk K., Adamczyk R., Bałwan S., Bocheńska B., Borkowska R., Burzymowska S., Cebula F., Cieślukowska L., Cieślukowska A., Cioban H., Cioban B., Chrzanowska A., Chrzanowska E., Czajkowska G., Czyżewska F., Dębiec L., Duchnowska A., Fibner H., Fibner J., Folmer E., Folmer H., Frączkiewicz H., Funk M., Galicka I., Głowczyńska D., Gołembiewska W., Górtat H., Górtat M., Grochola A., Halak J., Harzeńska A., Henry L., Hudzik Z., Hudzik E., Jabłońska C., Janusz A., Jaskowska D., Kaczorek H., Kalencka J., Kaluźna M., Kędzierska L., Kishler L., Klama W., Klim A., Kmiecik A., Kokotajło H., Kopeć M., Kostrzewa D., Kowalska M., Kowalska G., Kowalska C., Kozicz J., Kozłowska C., Krause H., Krawczun Z., Krogulska E., Król E., Król H., Królak W., Krzewińska D., Kubińska Klara, Kuliczowska J., Kuliczowska A., Kurdyna Z., Kurdyna C., Lis St., Lukowicz C., Maksemenko F., Maliszewska St., Maliszewska H., Maliszewska L. I, Maliszewska L. II, Marut Ewa, Michalska A., Mudrak St., Mydlowska A., Mydlowska R., Mydlowska H., Mydlowska K., Mydlowska V., Nowalińska F., Nowicka C., Nyzio J., Nyzio Józ., Nyzio L., Oberc F., Oberc H., Odorczyk J., Orłowska W., Orłowska J., Partyka B., Pasierb K., Paszkowska St., Paszkiewicz M., Paszkiewicz B., Paszkiewicz A., Patelska H., Pawłowska K., Pawłowska C., Piechota H., Piechowska J., Pisanko H., Pomykało E., Post G., Potapa H., Potocka M., Potocka L., Potocka C., Potocka S., Radziwon H., Rafałowska H., Rapciewicz St., Rogalska H., Sabasińska E., Sarnecka R., Schill H., Scibek E., Scibek B., Scibek L., Sibenik M., Siemiątkowska R., Sikucińska L., Skibg J., Skrobiszewska L., Słabicka C., Słabicka M., Smith M., Sniegocka E., Solińska H., Solińska V., Sondej J., Sondej M., Sondej E., Sroka H., Stankiewicz L., Sudoł H., Syromolot P., Szul J., Szul F., Szczepańska S., Szymczak H., Szymczak E., Topolewska E., Wereska S., Wereska A., Witkowska H., Wnuk S., Wnuk W., Wnuk R., Wnuk F., Wnuk D., Wujcik R., Zadzorna V., Zadzorna A., Zambrowska M., Zambrowska H., Zdanowicz E., Zdanowicz M., Zera H., Zielińska L., Zielińska B.

The Holy Cross Catholic Club

The Holy Cross Catholic Club, at first known as the Young Mens' Club, was founded in the winter, of the year 1919, during the pastorate of Father John Budziak. Among those, who helped to establish this organization were Joseph P. Bulakowski, who was the first president; Michael Cyrek; Thomas Mazurek; Benjamin Krempecki; John Talarowski, and many others. The total number of members of that first group in the club, was twenty-five. However that number soon increased. A year later, February 3, 1921 to be exact, when the club had its first banquet, the membership was up to one hundred and twenty-five. There was a time also, in subsequent years, when the number of members was over the two hundred mark. Incidentally, of that original group of twenty-five, only one still remains as member, John "Charley" Talarowski.

The Holy Cross Catholic Club never stinted in giving aid to the parish, particularly in giving of their time to help at picnics, dances, and other similar affairs. It also endeavored to aid the parish financially, as evidenced by its generous contribution to the Golden Jubilee Fund, in the sum of Five Hundred Dollars.

In the field of sports, be it baseball, basketball, track, bowling or soccer—in amateur and semi-professional ranks—the teams representing Holy Cross were always outstanding, and many a pennant or trophy, denoting a championship, was the result of its efforts. To list the entire history of its sport endeavor, would be a difficult task. Briefly, here are its outstanding teams in various sports:

Baseball:

1923-1924—Championship semi-pro team (baseball) in New Jersey.

1930—Won first half championship in City Baseball League.

1931—Played in Finals for State Amateur Baseball Tournament.

Basketball:

1931-1932—New Jersey Amateur Basketball Championship.

1940-1941—Trenton Catholic League Basketball Championship.

Bowling:

1938-1939 — 1939-140—Trenton Catholic League Bowling Championship.

Track:

Trenton Diocesan Meet in Armory, 1935. — Champions.

Finished Second in National Polish Falcon Meet, in Brooklyn, N. Y.

Soccer:

1939—Holy Cross Juniors, managed by Ed. Cywinski, lost in finals for Eastern States Championship.

The present officers of the Holy Cross Catholic Club are:

President—Arthur Brodowski

Vice-President—Joseph Kowalski

Treasurer—Rev. Francis A. Kasprowicz, Pastor

Financial Secretary—Thomas Potocki

Recording Secretary—Edward Cywinski

Board of Directors—Casimer Sroka, Henry Solinski, Nicholas Derrico

Moderator—Rev. Joseph R. Brzozowski.

CONGRATULATIONS ON THE GOLDEN JUBILEE
 and a
Sincere Desire that God may continue to Bless the
CHURCH OF THE HOLY CROSS
For Many Years to Come.

Klub Św. Krzyża

1941

Holy Cross Catholic Club

Sitting—left to right: S. Stoj, F. Lukaszewski, J. Talarowski, Rev. J. R. Brzozowski, Rev. F. A. Kasprowicz, Pastor; Rev. A. Burant, A. Kuzniacki, J. Frackowiak, F. Adamczyk, T. Stoj.

Standing—from left: W. Bochenski, C. Kawalek, S. Skrzydlinski, L. Kowalski, T. Potocki, E. Jurkiewicz, J. Marut, A. Pala, F. Szul, J. A. Szul, J. Zola, N. Derrico, Z. Wieczkowski, J. Halak, J. Krol, B. Mudrak, J. Kowalski, J. Marut, H. Solinski.

Absent when photo was taken: A. Brodowski, E. Cywinski, C. Sroka, A. Maliszewski, P. Matuszak, M. Nowak.

Absent because of service in U. S. Army: Sergeant S. Maliszewski, Private T. Sondej, Private P. Kasica, Private G. Halak.

Chór Chopina Przy Parafji św. Krzyża

Zanim jeszcze ziemia pod kościół św. Krzyża została zakupiona w 1891 roku, już od pewnego czasu odbywały się nabożeństwa w prywatnym domu przy zbiegu ulic Elm i Home Ave. Tu Ks. Świnarski, proboszcz nowo zakładającej się parafji urządził małą kapliczkę, gdzie się zbierano na msze święte zanim pierwszy kościół został zbudowany; i tu zorganizował się pierwszy chór pod dyktando nauczyciela i organisty pana Wincentego Sieniewicza. Pierwsi śpiewacy tego chóru jeszcze żyją i są na tej fotografii, a mianowicie: Augustyn i Anna Cieślukowscy, Anna Gęsicka i Jan Słowski. Z biegiem czasu organisci się zmieniali i tak: po panu Sieniewiczu sprawował obowiązki organisty i nauczyciela p. X. Usiński, następnie Jan Żegaliński, Stanisław Kwiliński i p. Ledwoń. Ten ostatni nadał nazwę chórowi św. Cecylii. Po panu Ledwońni grała na organie w kościele Marjanna Dulka, z męża Zielińska. Po tych przemianach różnych objął kierownictwo Chóru podówczas młody wychowanek parafii p. Józef Cieślukowski w roku 1907. Ks. Doktor Dziadosz, który wówczas był proboszczem Parafji, zauważył w młodym organiscie zapal i zamiłowanie do pieśni polskich i kościelnych; wziął go pod szczególniejszą opiekę, nauczył go pięknych pieśni kościelnych, godzinek, hymnów polskich na różne pory roku, egzekwji, itd. Ta opieka kapłana znajdującego muzykę kościelną była nieocenioną pomocą dla pana Cieślukowskiego, który w krótkim czasie zrobił takie postępy w granii i prowadzeniu chóru, że został zatwierdzony

przez Ks. Proboszcza na stałego organistę. Nic też dziwnego, że w Kościele św. Krzyża do dziś dnia są śpiewane godzinki, choć w innych kościołach polskich już się ich nie słyszy. W roku 1910 z pomocą Ks. Doktora Dziadosza zorganizował się chór męski i od tego też czasu datuje się nowa nazwa, a mianowicie: Chór Chopina. A więc po dziesięciu latach istnienia Chóru św. Cecylii, wypłynął nowy Chór Chopina składający się z niewiast i mężczyzn, który do dziś dnia istnieje. Pan Organista Cieślukowski przez jego urządowanie przy organach kościelnych przez 33 lat zdobył sobie ogólny szacunek i uznanie. Kieruje Chórem doskonale i jest człowiekiem zupełnie na miejscu pod każdym względem.

W skład pierwszego Zarządu Chóru Chopina wchodził: August Cieślukowski — prezes, wiceprezeska — Agnieszka Falkowska i Agnieszka Raichel; sekretarzem był Józef Bulakowski, a kasjerem — Teodor Wysocki.

Obecny zarząd składa się z następujących osób: Władysław Noch — prezes, Henryk Szul — wiceprezes, p. Stanisława Lis — sekretarka protokołowa, p. Stanisława Nowalińska — sekretarka finansowa, kasjerem zaś jest sam pan organista Józef Cieślukowski.

Prócz śpiewu w kościele, Chór często występuje ze śpiewami przy różnych okazjach patriotycznych i narodowych, i urządza przedstawienia teatralne.

Z Okazji Złotego Jubileuszu Parafji Św. Krzyża Chór Chopina składa Wiel. Duchowieństwu i wszystkim Parafjanom jak najserdeczniejsze życzenia

Chór Chopina
Obecni i Dawniejsi Śpiewacy

Former and Present Members
of Chopins Choir

CHOPINS CHOIR MEMBERS

From left to right—bottom row: H. Szul, S. Lis, S. Nowalińska, W. Noch, Organist J. Cieślukowski, Rev. J. Brzozowski, Rev. F. A. Kasprovicz, Rev. A. Burant, J. Bulakowski, A. Raichel, A. Cieślukowski, A. Gęsicka, A. Cieślukowska, Mary Prykanowska, A. Wyrwas.

Second row: F. Słowski, M. Ashmore, S. Wilder, A. Cieślukowska, C. Łukaszewska, J. Sałyga, S. Swistak, A. Kobylarz, W. Kłama, L. Scibek, S. Krawczun, J. Pomykało, A. Sliwińska, H. Sudol, R. Patelska, J. Szwał, M. Jurkiewicz, H. Król.

Third row: J. Słowski, B. Albanowski, M. Hałajska, W. Odorczyk, A. Karwowska, Teo. Sitko, C. Sitko, H. Krause, A. Pasierb, M. Krysztofik, C. Zoła, J. Kuliczkowski, W. Matuszak, B. Mudrak, F. Przechacki, J. Cywinski.

Fourth row: And. Wróbel, Adam Wróbel, M. Hoffman, A. Orłowska, J. Dykas, K. Sakson, M. Szul, R. Czajkowska, M. Petry, W. Ryba, A. Gendek, M. Latzko, A. Gill, S. Kowalska, A. Konstantynowicz, J. Cyrek, E. Zielinska, P. Górski, W. Kamiński, A. Frąckowiak, J. Wyrwas.

Fifth-top row: J. Bejma, S. DeAngelo, J. Szul, A. DeAngelo, W. Kokowski, M. Klimaszewska, R. Cieślukowski, A. Rosłońska, W. Skrzydlinska, K. Nowicka, J. Nowicki, T. Wisniewski, M. Brałynski, J. Post.

(Nie obecni — służą w Armii Amerykańskiej: W. Łukaszewski, S. Sikucinski, A. Mydlowski.)

Józef Cieślukowski, Organista

Szczęść Boże naszemu kochanemu Księdzu Proboszczowi, Fr. Kasproviczowi w dalszej pracy dla naszej Parafji. Błogosławieństwa Bożego dla naszej Parafji i Parafjan życzą: Józef i Walentyna Cieślukowscy, Rajmond i Claire Cieślukowscy i Leona i Adela Cieślukowscy.

Życzenia Dzieci Szkolnych

Z okazji 50-letniej rocznicy istnienia Parafii, wyrażamy głęboką wdzięczność jaką żywimy w sercach naszych młodocianych dla Parafii naszej, że umożliwia nam korzystanie z nauk Kościoła Katolickiego i spuścizny naszego drogiego kraju polskiego, słowem, że nie zostawia nas sierotami na pastwę wynarodowienia się, lecz swą czujną opieką i wsparciem zachowuje nas dla szlachetnego narodu polskiego i dla Chrystusa.

Życzymy Parafii św. Krzyża dalszego rozwoju i błogosławieństwa Bożego.

Dzieci Szkolne.

Dziewczynki Szkoły Św. Krzyża, Wrzesień, 1941

Girls of the Holy Cross School, September, 1941

Chłopcy Szkoły Św. Krzyża Wrzesień, 1941

Boys of the Holy Cross School, September, 1941

Trustysi i Kolektorzy

1941

Trustees and Ushers

Seated: Jacob Kobylarz; Joseph Bulakowski, Trustee; Joseph A. Szul, President of Ushers; John Bukład, Trustee; Joseph Partyka.

Second row: Thomas Mydlowski; John Halak; Arthur Brodowski; Joseph Prykanowski; Joseph Klimaszewski; Ludwig Szul; Joseph Pazda.

Third row: John Zadworny; Edward Piotrowski; Joseph Bejma; Michael Kuliczkowski; Michael Cyrek; Thomas Lukowicz.

Absent from picture: Casimer Sroka; Sergeant S. Maliszewski (U.S. Army); Private P. Kasica (U.S. Army); Private W. Lukaszewski (U.S. Army); John Partyka.

History of the Holy Cross Church

"In hoc signo vinces"

"In this sign thou shalt conquer"

Some fifty years ago, a fervent thought, a thought that soon became a consuming flame of desire, arose in the hearts and the minds of a small group of Polish residents in Trenton, that thought was to form a Polish parish. And that thought became a reality, for in the year 1891, after having consulted the proper authorities, this small group of Polish residents received the necessary permission to form such a parish from His Excellency, the Rt. Rev. Michael J. O'Farrell, then Bishop of the Diocese of Trenton. The distinction of being the first pastor fell to the **Rev. Valentine Swinarski**.

In addition to his zeal as a patriot, Father Swinarski was renowned in Poland as a fearless exponent of Church dogmas. Because of these traits, he was forced to leave his native land, which at that time, as now, lay enslaved in the venomous and vicious grasp of unjust aggressors.

The Rev. Bolek, in his work, "Who is Who in America", has the following to say concerning Father Swinarski, in the form of a short biography. "Rev. Valentine Swinarski, Bishop-nominate of Plock, Poland was born in Warsaw in 1832. After completing his theological course, he was ordained into the priesthood on March 4, 1855. He immediately became a curate in Lowicz. Soon thereafter he was appointed Catechetical instructor in Leczyca. This was soon followed by his appointment as pastor of Nieborowie and Lowiczu, which appointment he maintained for seventeen years. While here he received the robes of Monsignorship. His next appointment was to be that of Rector of the Theological Seminary in Warsaw, where he also became the pastor of the Church of All Saints. It was at this time that he was nominated to the episcopal see of Plock, an honor denied him however, by the government of Russia, which refused to confirm his nomination. In 1889, he left the beloved country of his birth. On his arrival in the United States, he was assigned to the pastorate in Mill Creek, Pa. Upon his subsequent appointment as the first pastor of the newly formulated parish in Trenton, he served from 1891 to 1895, organizing the parish and building the Holy Cross Church. In 1896, he became chaplain of the Polish Orphanage in Cheektowaga, New York, where he died."

The trials and tribulations encountered in the formative stages of the organization of this parish were indeed stupendous. At times they seemed unsurmountable, a situation that invoked from the lips of Father Swinarski, the prophecy, "That only in the Sign of the Cross, could they possibly be overcome". Then matching action to words, he placed this newly organized parish, as yet in its embryonic state, under the sheltering arms of that Tree of Infinite Graces, for he named it the Holy Cross Church. And he himself, imbued with the help of God, flowing from that Cross, never despaired and never ceased working.

The first problem confronting him was a need for a place to worship. After a month of endeavor, he finally acquired a residence at Elm and Home Streets and soon converted the same into a chapel. That was the stimulus needed. From thence on, the progress, both spiritual and national, of those placed in his charge, was rapid.

That first congregation consisted of a mere "hand-full" of parishioners. However, these parishioners were comprised of a people who loved with ardent devotion the faith of their forefathers, the faith of the beloved homeland they had left behind them, the Catholic Faith. So, full of hope in God's Providence, they literally submerged themselves in the seemingly impossible task of raising the necessary funds for the upkeep of the parish and the buildings of the Church. These early organizers and parishioners were not wealthy. Whatever monies or incomes they possessed, they needed for the necessities of life, yet they managed to pool enough to buy sixteen lots, and to pay in full for three of them, so that work on the Church could be started at once. The Bishop gave his consent. The work was begun. No time was wasted. In 1891, the corner stone was blessed and laid, and in that same year the combination building, that was to serve as Church, school, and residence for the priest and lay teacher was completed.

Father Swinarski, although burdened with apparently unending problems, never lost sight of the importance and the absolute need for a parish school. His farsightedness is to be admired, as

should also the courage of those pioneers of the parish, who were so willing to make the additional sacrifices, which such a school would demand from them. Their courage and sacrifice was not in vain. There can be no doubt that if such a school had not been founded, this parish would never have reached its Golden Jubilee, or, most certainly, it would never have reason to be celebrating it as joyously, as it is doing today. The future of any parish lies in its youth, a youth in whom must be instilled, . . . year . . . firmly imbedded and constantly nurtured, the love of God and Country. Nowhere can this be accomplished to a greater degree than in the Parochial School.

In the first year of its existence, the Holy Cross Parish School, founded by Father Swinarski, had as its teacher, Vincent Sieniewicz, and the initial enrollment at the school consisted of seventy pupils.

That first year of existence of Holy Cross Church was indeed a fruitful one, for in addition to those matters already enumerated, the following deeds were also accomplished and performed. They acquired an acre of ground for the uses and purposes of a cemetery; the societies of the Holy Cross, of the Sacred Heart and of St. Florian were organized and the first Polish newspaper made its appearance in Trenton.

After approximately five years of earnest labor, Father Swinarski, due to poor health, resigned his pastorate and left Trenton. His departure was felt with keen sorrow by his erstwhile parishioners.

Succeeding Father Swinarski as pastor of the Holy Cross Church, was the **Rev. Dr. John Ciemniewski**, who at the time of his appointment was a professor in the Polish Seminary. His pastorate was of a very short duration. It extended from July to December of 1895.

To continue the progressive work of Father Swinarski and Father Ciemniewski, the Bishop of Trenton appointed the **Rev. Francis Czernecki**, as the third pastor of this rapidly expanding parish. Here was a priest who equaled in learning and zeal his worthy predecessors. The appointment took effect in December of 1895.

Father Czernecki at once applied himself wholeheartedly to his task. He gave unstintedly of his strength, both spiritual and physical. Ever uppermost in his mind was the desire to satisfy two unquenchable ambitions. First, as a priest, who loved God above all else, he must do everything to instill in his people a similar strong faith and love

of God. And secondly as a patriot, who would always love the country of his birth, he must keep as a living thing, their memory of their native hearth and ancestral home, the home of their fathers and forefathers.

A deep-rooted devotion to the Blessed Mother inspired this pious priest to establish the Children of Mary and Young Ladies Sodality. This organization came into being on June 14, 1896. It is undoubtedly one of the first Sodalities founded in the entire Diocese of Trenton.

During one phase of tenure as pastor of Holy Cross, an emergency pertaining to the school demanded most of his time. Due to the steady influx of Poles into Trenton, there arose an immediate need for more teachers to take care of the increasing number of children pursuing their education in the parish school. In 1901, after many fruitless endeavors, Father Czernecki finally succeeded in securing the services of the Nuns of the Felician Order. The parish considered itself indeed very fortunate in procuring the services of the Felician Sisters, for this Order of Nuns had earned for themselves an enviable reputation as teachers. Their accomplishments in the field of education were second to none. That these Nuns have fulfilled their duties throughout the years is obvious to all. As monuments to their training of our students, one need only to scan the list of our prominent citizens today who have been trained in their early childhood by these nuns.

In 1898, the first mission in the parish was given by the Jesuit Fathers. Bishop McFaul, newly installed Bishop of Trenton, paid his first official visit to the parish in 1897, and then again in 1899. It was also during Father Czernecki's pastorate in Trenton, that another Polish Parochial School was erected, this time in East Trenton. In May of 1902, Father Francis Czernecki was transferred to South Amboy, where his efforts met with equal success.

After holding pastorates in many of the larger parishes in the diocese, Father Czernecki, due to ill health, resigned in 1933, and spent the remaining years of his life, with his friend of many years, Father Francis Kasprowicz, in the Holy Cross parish. Following a lengthy illness, he succumbed, October 11, 1941, on the feast day of the Maternity of the Blessed Virgin Mary, the Mother he loved so well. He was a priest fifty-five years, forty-five of which were spent in the Diocese of Trenton.

A priest of deep simplicity and extreme piety and kindness, he was loved by all, respected by all, and looked up to by all.

Succeeding Father Czernecki, in May of 1902, was **Rev. Francis Wojtanowski**, who had recently arrived from Poland. Animated by the results and accomplishments of those who toiled before him, in this particular vineyard of the Lord, he proceeded to prove himself an indefatigable worker.

Vitally interested in patriotic endeavors of those of his nationality, he was in great measure responsible for having that grand national organization, The Union of Poles in America, convene in Trenton. A solemn high Mass, celebrated in the Holy Cross Church, served as a fitting conclusion to a success-

ful convention. This took place in September of 1902.

of the faithful placed under his care, by his astute handling of their problems, and devotion exhibited to them in various ways. The undertakings of this man-of-letters, particularly in the realm of religion, were prodigious in number and incredibly successful. He was also prominent in nationalistic movements, but in these, he adhered rigidly to the rule, given to mankind, by the Almighty Himself, "Give to God the things that are God's, and to Caesar, the things that are Caesar's." Always motivated by this golden rule, he made certain that in all such patriotic affairs,

Zwłoki Ks. Franciszka Czerneckiego wnoszone z Kościoła 15 paźdz. 1941

Remains of Rev. Francis Czernecki being carried from Holy Cross Church, Oct. 15, 1941

ful convention. This took place in September of 1902.

Father Wojtanowski was relieved of his duties in Trenton at his own request, at the close of December, 1904. After fourteen more years of fruitful ministry in Lawrence, Mass., he left this earth in response to a call from his Maker.

January, 1905, saw the arrival of the fifth in succession of pastors of the Holy Cross Church, in the person of the **Rev. Dr. Joseph Dziadosz**. He soon won for himself the respect, confidence and love

God and the true faith would have precedent. Patriotism he knew was a wonderful sentiment, a needed external manifestation of a person's undying gratitude to the country of his ancestry, but under all circumstances it must be subservient to religion, to the service of God. And so all nationalistic and civil affairs sponsored by him or at his behest were celebrated in that religious-patriotic vein.

With the population of Poles steadily increasing in Trenton, the time came to build a new Church. Under the capable leadership of Dr. Dziadosz, all

necessary arrangements were made. Plans were drawn up. Construction was begun. On the sixth of November, 1910, amidst great celebration, the cornerstone was blessed. Then, with the passing of time, there arose a beautiful Church, a Church with twin spires, that seemed like two upraised hands lifted in adoration and supplication to the blue skies above, beyond which, the Creator of All, made His Heavenly abode. The Church took approximately a year to build. At its completion, with the approval of the Ordinary, the first bishop of Polish descent in America, His Excellency the Rt. Rev. Paul Rhode, consecrated and dedicated this imposing edifice of worship, to help further the glory of God on earth.

December of 1912, saw Rev. Dr. J. Dziadosz leaving Trenton, to continue his priestly work in a new pastorate assigned to him, this time in Carteret, New Jersey. There, to this day, he is faithfully fulfilling his duties of a good shepherd.

In Trenton, he left behind him, a glorious temple that constantly serves as a suitable memorial crowning his every effort. He left also a host of friends, a tribute to his unostentatiousness, big heartedness, deep simplicity. All who knew him, loved him.

In December of 1912, **Rev. John Budziak**, took charge of the parish as the successor to Dr. Dziadosz, under whom he had been curate for several years.

The beautiful church of Romanesque Baroque Architecture was completed in 1911 during the pastorate of Dr. Joseph Dziadosz. The erection of such an imposing structure drained the financial resources of the parishioners and it became apparent that still greater sacrifices had to be made by them. The enrollment of students at the parish school commenced to increase by leaps and bounds and it became evident that a new and larger school building was an absolute necessity. Unperturbed, the young pastor and his parishioners did everything in their power to meet this new demand and responsibility. Generosity and the spirit of sacrifice for such a noble purpose were not lacking. The erection of a new school building was started and in 1919 there arose a large three story building, enclosing twelve class rooms, a large auditorium on the upper floor, a smaller one in the basement, and a sufficient number of conference rooms for various parish societies and organizations. The plant was now completed and in proportion the debt was great and became a serious problem.

With the school problem successfully met there arose another of perhaps minor importance but of great necessity nevertheless, the need for a new main altar for the church. Realizing that it was impossible to ask the people for further financial sacrifices, Father Budziak took matters into his own hands. Being a trained cabinet-maker, with the aid of one of his parishioners, he personally built a magnificent altar, which at this writing majestically graces the spacious sanctuary of the Holy Cross Church. The fine proportions and the artistic lines and workmanship described in the construction of this altar are a source of unending admiration, so much so that it has often been said that this altar would do justice to any Cathedral of our land.

During his pastorate, the Circle of Polish Women, the St. Vincent de Paul Society and other worthy organizations were established. Under his diligent care, the dramatic Circle, founded by his predecessor, had great success, both socially and financially. Due credit for that success must also be given to Mr. Maximilian Maslowski, in whose capable hands, was placed the coaching and directing of the various dramatic efforts.

The curates who assisted Father Budziak in his eleven years at the Holy Cross Church are as follows: Father Joseph Lipka (now deceased), Father Matthew Konopka (present pastor of All Saints Church, Burlington, New Jersey), Father Alexander Maciejewski (Rector of St. Stanislaus, Sayreville, New Jersey), Father Stephen Rybacki (Morris Hall, New Jersey), Father Zenon Lesniewski (now pastor of St. Stephen's Church, Perth Amboy, New Jersey). All of these priests played an integral part in the success of this Parish.

Father Martin Lipinski became the seventh pastor of the Holy Cross Church in November, 1923. He strove earnestly for the spiritual and temporal well being of his people. The goal he had set for himself, on taking charge of this pastorate, was to instill into the hearts of his people, a sense of responsibility to God, a feeling for the recognition of the right of fellowmen, a feeling for their foster country, a feeling for sound citizenship. In sorrow or in joy, in failure or in success, he never lost sight of his goal. He was known as a fiery speaker, capable of inspiring his people by well prepared and well delivered sermons.

Among Father Lipinski's many accomplishments, the parish lists as most notable, the beautiful painting of the interior of the Church. This work was done by Joseph C. Mazur, the well known artist from Buffalo, New York.

Piwnica

Holy Cross Church — 1941

Repository

Grób

Sepulchre

Father Lipinski added to the much needed comforts of the nuns of the parish, by enlarging the convent in which they resided. The Parent Teachers Association, also known as the Mother's Club, which has been and is today, so faithful in its effort to help in relieving the financial encumbrances of the parish particularly those pertaining to the parish school, received its initial start in the parish, under the guidance of Father Lipinski, when the diocesan-wide request was made for its installation, by its originator, Rt. Rev. Bishop Walsh in 1926.

Eleven years was the length of time given in devoted service to this parish by Father Lipinski. Eleven years of fervent apostolic labor, which without doubt, left its indelible imprint upon the minds and hearts of all.

To assist in attending to the spiritual needs of the parish, the following priests were assigned to Father Lipinski during his pastorate: Father Zenon Lesniewski, (who was also with Father Budziak), Father Casimer Andler, (deceased), Father W. Pomykalo, Father J. Welgosz, both of whom were in the parish just a few months, Father Casimer Hrycykiewicz, (now deceased), Father Peter Wieczorek (at present pastor of Sacred Heart Church, Manville, New Jersey), and Father Walter Madura (now curate of St. Mary's Church, South River, New Jersey).

Father Francis A. Kasprovicz, the present pastor was appointed to the Holy Cross Church on October 5, 1934. A fine program and a wonderful reception was arranged in his honor, welcoming him to his new field of endeavor. He came to Trenton after spending seventeen years in Manville, New Jersey, his first appointment after ordination. There he established a parish and carefully nurtured its growth, so that it attained its present status.

Father Kasprovicz was, and is a worker of indefatigable energy. He is known as a speaker. This ability has served him in good stead, not only in bringing the word of God to his people, but very often in exhorting them to give up their time and physical strength for the good of the parish, whenever such a necessity arose. Father Kasprovicz always maintained the common touch with his parishioners. He never asked anyone to do anything that he, himself, was not willing to undertake personally. It is no uncommon sight around Holy Cross Parish to see Father Kasprovicz and a number of his parishioners, for example, repairing the school roof, or painting the interior or exterior of the school, or improving the Nun's Convent, or

making repairs on the rectory. More recently with the help of his parishioners, he completely relandscaped the entire cemetery, and in such a fine fashion, as to utterly astonish everyone.

Various renovations were effected in the course of his pastoral work. The interior of the Church, particularly the sanctuary and the vestibule, were redecorated. New rubber kneelers were installed. The roof of the Church was fixed, the steeples repainted, crosses regilded. New heavy bronze doors were affixed to the three entrances of the Church adding to the Church new beauty. Practically all the buildings about the parish were in one way or another repaired and put in excellent condition. Both auditoriums in the school were redecorated so as to make their use applicable to almost any occasion, either the most hilarious or the most solemn.

In addition to all these accomplishments, by reason of his efforts, the parish debt was appreciably decreased, and the rate of interest on the parish indebtedness considerably lowered.

His concern for the spiritual life of his flock shows itself in the numerous devotions fostered by him. His love for the Blessed Mother finds expression particularly in the two Perpetual Novenas he has established in the parish in Her honor, namely. The Miraculous Medal, and the Sorrowful Mother. A beautiful picture of Our Blessed Mother of Czestochowa, was fittingly enshrined in one of the side altars, and blessed in August, 1938, by His Excellency, Rt. Rev. Bishop Stephen Woznicki, Auxiliary of Detroit, and a life-long friend of Father Kaspro-wicz.

In his pastoral work, Father Kaspro-wicz, had as his curates, Father Walter Madura, (who also as-sisted Father Lipinski), Father Francis Kapica, (now a curate at St. Stanislaus Church, Sayreville, New Jersey), and two present curates, Father Joseph Brzozowski and Father Alexander Burant.

A half century has elapsed since that small band of Polish pioneers gave the necessary impetus to the founding of the Holy Cross parish. That faith-ful body of Christ's followers little thought that their simple, unpretentious church would expand, thrive and prosper; little did they anticipate the fact that their small parish would some day expand into a Church many times its original size. Scarcely could they foresee, that their small group who then could barely speak the tongue of their adopted country, would some day grow into a large group of devoted American citizens, many of them prom-inent in civic affairs, all of them ready and willing to serve the United States of America, to the best of their abilities, in a manner befitting the example set by their illustrious ancestors, Thaddeus Kos-ciuszko and Casimir Pulaski, who played such an essential part in making America known as the cradle of liberty.

To this Polish Pioneer stock, whose simple homes, clustered about the Holy Cross Church, in the south side of the City of Trenton, this album is de-dicated. They never dreamed that some day their Church would observe its Golden Jubilee. Their sons and grandsons, have already set their eyes toward its Diamond Jubilee. Yea, its Centennial celebration, GOD BE WILLING.

Józef Bulakowski — Trustys
1917—1922; 1923—1941

Józef Bulakowski obecny Trustys Parafji Św. Krzyża. Uczęszczał do szkoły parafjalnej, którą założył Ks. Swinarski w roku 1892. Potem kształcił się dalej w Charles Skeleton School i w Rider-Roore Business College. Służył dawniej do mszy świętej; śpiewał w Chórze i należał do Kółka Dramatycznego w którym sprawował urząd sekretarza. Należy do licznych Towarzystw kościelnych i w każdym nieomal sprawuje jakiś poważniejszy urząd. Pan Bulakowski pracuje przy biurze prokuratora i otwiera sesje sądowe. W roku 1914, 11 lutego, pojął pannę Władysławę Rada-szewską za małżonkę. Ślub odbył się w kościele Św. Krzyża. Z tego małżeństwa było troje dzieci. Dwoje umarło, jak również i jego zacna małżonka. Pozostał się jeden syn Jan Bulakowski, który obecnie uczęszcza na wykłady w "University of Pennsylva-nia". Pan Bulakowski urzęduje przy Parafji Św. Krzyża jako Tru-stys 21 lat. i pomaga zawsze chętnie parafji, czy to przy Balach, Piknikach, czy też przy Bankietach i innych poczynaniach dla dobra Kościoła.

Dawniejsi Trustysi w Parafji Św. Krzyża

- Michał Stachowski1891—1897
- Jan Moderewski1891—1897
- Jan Szaudys1897—1898
- Augusty Cieślowski1897; 1904—1915; 1923
- Marjan Błażejowski1897; 1906—1913

- Bronisław Mączyński1897
- Leo Barełkowski1897
- Jan Kuffel1898
- Jakób Frąckowiak1899—1901
- Marcin Jurek1899—1900
- Michał Urbaniak1900—1904
- Leo Rajzner1903
- Stanisław Gęsicki1904
- Józef Zieliński1913—1915
- Marcin Olszak1915—1923
- Wojciech Majcher1915—1917
- Michał Krajewski1923
- Adam Opalski1924—1928

Jan Bukład — Trustys
1928—1941

Jan Bukład, Trustys Parafji Św. Krzyża od roku 1928, przybył do Trenton w roku 1902. Uczęszczał do Rider-Moore College. Obecnie pracuje w Fabryce John Roebbling & Sons mając poważną i odpowiedzialną posadę "Superintendenta". Prócz tego ma Kwia-ciarnię w której jego syn pracuje i jego zacna małżonka dopo-maga. Ma trzech synów, dwóch żonaty. Należy do Towarzy-stwa Krzyża i Serca i do Sokołów, gniazda 145. Jest czynnym we wszystkich sprawach dotyczących się parafji i również w spra-wach narodowo-patriotycznych.

Dary Jubileuszowe

— z okazji —

1891 — Złotego Jubileuszu — 1941

PARAFII ŚW. KRZYŻA, Trenton, N. J.

OD TOWARZYSTW

Klub Matek	\$10,000.00
Tow. Panien Niepokalanego Poczęcia	5,000.00
Klub Św. Krzyża	500.00
Dzieci Szkolne	300.00
Ministranci	200.00
Chór Chopina	100.00
Połączone Tow. Św. Krzyża, Serca Jezus i Matki Boskiej Nieust. Pomocy	100.00
Związek Polek, Grupa 401	100.00
Tow. Królowej Korony Polskiej, Grupa 21, Unji Polek	100.00
Tow. Różańca II Drzewa	52.75
Tow. Różańca I Drzewa	50.00
Kółko Polek	50.00
Stowarzyszenie Polek	35.00
III Zakon Św. Franciszka	25.00
Demokratyczny Klub Niewiast Imieniem Pułaskiego	20.00

ZAKUPNA JUBILEUSZOWE DLA KOŚCIOŁA

Tow. Panien Niep. Poczęcia Matki Boskiej Złoty Stoliczek do Ołtarza	\$400.00
Andrzej i Anna Nawrocik Wieczną Lampę Stojącą	135.00
Maksymiljan i Helena Winowicz Złotą Koronkę do Ołtarza	50.00
Józef i Władysława Bulakowscy Okno w Kruchcie	50.00
Jan i Salomeja Bukład Okno w Kruchcie	50.00
Jakób Frąckowiak Okno w Kruchcie	50.00

DARY JUBILEUSZOWE

OD PARAFIAN

\$100.00
Wiel. Ks. Proboszcz Fr. A. Kasprowicz

\$50.00
Lubiejewski Franciszek i Józefa
Marut Franciszek i Wiktorja

\$25.00
Ks. Józef Brzozowski
Ks. Aleksander Burant
Ks. Leon Winowicz

Bulakowski Józef Jan
Bukład Jan i Salomeja
Kramer Frederic i Helena
Kostrzewa Michał i Józefa
Pijanowski Stanisław i Stanisława
Radziwoń Jan i Józefa
Skrobiszewski Stanisław i Anna
Witkowski Franciszek i Zofja

\$20.00
Piwońska Katarzyna
Rodzina Józefa i Wiktorji Marut

\$15.00

Marut Józef i Ewa
Papp Jan i Franciszka
Piechota Stanisław i Adela
Raichel Zygmunt i Agnieszka
Skoczylas Aniela
Stabicka Helena
Zielińska Anna B.
Zielińska Marja

\$10.00

Albanowski Józef i Stanisława
Andrzejak Wojciech i Józefa
Augustyn Jadwiga
Albanowski Bolesław i Bronisława

Bielamowicz Marja
Batory Furniture Store
Bolak Paweł i Rozalja
Bliszcz Jan i Zofja
Balwan Stefanja
Bulakowski Walenty i Florentyna
Bijaczyk Teresa
Beres Ludwik i Helena
Bodnar Andrzej i Stanisława
Bogdan Stefan i Leokadja
Błażejowski Marian
Bagiński Edmund
Bloniarz Józef i Marjanna
Brocak George i Józefa
Bejma Michał i Anna

Cieślakowski August i Anna
Carvale Piotr i Genowefa
Czepiga Andrzej i Katarzyna
Czepiga Jan
Czajkowski Władysław i Klara
Czajkowski Stanisław i Gertruda
Czyżewska Karolina i Familja
Ciasnocha Marja
Ciarka Józef i Władysława
Chrzanowski Aleks. i Apolonja
Casey Frank I.
Czajkowski Jan i Rozalja
Cieślakowski Józef i Walentyna
Ciwiński Jan i Helena
Dagilis Szymon i Aleksandra
Działo Michał i Anna
Derrico Nicholas i Helena
Dębiec Apolonja
DeAngelo Stephen i Annette
Fibner Jan i Marja
Falkowski Franciszek i Anna
Frąckiewicz Stanisław i Stefanja
Folmer Józef i Aniela
Frąckowiak Jan Józef

Gesker Walter i Barbara
Gendek Ignacy i Agnieszka
Gapiński Jan i Józefa
Gill Anna
Grzemeski Walenty i Agnieszka
Gęszicka Anna
Grochala Piotr i Marja
Guzikowski Edward i Antonina
Grala Piotr i Katarzyna
Górczycka Feliksa

Hałajski Michał i Familja
Harcar George i Mary
Harciar Antonina
Hoch Antoni i Marcela
Holmak Józef i Anna
Halak Szymon i Rozalja
Henryk Katarzyna

Jarzyk Józef i Agata
Janusz Jan i Zofja
Jaskowski Julian i Marja
Jakimczyk Stanisław i Bronisława
Jeż Adam i Marja
Jurkiewicz Edmund i Alberta
Kasprzyk Leon i Józefa
Kicińska Marja
Królak Adam i Marja
Kuliczkowski Michał i Genowefa
Kownacki Władysław i Juljanna

Kokotajło Teodor i Magdalena
Kowalska Paulina
Królak Franciszek i Marja
Kasper Michał i Marjanna
Kubiś Tekla
Kędziński Jan i Helena
Królak Piotr i Barbara
Kuźniacki Antoni i Weronika
Kowalska Wiktorja
Kowalski Józef i Tekla
Kostrzewa Jan i Władysława
Kulesza Feliks i Aniela
Kamiński Franciszek i Elżbieta
Krause Albert i Familja
Klimaszewski Józef i Monika
Kusy Paweł i Katarzyna
Kawałek Kazimierz i Zofja
Krawczun Anna
Klim Józef i Anna
Kuliczkowski Wojciech
Kazior Jakób i Katarzyna

Lechowicz Franciszek i Marja
Lipiński Zygmunt i Walentyna
Łukowicz Tomasz i Paulina
Łukaszewski Jan i Teofila
Markulec Józef i Jadwiga
Mazurkiewicz Ignacy i Anna
Maliszewski Stanisław i Ewa
Micharski George i Stanisława
Małczan Stefan i Marja
Małczyk Antoni i Anna
Monasterski Eliasz i Adela
Matuszak Władysław i Helena
Masłowski Maksymilian i Helena
Michniewski Franciszek i Bronisława
Michalski Franciszek i Marjanna
Michalski Antoni i Marja
Maksymenko Jan i Marja
Noch Michał i Antonina
Nawrociak Andrzej i Anna
Nyzio Walenty i Aniela
Nowatkowski Adam i Wiktorja
Nowicki Jan i Familja
Olszak Marcin i Marja
Obrzydowska Anna
Orłowski Teofil i Marja
Oberc Paweł i Anna
Orkowski Bazyl i Marjanna
Olszak Józef i Elżbieta
Odorczyk Michał, Wiktorja i Familja
Orłowski Władysław i Anna

Piljar Julius i Anna
Paczkowski Paweł i Helena
Paszowska Franciszka
Pawłowski Wincenty i Leokadja
Przecha Józef i Józefa
Prykanowska Marja
Partyka Antoni i Zofja
Prykanowski Leon i Helena
Połocka Katarzyna
Pasierb Marjanna
Praszyńska Marja
Partyka Jan i Marja
Piechota Stanisław Jr. i Cecylja
Pręciński Kazimierz i Aleksandra
Porawski Jan i Anna
Rymkiewicz Henryk i Stanisława
Ratkiewicz Jan i Maksymilla
Ruszczyk Rozalja A.
Radaszewski Jan i Helena
Rakowiecki Felician i Pelagja
Rapiewicz Stanisław i Florentyna
Rosiejka Franciszek i Anna
Radaszewski Józef

Schiller Leon i Ewa
Scibek Franciszek
Sarnecki Andrzej i Helena
Sroka Katarzyna
Szul Henryk i Magdalena
Sybenik Antoni i Marja
Szymczak Michalina
Szkłanny Stanisław i Zofja
Szumski Stanisław i Franciszka
Stepowany Albin
Szul Franciszek i Lorraine
Sakson Paweł i Katarzyna
Szul Józef A. i Stanisława
Szul Józef i Agata
Szubrowska Leontyna
Salyga Ewa i Familja
Sitko Teodora
Szul Wojciech
Stabicki Wojciech i Zofja
Solińska Anna
Supel Józef i Rozalja
Szul Ludwik i Anna
Szul Michał i Anna
Świstak Maciej i Marjanna
Sondej Franciszek i Familja
Terlecki Michał i Antonina
Talarowski Józef i Franciszka
Tokarzewski Józef i Helena
Tylus Wojciech i Agnieszka
Talarowski Franciszek i Józefa
Talarowski Antoni
Tykarska Aniela

Witkowski Franciszek i Zofja
Wnuk Franciszek i Anna
Wróbel Adam i Apolonja
Wróbel Andrzej i Agnieszka
Wojcik Ignacy i Marta
Wiączek Krzysztof i Anna
Wiączek Andrzej
Witkowski Jan i Józefa
Winowicz Max. i Helena
Winowicz Stanisław
Zygmunt Jan i Tekla
Zoltańska Wiktorja
Zuba Stanisław i Anna
Zdanowicz Stanisław
Ziółkowski Franciszek i Katarzyna

\$7.00

Zarzewny Paweł

\$6.00

Zygmunt Kazimierz

\$5.00

Adamczyk Katarzyna
Adamczyk Stanisław i Karolina
Andrusiewicz Antoni i Marja
Arkuszewski Wacław i Bronisława
Agnew Bertha
Adamczyk Franciszek i Anastazja
Alexander Studios
Baran Piotr i Anna
Bekarczak Wojciech i Marja
Brezowicz Katarzyna
Błaszczyszyn Wojciech i Magdalena
Bartkowski Karol i Genowefa
Bocheński Franciszek i Anna
Barszczewski Konstanty i Jadwiga
Bocheński Stanisław i Anna
Bonczek Paweł i Katarzyna
Bijaczyk Antoni
Bogdan Jan i Zofja
Bal Michał i Helena
Bagiński Piotr i Marjanna
Baretkowski F. Wanda i Joan

Bajor Jan i Karolina
 Bulanowski Piotr i Stefanja
 Bratynski Marian i Elżbieta
 Bilińska Franciszka
 Blaszak Agnieszka
 Bajek Helena
 Brodowski Artur i Józefa
 Balowski Władysław i Marja
 Borkowski Wawrzyniec i Józefa
 Białkowski Stanisław i Józefa
 Białczak Andrzej i Józefa
 Banchoff John Mr. and Mrs.
 Bulakowski Franciszek Sr.
 Cioban Michał i Wiktorja
 Dombrowski Stanisław i Stanisława
 Dermody Jan i Genowefa
 Działo Szczepan i Katarzyna
 Dzubryk Czesława
 Duch Andrew Jr.
 Dyjak Roman i Ludwika
 Fesko Piotr i Janina
 Funk Józef i Eleonora
 Foster George i Anna
 Frączkiewicz Kazimierz
 Falkowski Józef
 Górtatowski Bolesław i Anna
 Góralski Tomasz i Stanisława
 Groch Gabryel
 Gadecki Feliks i Józefa
 G. T. A.
 Gutowska Antonina
 Gerke Robert i Marja
 Grala Czesław
 Górtatowski Jan
 Hojnowski Szczepan
 Hess Zofja
 Harzeński Antoni i Stefanja
 Horodyńska Stanisława
 Jankowski Leon
 Jachym Józef
 Jurkiewicz Stanisław
 Jaskulski Edward
 Jankowski M. C.
 Jarosz Wawrzyniec i Wiktorja
 Krysztofik Stanisław i Marja
 Kuzniewski Władysław i Józefa
 Kopeć Michał i Zofja
 Kozie Bronisław i Leona
 Kokotajło Jan
 Kocół Jan i Stanisława
 Klama Adam i Aniela
 Kupiec Stanisław
 Kokotajło Stanisław
 Kowalski Jan
 Kubiński Leon
 Kostrzewa Tomasz
 Kearns John
 Karzewski Władysław i Zofja
 Kołowajtyś Marja
 Kasica Franciszek
 Krakowska Magdalena
 Kobylarz Jakób
 Kawecka Franciszka
 Kramer Władysław
 Kowalik Edward
 Kostrzewa Władysław
 Kurdyna Dymitro
 Krasny Maciej
 Kuźniacki Feliks
 Kisiel Andrzej
 Kowalkowski Jan
 Kuciński Tomasz i Józefa
 Kmiec Jan
 Klama Wiktor i Antonina

Kic Grzegorz
 Kocół Agata
 Kocul Jan i Agnieszka
 Król Helena
 Kokowski Edward i Franciszka
 Ludwiczak Jan Jr.
 Lonczak Franciszek
 Labiak Stanisław
 Ławecki Klemens
 Lewandowska Rozalja
 Lis Franciszek
 Loh Andrew, Helen
 Miłoś Wiktorja
 Miller Władysław i Marja
 Makowski Paweł i Helena
 Matuszak Marja
 Matyasik Antoni
 Moskwa Jan
 Mazur Jan
 Margecin Stefan
 Morawski Czesław i Marja
 Mudrak Paweł
 Makai Helena
 Mydlowski Tomasz
 Mydlowski Stanisław II
 Nowińska Anna
 Nemejko Aleksander
 Nejman Marcelli
 Nemeth Anna
 Nawrocik Mieczysław i Anna
 Osuchowska Tekla
 Okupski Kazimierz
 Patelski Henry
 Pasierb Edward i Anastazja
 Pazdan Ludwik
 Potocki Michał
 Partyka Józef
 Potocki Adam
 Paszkiewicz Franciszek
 Potkaj Józef
 Pacuska Jan Sr.
 Piotrowski Edward
 Panek Aleks. Franciszek
 Prykanowski Paweł
 Pazdan Józef
 Potocki Marcin i Eleonora
 Przechacki Franciszek
 Post Józef i Wiktorja
 Pacuska Jan Jr.
 Pogorzelski Władysław
 Pipas Konstancja
 Pelc Andrzej
 Porawski And. i Wład.
 Radaszewski Kazimierz i Stanisława
 Rosnak Paweł i Zofja
 Rogalny Tomasz
 Rańdowski Jan
 Rura Franciszek
 Rajzner Józef
 Rewoliński Jan
 Rejnis Mojżesz
 Rejnis Jan, Kat., Ruth
 Rańdowski Feliks
 Szul Jan i Katarzyna
 Skrzydliński Józef i Marjanna
 Skorochocki Konstanty
 Starzyk Jan
 Szwed Stefan i Zofja
 Stankiewicz Antoni
 Smith Wojciech
 Świdorski Jan
 Senkowska Rozalja
 Słabicka Helena
 Szyl Ignacy

Stój Emilja
 Suri Katarzyna
 Sondej Jan
 Siemiatkowski Jan
 Sulowska Stanisława
 Skurniak Michał i Anna
 Schellich Józefa Stefanja
 Śniegocki Adam
 Soliński Antoni i Marja
 Sowadzki Julian
 Stachowski Michał
 Sikuciński Józef
 Stencel Jan
 Sikuciński Julian
 Suszko Józef
 Skrzydlińska Charlotte
 Skiba Józef
 Szyl Raymond i Regina
 Szubrowski Józef i Helena
 Skoczyński Jan
 Tereszczyn Stanisław
 Terlecki Jan
 Topolewski Walenty
 Tabaczewska Marja
 Tur Kasper
 Varsalona Vincent i Bertha
 Nowińska Anna
 Wiechnik Szymon
 Woźniak Olga
 Wiechnik Jan i Anna
 Wnuk Józef
 Winiarska Katarzyna
 Winiarski Piotr
 Winiarski Franciszek
 Winicki Jan
 Walowski Wojciech
 Wereski Walenty i Agnieszka
 Walowski Edward
 Zieliński Robert
 Zasowski Andrzej i Katarzyna
 Zak Stanisław i Anna
 Zola Józef W.
 Zielińska Marja
 Zadworna Józefa
 Zoltański Karol i Katarzyna
 Zieliński Jan
 Zielińska Edwarda

\$4.00

Bogdan Leon
 Bogdan Mikołaj

\$3.00

Andrzejak Andrzej
 Bozowska Józefa
 Burek Waw.
 Czarnik Władysław
 Doskos Andrew
 Dziesiuta Władysław
 Friend
 Gutowski Franciszek
 Goliński Karol
 Gołębiowski Kazimierz
 Jabłoński Adolf
 Jaskulski Jan
 Kasprzak Jakób
 Konstańczak Aleksander
 Kłosowski Maciej
 Ludwiczak Rajmond
 Miller Marja M.
 Muzyka Anna
 Marut Franciszek
 Matuszewska Józefa
 Mikołajczyk Władysława
 Majewska Katarzyna
 Pietruś Jan
 Pollick Joseph

Potkaj Adam
 Potapa Jan
 Pelc Jan i Zofja
 Rosiecki Aleksander
 Soliwoda Marja
 Sypniewski Franciszek
 Wargo Andrew i Stella
 Wyrwas Edward
 Wegner Wojciech
 Wiśniewski Jan
 Wojciechowska Rozalja
 Zola Antoni

\$2.50

Bochenski Walter and Dora
 Lieberman Furniture Store

\$2.00

Albanowski Rajmond

Brecko Józef
 Bliszc Katarzyna

Czyżyk Jan
 Churner Karol

Dembiński Julian

Elukiewicz Stefanja
 Frączkowiak Jakób
 Friend

Galicki Jan i Jadwiga
 Gudebski Leon
 Górtat Władysława
 Hansen Czesława

Janowska Anna
 Kubiak Walenty i Wiktorja
 Kmiecik Stefan
 Klim Klementyna
 Koschik Mary O.
 Krzowieńska Julja
 Knap Wojciech
 Kramer Jan
 Kmiecik Józef Sr.
 Krysa Wojciech
 Kudelik Stanisława
 Kirvaj Louis

Lech Marja
 Lechowicz Anna
 Lewalski Władysław
 Lewandowski Antoni
 Ladvany Frank
 Leonard Memorial
 Mantel's Market
 Matłowski Wincenty
 Marut Katarzyna
 Michniewska Pelagia
 Moeller Edward
 Miślan Stefan i Lilja
 Michalska Rozalja
 Nowicki Witold

Orłowski Adam
 Orzechowski Jan

Potocki Tomasz
 Piotrowski Józef
 Potocki Ludwik
 Papieredzin Michał
 Puzio Błażej
 Paturalski Stanisław

Quinn W. A.

Rubaj Józef
 Rajzner Władysław
 Radvany Frank
 Schuster Jan

Świdorski Wacław
 Skrobiszewski Jan
 Sedor George
 Sudol Józef
 Symonowicz Aleksander

Tołoczko Alberta B.
 Tatarek Feliks
 Torboy John

Ujhazi Mary

Wasielewski Wincenty
 Wasielewski Franciszek
 Walker Orville
 Wojciechowski Józef
 Węgrzyn Edward

Zulewska Marja
 Załucki Jan
 Ziółkowski Andrzej
 Zasowski Jan
 Zak Karol

\$1.50

Paturalska Józefa

\$1.00

Busovni Walerja
 Barszczewski Rajmund
 Bugaj Wincenty
 Bowker Harry
 Brzostowska Franciszka
 Bette Lou Shop
 Banks Irving D.
 Barati George
 Barnacky Store

Ciemiega Antoni
 Czyżyk Edward
 Ceposki Karol
 Chmielewski Franciszek
 Centre St. Pharmacy

Dawidowski Franciszek
 Dudzińska Rozalja
 Dwyer Bros.

Eliasz Józef
 Episcopo Harry
 Eisner L. Agency

Friend
 Friends

Greenwald Wanda
 Giedlinski Kazimierz
 Grasso Wanda
 Galinski Edward
 Golinski Leon
 Gawryś Józef
 Gawron Michał
 Graff Store
 Geropky Hyman

Horłowski Stanisław
 Hittekirch H. B.
 Home Laundry
 Jarzyk Franciszek
 Jarzyk Michał

Kopeć Błażej
 Kosul Franciszek
 Kaluźny Walenty
 Kostrzewski Władysław
 Kulczyński Józef
 Kamiński Władysław
 Kiraly S. S.

Kalencki Wilhelm
 Kasprzyk Agnieszka
 Lewandowski Antoni
 Lorenc Martin

Lobel's Shop
 Lengyl Louis

McCormak James
 Max. Dept. Store
 Mohr Louis F.

Mshler
 Muzyka Karol
 Martusiewicz Jan

Martin Jan
 Martin Tomasz
 Michna Marja
 Margecin Marja

Nowakowski Dydak
 Nockowski Feliks
 Nuchalin Chas. J.

Ostaszewski Michał

Poreda Stanisław
 Piotrowski Edmund
 Prykanowski Józef Sr.
 Partyka Józef S.

Piekarski Józef
 Potkaj Helena
 Panek Wincenty
 Pivak Paweł

Rosińska Justyna
 Robinson H. J. Dr.
 Rosen J. D.
 Radio Hospital

Słosowski Fran. i Marja
 Skwarek Wincenty
 Sudol Aleksander
 Sakowski Czesław

Sakowska Marja
 Szczukowski Kazimierz
 Schweikert Walerja
 Strzelec Jan
 South Helena

Samu M. Jr.
 Standard Floors Co.
 Stern Jack
 Sharlin Bros.

Tuniecka Bronisława

Ufert Ray
 Varga's Studio
 Wóz Jan

Waltz Zofja
 Wolfer Herman
 Wise Co.

Winkler Co.
 Zarzecka Anna
 Zargiel Julian
 Zargiel J. A.
 Zasowski Jan

\$.50

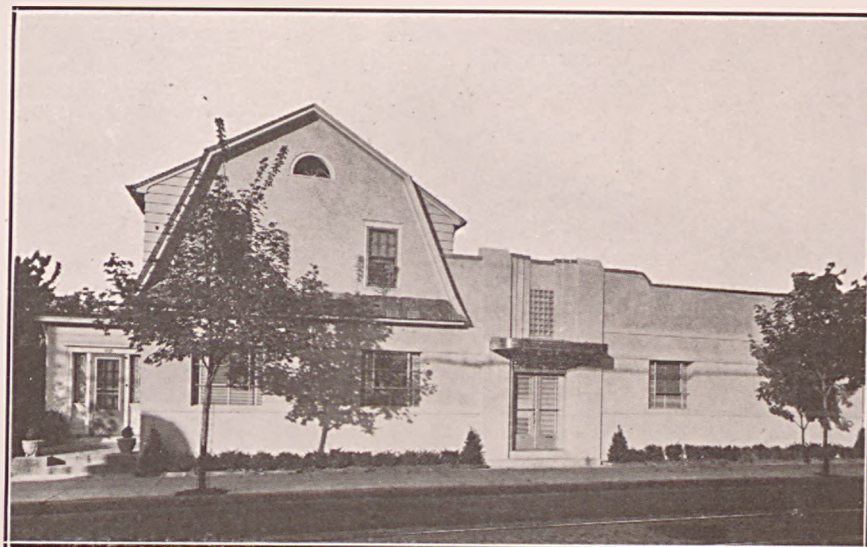
Aroms S.
 Chestnut Food Market
 Friendly Store
 Fritz Confectionery
 Horovitz M.

Johanna Shoppe
 Luria Samuel J.
 May John S.
 Popovets Victor
 Pollock Mrs.

Rosen M.
 Salamandra Sylvia
 Salamandra
 Scotty's Confectionery
 Sopre Wm.

Watkins
 Walters H. R. Dr.

Najserdeczniejsze Życzenia zasyłamy Wielebnemu Duchowieństwu, Wielebnym Siostram, i wszystkim Parafianom z okazji 50cio letniej rocznicy założenia Parafji Świętego Krzyża.

Dom Pogrzebowy przy Adeline ulicy

M. WINOWICZ i SYN

Przedsiębiorcy Pogrzebowi

Usługujemy Polonii Trentońskiej i okolicy przez 31 lat z najczulszą usługą Maximilian Winowicz Sr., przybył do Trenton, N. J., w grudniu, 1910 roku z Passaic, N. J., gdzie prowadził przedsiębiorstwo pogrzebowe przez 20 lat.

Obecnie posiadają

DWA DOMY POGRZEBOWE

usposobione w najnowsze i najkompletniejsze przyrządzenia
na wszelkie pogrzeby.

300—308 Adeline St.

Tel. 4603

M. WINOWICZ, SR.

865 Brunswick Ave.

Tel. 3-1652

M. WINOWICZ, JR.

Najserdeczniejsze Życzenia
 Parafji św. Krzyża
 na
 ZŁOTY JUBILEUSZ ISTNIENIA
 oraz
 Jej Zacnemu Proboszczowi
 KS. F. KASPROWICZOWI

— zasyła —

BATORY FURNITURE HOUSE INC.

219-221 N. Broad St.

Ph. 6860 Trenton, N. J.

C. SZYMAŃSKI, Właściciel

SERDECZNE ŻYCZENIA
 z okazji
 ZŁOTEGO JUBILEUSZU
 PARAFJI ŚW. KRZYŻA
 składa

MARJAN BRAŁYNSKI

Phone 5460

JOHN A. HARTMANN
 FUNERAL DIRECTOR

539 Centre Street

Trenton, N. J.

Związek Narodowy Polski

Składa Parafji
 ŚWIĘTEGO KRZYŻA

Życzenia i Gratulacje

Gminy 99 od Grup Miejskowych

S. FRAN. URBANIAK, Prezes
 FRAN. RZUCZEK, Sekretarz

Grupa 180

STAN. FRĄCZKIEWICZ, Prezes
 JÓZEF S. PIOTROWSKI, Sekretarz
 642 Lambertson St.

Grupa 707

S. F. URBANIAK, Prezes
 WACŁAW ZDUNIAK, Sekretarz
 241 Alice Ave.

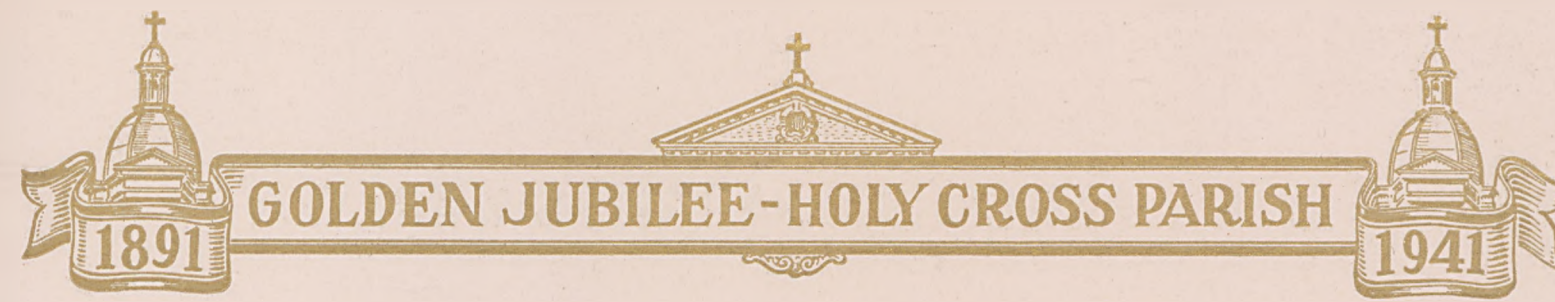
ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA

Ogólny Komitet Jubileuszowy — Jubilee Committee

Adamczyk Karolina
Adamczyk Katarzyna
Adamczyk Franciszek
Andrusiewicz Edward
Albanowska Berta
Andrusiewicz Marja
Augustyn Jadwiga
Bagiński Edmund
Bagiński Jan
Barełkowski Józef
Bejma Józef
Błażejowski Marion
Bolak Rozalja
Borowska Konstancja
Brałyński Marion
Brodowski Artur
Bukład Jan
Bulakowski Józef
Cieślowski August
Cieślowski Józef
Cyrek Michał
Ciwiński Józef
Czajkowska Rozalja
Czajkowski Władysław
Czyżewska Karolina
Czajkowski Tomasz
Dajczak Stefan
DeAngelo Annette
DeAngelo Stephen
Dębiec Lottie
Dermody Genowefa
Derrico Helena
Derrico Nicholas
Działo Michał
Frąckowiak Franciszek
Frąckowiak Jakób
Folmer Aniela
Gendek Ignacy
Główczyński Czesław
Groch Gabryel
Grochala Marja
Grzemska Agnieszka
Grzemska Helena
Halak Jan
Halak Józefa
Halak Rozalja
Hałajski Michał
Harzyński Antoni
Hudzik Grzegorz
Jarosz Wawrzyniec
Jeż Adam
Jurkiewicz Marja
Jurkiewicz Mikołaj
Kasica Marja
Kasica Paweł

Kaczorek Józef
Kamiński Franciszek
Kasica Franciszek
Kasper Michał
Kasprzyk Józefa
Kasprzyk Leon
Kazior Jakób
Kazior Marcin
Klimaszewski Józef
Klimaszewska Monika
Kmieciak Katarzyna
Kobylarz Jakób
Kocół Agata
Kocół Jan
Kokowski Jan
Konstant Aniela
Kostrzewa Jan
Kostrzewa Józefa
Kostrzewa Michał
Kostrzewa Tomasz
Kostrzewa Władysław
Kowalska Lottie
Kowalski Józef
Kramer Frederic
Krasny Maciej
Król Helena
Kubiak Walenty
Kuliczowska Julja
Kuliczowski Michał
Kuliczowski Wojciech
Kusa Katarzyna
Kuźniacki Antoni
Kuźniewski Władysław
Kopec Jakób
Lis Stanisława
Lubiejewska Józefa
Łukaszewska Teofila
Łukowicz Tomasz Jr.
Łukaszewski Władysław
Majcher Marcin
Maliszewski Jan
Maliszewski Stanisław
Marut Franciszek
Marut Ewa
Marut Józef
Marut Wiktorja F.
Marut Wiktorja J.
Masłowska Helena
Masłowski Maksymilian
Matuszak Władysław
Moeller Edward
Monasterski Edward
Monasterski Eliaz
Morawska Marja
Mydłowski Stanisław
Mydłowski Tomasz
Maliszewski Stefan

Noch Władysław
Olszak Józef
Olszak Marcin
Opalski Adam
Orłowska Anna
Orłowski Władysław
Odorczyk Wiktorja
Odorczyk Tomasz
Odorczyk Bronisława
Partyka Jan
Partyka Józef
Pasierb Anastazja
Patelska Rozalja
Pazdan Józef
Piechota Stanisław Sr.
Pijanowski Stanisław
Pisanko Antoni
Pisanko Witold
Piotrowski Edward
Post Józef
Potkaj Józef
Potocki Ludwig
Prykanowska Helena
Prykanowski Józef
Prykanowski Leon
Prykanowska Marja
Przecha Józef
Przechacki Józef
Potkaj Julja
Radaszewski Jan
Rejnis Jan
Rejnis Mojżesz
Rewolinski Jan
Rewolinski Wiktor
Rura Franciszek
Rura Magdalena
Rura Stanisław
Ruszczyk Rozalja
Rutkowski Władysław
Rymkiewicz Henryk
Salyga Michał
Schiller Leon
Siemiątkowska Rozalja
Sitko Teodora
Skoczylas Marja
Skoczylas Władysław
Skrobiszewska Anna
Skrobiszewski Stanisław
Skrzydlińska Wiktorja
Słabicka Helena
Słabicki Władysław
Solińska Anna
Sondej Marja
Sondej Józefa
Stachowski Michał
Stencel Jan

GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH

Stój Emilja
Sroka Kazimierz
Sudol Helena
Sulowska Stanisława
Świderski Jan
Szul Henryk
Szul Józef A.
Szul Józef
Szul Ludwik
Szul Anna
Szul Michał
Szul Wojciech
Szumski Stanisław

Szwast Paweł
Symonowicz Helena
Talarowska Franciszka
Talarowski Józef
Talarowski Jan
Tur Kasper
Tylutki Franciszek
Tylus Wojciech
Walejko Anna
Wiączek Krzysztof
Wiączek Andrzej

Wiechnik Szymon
Winowicz Maksymilian
Winowicz Helena
Winowicz Stanisław
Witkowski Franciszek
Wróbel Adam
Wróbel Andrzej
Zadworny Jan
Zarzewny Paweł
Zielinski Alfred Dr.
Zola Cecylja
Żółtańska Katarzyna
Zuba Stanisław

KOMITET EGZEKUTYWNY — Executive Committee

Wiel. Ks. Prob. Franciszek A. Kasprowicz — Przewodniczący
Trustysi: — Panowie Józef Bulakowski i Jan Bukład.
Wikarzy: Ks. Józef Brzozowski i Ks. Aleksander Burant.

KOMITET OGŁOSZEŃ — "AD" COMMITTEE

Ks. Prob. Franciszek A. Kasprowicz
Ks. Józef Brzozowski — Ks. Aleksander Burant

Panowie:		Ignacy Gendek
Frederic Kramer, Przewod.	Jan Bukład	Jan Kocół
Józef Bulakowski	Józef Barełkowski	Panie:
Michał Cyrek	Stanisław Winowicz	Lubiejewska Józefa
Franciszek Adamczyk		Król Helena
		Odorczyk Wiktorja
		Zola Cecylja

KOMITET RECEPCYJNY — Reception Committee

Józef A. Szul, Przewodniczący	Lukowicz Tomasz, Jr.
Bulakowski Józef	Mydłowski Tomasz
Bukład Jan	Partyka Jan
Brodowski Artur	Partyka Józef
Bejma Józef	Pazdan Józef
Cyrek Michał	Piotrowski Edward
Halak Jan	Prykanowski Józef
Klimaszewski Józef	Szul Ludwik
Kobylarz Jakób	Zadworny Jan
Kuliczowski Michał	Łukaszewski Władysław
Maliszewski Stefan	Kasica Paweł

PUBLICITY COMMITTEE

Catherine Adamczyk	Joseph A. Szul
Marion Brałyński	Harry Walsh

DECORATING COMMITTEE

Michael Cyrek	Joseph Barełkowski
---------------	--------------------

PARADE COMMITTEE

Marszałkami parady: Michał Cyrek i Józef A. Szul
Andrzej Wróbel
Bandy: Adam Wróbel
Marion Brałyński

Rev. Peter Wieczorek
Former Assistant in Holy Cross Parish — from 1929 to 1932

Józef Talarowski przybył do Trenton 12 maja 1890. Urodził się 11 maja 1862 w mieście Szczaw w Polsce. Poślubił Franciszkę Smidt, 14-go listopada 1887 w Kościele Św. Krzyża w Szczawie.

Pani Talarowska urodziła się w Janisiewie 29 kwietnia 1863. W parafii Św. Krzyża była sekretarką Bractwa Różańcowego przez 45 lat. Jej mąż był kasjerem w Tow. Św. Krzyża przez 13 lat. Wiernie służą Bogu i parafji i Bóg im błogosławi zdrowiem i pociechą dobrymi dziećmi.

Bóg uszczęśliwił też zacne małżeństwo następującymi dziećmi:

- FRANCISZEK
- CECILJA
- AGNESZKA (Wiśniewska)
- ANTONI
- ANNA (Skrobiszewska)
- HELENA (Chmielewska)
- JAN
- JADWIGA (Kuhl)
- MARTA (Andrzejak)
- KLARA (Potocka)

Nie żyją

- CECILJA
- HELENA

Commissioner George Page

Z okazji Złotego Jubileuszu Parafji Św. Krzyża, w Trenton, w której spędziłem parę lat pracy kapłańskiej, zasyłam z błogą pamięcią i serdecznym życzeniem, gratulacje, Wiel. Ks. Proboszczowi F. Kasprowiczowi i całej Parafji.

'Ad Multos Annos'

Życzliwy
KS. PIOTR WIECZOREK,
Proboszcz
w Parafji Serca Jezus
Manville, N. J.

Rev. Father Francis Kasprowicz, Pastor,
Holy Cross Church.

Dear Father: I take a friend's delight in extending to you and to all your parishioners my sincere congratulations on this, your 50th anniversary of the establishment of the Church of the Holy Cross in Trenton.

It must be with a feeling of considerable pride that you celebrate the Golden Jubilee of an institution which has inspired so many to a greater devotion to God.

I share your happiness on this occasion and express the hope that your years of service will continue to be long and successful.

Sincerely yours,

GEORGE W. PAGE, Director
Department of Parks and Public
Property

G. W. PORZUC, President

TELEPHONE 6610

American Fuel & Supply Company, Inc.

417-423 Lalor Street

Trenton, N. J.

HARDWARE and PAINTS

LIME
CEMENT
SAND
GRAVEL

DISTRIBUTORS OF
HIGH GRADE ANTHRACITE
AND BITUMINOUS COAL
FUEL OIL

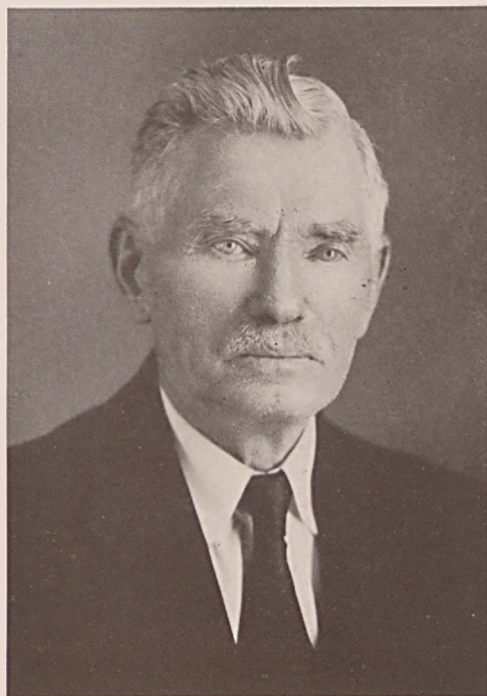
**WE SELL THE FINEST
QUALITY OF COAL MINED**
Furnished by the
JAMES COAL MINING CO.

We carry a full line of
FELTON - SIBLEY CO.
PAINTS, VARNISHES AND ENAMELS
ALSO A COMPLETE STOCK OF
HARDWARE

FUEL OIL
THE HIGHEST GADE OF FUEL OIL
IS USED IN THE
HOLY CROSS BUILDING
furnished by us

MASON MATERIALS
CEMENT, SAND, GRAVEL, LIME
For Leaky Roofs, use
ASBESTOLINE ROOF COATING

WŁAŚCICIEL TEGO NAJWIĘKSZEGO SKŁADU POLSKIEGO W TRENTON I
OKOLICY PAN WOJCIECH PORZUC WRAZ Z RODZINĄ, SKŁADA PARAFJI ŚW.
KRZYŻA SVOJE GRATULACJE Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU.

Maksymilian Winowicz

Helena Winowicz

Rodzice
Ks. Leona S.
Winowicza

Maksymilian Winowicz Sr., przybył do Ameryki z Polski w 1883. Helena Konopińska Winowicz przybyła z Polski do Ameryki z matką w roku 1884. Ślubowali 23-go października, 1903, w kościele Św. Wojciecha, na 156-tej ulicy w Nowym Yorku. Zamieszkawali w Passaic, N. J. 7 lat. Przybyli do Trenton, N. J. w grudniu 1910, gdzie rozpoczął Pan Winowicz, interes pogrzebowy, który prowadził już przez dłuższy czas w Passaic. Mają cztery dzieci: Maksymilian Jr., Helena Kramer, Ks. Leon i Stanisław.

Wychowanek Parafji
Św. Krzyża

Ks. Leon spędził swe młodsze lata w parafijnej szkole Św. Krzyża. Wyższe nauki otrzymał w Katedralnej 'High School'; w kolegium Najśw. Marji Panny w Orchard Lake, Mich., a wykształcenie teologiczne w seminarjum w St. Bonaventure, Olean, N. Y., i w Mt. St. Mary's w Emirsburg, Md.

Wyświęcony na kapłana 1 maja, w roku 1937.

Ks. Leon Winowicz

Ks. Leon Winowicz po wyświęceniu został wikarym w parafji Św. Teresy w Runnede, N. J.

Obecnie jest WIKARYM w parafji Św. Józefa w Camden, N. J.

CONGRATULATIONS
 and
VERY BEST WISHES
 on your
GOLDEN JUBILEE

A. K. LEUCKEL & CO.

621 South Broad Street
 Trenton, N. J.
 Ph. — 6391

LUMBER
MILLWORK
PAINT
HARDWARE

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU, SERDECZNE ŻYCZENIA
WIEL. KS. PROBOSZCZOWI, TOWARZYSTWOM KOŚCIELNYM,
KLUBOM I WSZYSTKIM PARAFJANOM PARAFJI ŚW. KRZYŻA

SKŁADAJĄ

PARAFIANIE ŚW. STANISŁAWA

— i —

O.O. FRANCISZKANIE

KS. KLEMENS KACPRZYŃSKI, O. M. C.
Proboszcz

Compliments Of

ALBERT H. REES

Surrogate

Congratulations and Best Wishes

VINCENT P. SHAUDYS

Modern Photography

17 E. STATE STREET

Ph. 3-6793

Trenton, N. J.

BEST WISHES

LAMPERT'S DAIRY

CLEAN WHOLESOME DAIRY
PRODUCTS

Phone 2-6571

815-817 Franklin Street

Trenton, N. J.

Z Okazji

Złotego Jubileuszu Założenia Parafji

SKŁADAM

MOJE SERDECZNE ŻYCZENIA

OBFITYCH ŁASK I

BŁOGOSŁAWIEŃSTWA BOŻEGO

WIELEBNEMU DUCHOWIEŃSTWU

i

WSZYSTKIM ZACNYM PARAFJANOM

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

Ks. Marcin J. Lipinski

PIERWSZY ZARZĄD TOW. ŚW. KRZYŻA

Prezes	STACHOWSKI MICHAŁ
Wice Prezes	MODRZEŃSKI SZCZEPAN
Sekretarz	RAJZNER LEON
Wice Sekretarz	SZYMAŃSKI TOMASZ
Kasjer	KNAPINSKI JAKÓB
Marszałek	NEJMAN MICHAŁ
Opiekunowie Kasy	DUSZYŃSKI WINCENTY
	NAPIERALA JAN
Posłaniec	LUBIEJEWSKI FRANCISZEK

TOW. ŚW. KRZYŻA — założone w roku 1891
 TOW. NAJS. SERCA PANA JEZUSA — założone w roku 1892
 TOW. MATKI BOSKIEJ N. P. — założone w roku 1910

OBECNY ZARZĄD TOWARZYSTWA

Prezes	SZUL JÓZEF A.
Wice Prezes	KULICZKOWSKI WOJCIECH
Sekretarz Finansowy	BRODOWSKI ARTUR
Sekretarz Protokołowy	ODORCZYK TOMASZ
Kasjer	ORDAKOWSKI EDWARD
Opiekunowie Kasy	CEBULA KAZIMIERZ
	GRAŁA PIOTR
Komitet Chorych	BEJMA JÓZEF
	HARZEŃSKI ANTONI

Jan Radziwon

Józefa Radziwon

Rodzice
Ks.
Władysława
Radziwona

Przyjechali do Ameryki w 1910 roku do Newark, N. J., a w krótko do Trenton. Ślubowali pierwsi w nowym kościele Św. Krzyża w 1912 roku. Mieli pięć dzieci, trzech synów i dwie córki. Obecnie żyją: Ks. Władysław Radziwon, najstarszy; Czesław, 24 lat; i córka Jadwiga, lat 22.

**WYCHOWANEK PARAFII
ŚW. KRZYŻA**

Uczęszczał do szkoły parafialnej Św. Krzyża . . . Wyższą szkołę "High School" w Kate-drze . . . Kolegium St. Charles w Catonsville, Md. . . . Seminarjum św. Bonawentury w Olean, N. Y. . . . i w Mt. St. Mary's w Emmittsburg, Md.

Był wyświęcony na Kapłana 3-go maja w roku 1939.

Ks. Władysław Radziwon

Ks. W. Radziwon, po wy-święceniu, posłany był przez Biskupa do parafii Św. Franciszka w Metuchen, N. J.

Obecnie jest WIKARYM w Parafii Najśw. Marji Panny w So. River, N. J.

This Book Bound in a
KINGSKRAFT COVER

Manufactured by

KINGSPORT PRESS INC.

KINGSPORT, TENNESSEE

Na Pamiątkę

ś. p. MICHAŁA CICHON

który był jednym z najstarszych
i pierwszych członków
Parafii Św. Krzyża

ANNA CICHON i FAMILIA

Najserdeczniejsze Życzenia

na ZŁOTY JUBILEUSZ

Parafii św. Krzyża

— składają —

Mr. and Mrs. Jan Kmiecik

i Dzieci

HELENE

JOAN A.

JAN J. JR.

DEVIN PRODUCTS CO.

Equipment and Supplies for

BARS — RESTAURANTS
HOTELS — INSTITUTIONS

223-225 E. Front St.

Phone 3-9665

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

RITCHIE & PAGE DISTRIBUTING CO., INC.

P. O. N. BEER and ALE

BRIEDTS — BUDWEISER — MICHELOB

PHONE 3-3421

TRENTON, N. J.

29 PERRINE AVE.

SERDECZNE ŻYCZENIA

— z okazji —

ZŁOTEGO JUBILEUSZU

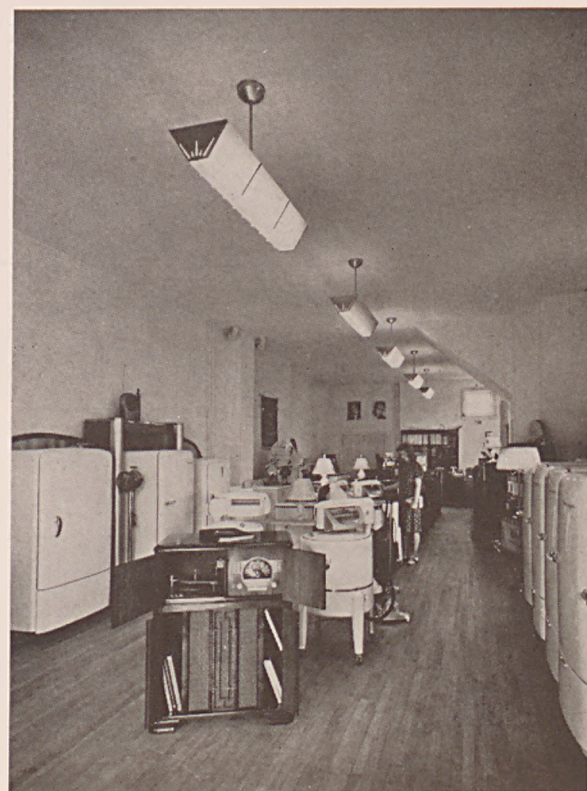
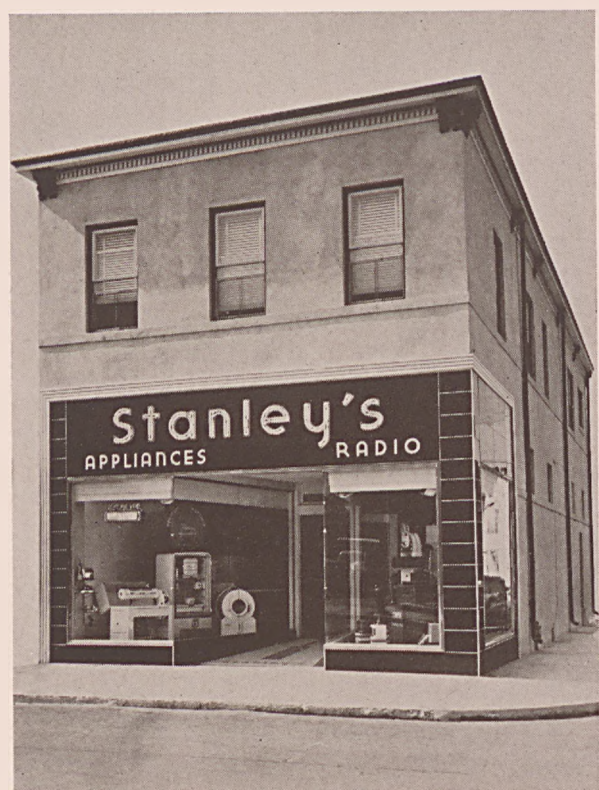
Parafii
ŚW. KRZYŻA

składa

WIELEBNEMU DUCHOWIEŃSTWU

i

WSZYSTKIM PARAFJANOM

STANLEY RADIO CO.

SKŁAD RADIA
i
ELEKTRYCZNYCH SPRZĘT

839 South Broad Ulica
Trenton, N. J.

STANISŁAW RURA, Właściciel

To the memory of the courageous pioneers of the parish, to the energetic efforts of the present toilers, to those on whom our parish future depends, my sincerest congratulations on this Golden Jubilee.

Ladislaus Skoczylas

**THE
YOUNG POLISH
REPUBLICAN
CLUB**

Extends its hearty and sincere greetings to the HOLY CROSS CHURCH on the Happy Occasion of its GOLDEN JUBILEE

Pan WM. H. RICHARDSON

Składa Serdeczne Życzenia PARAFJI ŚW. KRZYŻA i pragnie również publicznie podziękować za prace otrzymane w jego fachu.

Wm. H. RICHARDSON

Caulking—Storm Sash—Screens
Metal Weather Stripping
For Windows and Doors

66 Liberty Street Phone 2-8723
- Trenton, N. J.

Z Okazji

50-cio Letniej Roczniczy

założenia

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

NAJSERDECZNIJSZE ŻYCZENIA

WIELEBNEMU DUCHOWIEŃSTWU

i

WSZYSTKIM PARAFIANOM

składa

JAN BAGINSKI Z RODZINĄ

LIBERTY BOTTLING WORKS

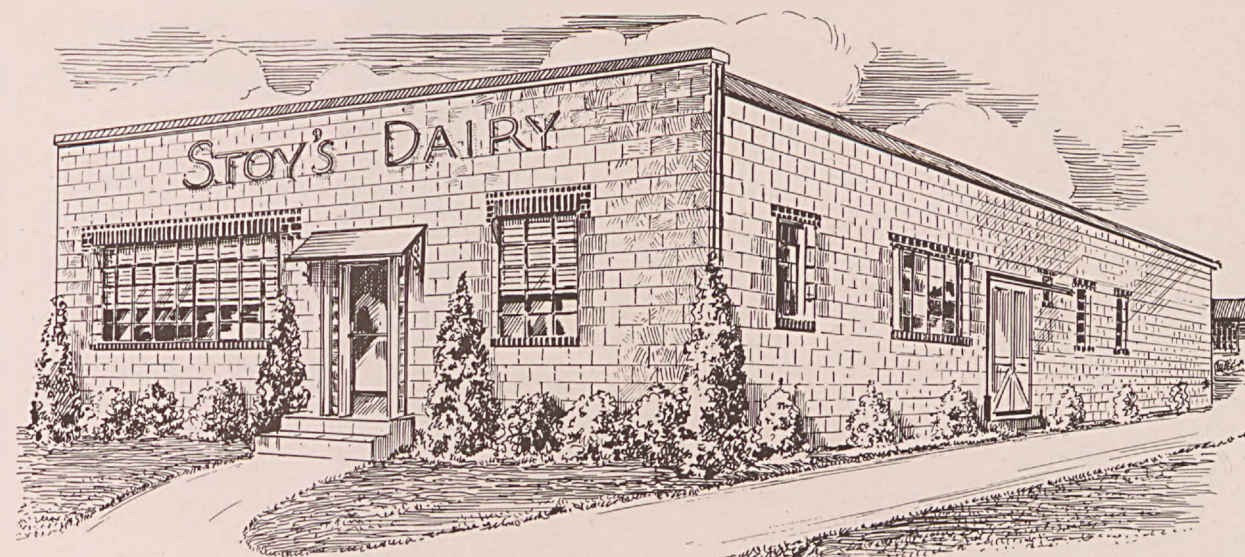
BOTTLERS OF HIGH GRADE BEVERAGES

Distributors of HENSLER'S Beer

1014 Chestnut Ave.

Phone 2-4415

Trenton, New Jersey

Tak będzie się przedstawiała przyszła Mleczarnia Stoy's Dairy

Serdeczne Życzenia Składają Parafji Św. Krzyża

PAWEŁ i JADWIGA STOY

Właściciele

Sanitarnej i Największej Polskiej Mleczarni w Mieście Trenton.

Znana także jako

STOY'S DAIRY

Olden Avenue—Extension

Phone 4721

Compliments of

E. C. MARSHALL

806 Hudson St.

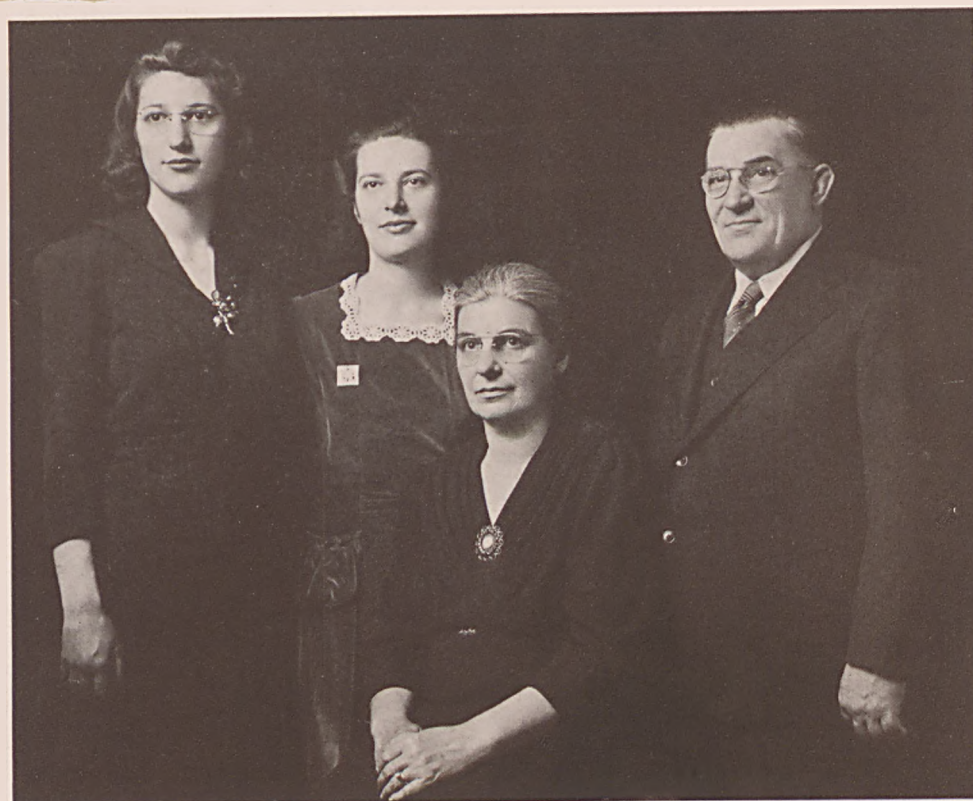
Ph. 2-2464

Trenton, N. J.

VENETIAN BLINDS AND AWNINGS

Compliments of

EUGENE URBANIAK

**Dorota
 Florentyna
 Marjanna i
 Czesław Głowczyński**

Czesław Głowczyński przybył do Ameryki mając siedm lat. Marjanna, z ojca Andrzeja Gendek i Marjanny nee Grzelak, była chrzczona w kościele Św. Krzyża, 1893 r.

Ślubowali w roku 1916 w kościele Św. Krzyża.

Mają dwoje dzieci, córki:
 Starsza —
 Florentyna,
 Młodsza —
 Dorota.

Z okazji Złotego Jubileuszu Parafji Św. Krzyża, składam Czcigodnemu Ks. Proboszczowi Serdeczne Życzenia i Cześć głęboką za jego niestrudzoną pracę i roztropne kierowanie Parafji i wznoszenia jej do coraz wyższych wyżyn.

KAZIMIERZ KAWAŁEK i JEGO RODZINA

Kazimierz Kawalek urodził się w Polsce w roku 1889. Przybył do Ameryki 1912 r. Wstąpił w stan małżeński z Zofją Cioban. Ślub odbył się w Kościele Św. Krzyża w roku 1914. Jest on ojcem czworga dzieci: Józef, Anna, Władysław i Franciszek.

Od 1-go stycznia, 1920 r. dzierży on posadę kościelnego przy Parafji Św. Krzyża a więc już 21 lat spełnia sumiennie swoje obowiązki przy Parafji.

Kazimierz Kawalek

Stanisław Gęsicki przybył do Ameryki w roku 1888. Zamieszkał od samego początku w mieście Trenton. Żona jego Anna z domu Mończyńska była pierwszą śpiewaczką w kościele Św. Krzyża kiedy jeszcze nabożeństwa odbywały się w kapliczce na Elm Ulicy.

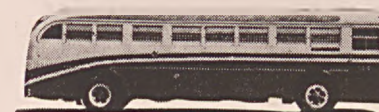
Gęsicki ślubowali w tejże kapliczce przed Wiel. Ks. Walentym Swinarskim. Z tegoż małżeństwa było ośm dzieci z których jeszcze troje żyje, mianowicie: Józef, Marja i Zofja a po mężu Garson.

Stanisław i Anna Gęsicka

COMPLIMENTS
 and
 HEARTY CONGRATULATIONS
 on the occasion
 of the
GOLDEN JUBILEE
 of the
HOLY CROSS PARISH

**Trenton - Lambertville
 Bus Line, Inc.**

Trenton, N. J.
 Ph. 4501

GREETINGS
 From Chosen Board
Freeholders of Mercer County

WILLIAM J. STEINER
 Director of Board for 1941
 Director of Finance

LEONARD A. PLANT
 Director of Public Affairs

JOHN O. GRETTON
 Director of
 Courts and Charities

ARTHUR BRAY
 Director of
 Road Repair Department

STEWART H. O'DONNELL
 Director of
 Department of Public Buildings

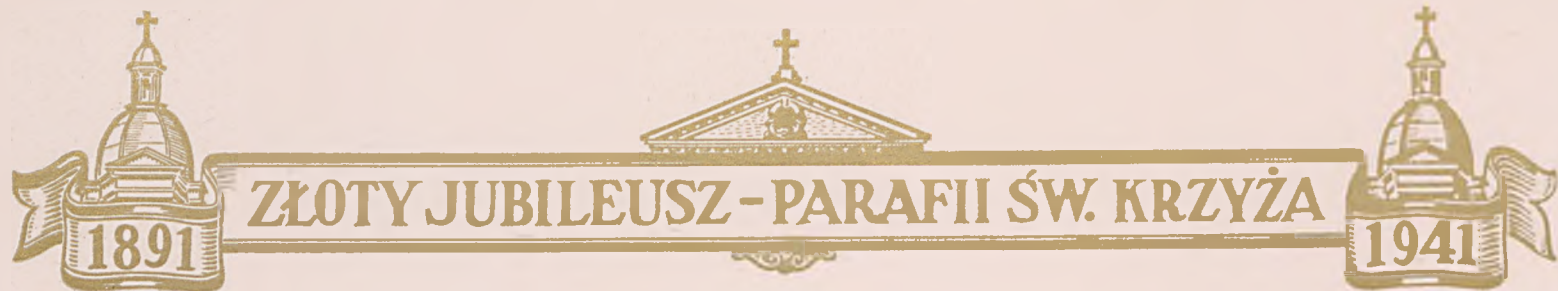
BERTRAND L. GULICK, JR.
 Director of Engineering

SAMUEL J. SURTEES
 Director of Public Affairs
 Supervises Permanent Registration Bureau

Parafji Św. Krzyża, gdzie dawniej pracowałem
 jako nauczyciel i organista
SKŁADAM SERDECZNE ŻYCZENIA I GRATULACJE

STANISŁAW KWILINSKI

Serdeczne Życzenia na
Złoty Jubileusz
składa
ALBERT CHMIEL
LADIES' AND GENTS' TAILOR
Cleaning - Dyeing - Pressing
582 Centre St. Trenton, N. J.
Ph. 2-2406

CONGRATULATIONS
LLOYD J. KELLY
MONUMENTS
2840 S. Broad St. Phone 3-3849
Trenton, N. J.

For
COURTESY
and
PROMPT SERVICE
see

INTERNATIONAL TAILORING CO.

AGENT
JAMES ALMY

Hi-Grade Wine and Liquor Stores

TRENTON'S
LARGEST AND MOST COMPLETE RETAIL
LIQUOR STORES

250 E. Hanover St.
Ph. 2-3215 Trenton, N. J.

Window
Shades

Venetian
Blinds

FRED F. AGANS
Linoleums and Carpets

333 Hamilton Ave. Cor. Whittaker
Ph. 3-2981 Trenton, N. J.

**30 YEARS OF SERVICE
IN THE INTEREST OF**

THRIFT

"Teach Economy. It is one of the first and highest virtues. It begins with saving money."

—Abraham Lincoln.

HOME OWNERSHIP

"Economy makes happy homes and sound nations . . . instill it deep."

—George Washington.

**ECONOMIA SAVINGS
& LOAN ASSOCIATION**

Organized 1911

Trenton, N. J.

MEMBER

Federal Home Loan Bank System

MONEY AVAILABLE FOR MORTGAGE LOANS

Meets Every Third Monday of Each Month at
Chamber of Commerce Rooms—Stacy Trent Hotel

Compliments of
MICHAEL KANE

Koronacja

Koronacja Statuy Matki Boskiej
1941

May Crowning
1941

Z Okazji Uroczystości
ZŁOTEGO JUBILEUSZU PARAFJI ŚW. KRZYŻA
Serdeczną Gratulację Zaczynam Jej Parafjanom i
Czcigodnemu Ks. Prob. F. A. Kasprończowi
składa

UNJA POLSKA

W STANACH ZJEDNOCZONYCH PÓŁNOCNEJ AMERYKI

Członków 50.000 — Zasobów \$3,000.000

Jedna z Najstarszych i Najsolidniejszych Organizacji
Polsko-Katolickich na Wychodźstwie
Zorganizowana w Roku 1890

Wiernie Służy Wychodźstwu, Ojczyźnie i Kościołowi

UNJA POLSKA

Posiada 5 Najnowszych Tabel dla Wydziału Starszych
o Niskich Opłatach Miesięcznych

Tabelę Ubezpieczenia Całozyciowego Wyplacanego po Śmierci,
Tabelę Ubezpieczenia Wyplacanego po Dziesięciu Latach,
Tabelę Ubezpieczenia Wyplacanego po Piętnastu Latach,
Tabelę Ubezpieczenia Wyplacanego po Dwudziestu Latach i
Tabelę Ubezpieczenia Wyplacanego w 65-tym Roku Życia

UNJA POLSKA

Udziela swym Członkom pomoc w starości, w chorobach nieuleczalnych i w kalectwie, a do tabel jej przywiązane są trzy wartościowe przywileje: Zwrotnej Wartości Gotówkowej, Zapłaconego Ubezpieczenia i Przedłużonego Ubezpieczenia, a więc Członkowie nie mogący opłacać dalszych asesmentów, mogą z nich korzystać.

UNJA POLSKA

Przyjmuje do Wydziału Małoletnich dziecię od urodzenia i młodzież do 16 roku życia na ubezpieczenie według 6 tabel:

Tabeli Ubezpieczenia Terminowego—(tabela pierwotna),
Tabeli Ubezpieczenia Stopniowego do 16-go Roku Życia,
Tabeli Ubezpieczenia Całozyc. Wyplacanego po Śmierci.
Tabeli Ubezpieczenia Uposażen. Wyplacanego po 20-tu Latach,
Tabeli Ubezpieczenia Edukac. Wyplacanego po 16-tym Roku Życia,
Tabeli Ubezpieczenia Opłac. w 20 Latach, Wyplacanego w 85 Roku Życia.

Dla Młodzieży swej udziela stypendja na wyższe studia w Kolegiach i Uniwersytetach.

Każdy Polak i Polka powinni należeć do stale w członkostwo, zasoby i wpływy wzrastającej

Unji Polskiej w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki

Po informacji pisać:

BIURO SEKRETARZA GENERALNEGO

53-59 North Main Street
Wilkes-Barre. Penna.

**INSIST
UPON
HOMOGENIZED**

**Vitamins "D"
MILK
FOR YOUR
FAMILY'S
HEALTH**

Serdeczne Życzenia

Parafji

SW. KRZYŻA

Sklada

TOW. ŚW. TERESY

Grupa IV

Organizacji Św. Jerzego

CONGRATULATIONS

From

**KENNEDY LUMBER
& COAL CO.**

1010 E. State St.

Trenton, N. J.

**MILLWORK
PLYWOOD
INSULATION
COAL**

Phone 2-3151

CONGRATULATIONS

Commisioner Bernard J.

WALSH

DIRECTOR OF PUBLIC AFFAIRS

City of Trenton

Subdivisions:

- Legal Division
- City Clerk
- Overseer of Poor
- Emergency Relief
- Elections
- Municipal Markets
- Clinics
- City Chemist
- Animal Control
- Bureau of Health

Sealer of Weights and Measures
Donnelly Memorial Hospitals
Docks, Terminals and Harbors

Compliments of

GEORGE BRAMMER

OPTICIAN

Ph. 4979

110 W. State St.

Trenton, N. J.

Compliments of

MICHAEL W. CYREK

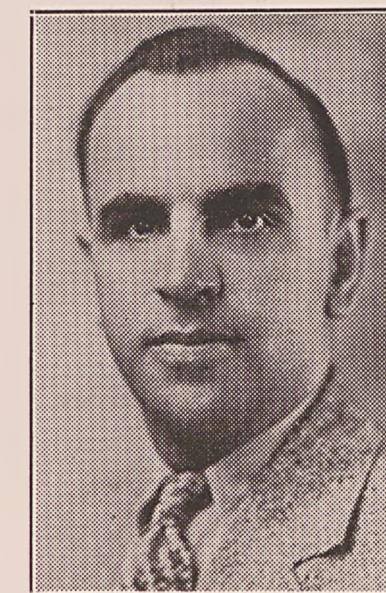
GENERAL INSURANCE

Notary Public

738 Cass St.

Trenton, N. J.

Phone 3-2335

Michael Cyrek

KORZILIUS GRANITE WORKS

CEMETERY MEMORIALS

Phone 3-9519

1044 Cedar Lane

WILLIAM F. LUTZ, Prop.

Trenton, N. J.

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU
NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA

Sklada

JAKÓB FRĄCKOWIAK

który przybył do Ameryki z żoną Marjanną, w roku 1890, i osiedlił się w Trenton. Jest on jednym z organizatorów Parafji Św. Krzyża. Z tego małżeństwa dzieci:

Jakób i Marjanna Frąckowiak

Żyją Obecnie:

Jan
Antoni
Wiktorja
Leon
Marjanna
Franciszek

Umarli:

Żona—
Marjanna
Dzieci—
Teofil i
Piotr

Do Życzeń Ojca
Łączą swoje gratulacje Parafji Św. Krzyża:

MICHAŁ I WIKTORJA ODORCZYK
z Dziećmi
JANEM I JÓZEFA

MICHAŁ I MARJANNA HAŁAJSKI
i Córka **BARBARA**

FRANCISZEK I STANISŁAWA FRĄCKOWIAK

JAN ANTONI I LEON
FRĄCKOWIAK

**KLUB DEMOKRATYCZNY
NIEWIAST IMIENIEM PUŁASKIEGO**

Z okazji Złotego Jubileuszu Parafji Św. Krzyża, Demokratyczny Klub Niewiast Imieniem Pułaskiego, składa Wielebnym Księżom i wszystkim Parafjanom, gratulacje i serdeczne życzenia na dalsze błogie i szczęśliwe lata.

YOU

Can retire at age 55
with a monthly income
of \$100.00 or MORE

Would you like to know
how easily this can be done?

WRITE TO—

Mr. Joseph G. Seidenglanz

GENERAL AGENT

**The Penn Mutual Life Insurance
Company**

143 East State Street
Trenton, N. J.

MISS ROSE PATELSKI

announces

the Opening of a Specialty Shoppe

featuring

**INFANTS' — CHILDREN'S
and WOMEN'S WEAR**

AT POPULAR PRICES

Your Patronage Will Be Appreciated

895 S. Broad St.

Trenton, N. J.

Zasyła
Najserdeczniejsze Życzenia Parafji
ŚW. KRZYŻA
Z Okazji Złotego Jubileuszu

A. KUZNIACKI, Właściciel

LIBERTY COAL CO.

BEST LEHIGH COAL

34 Henry St.

Phone 6582

Trenton, N. J.

Compliments of

BONANNI'S MARKET

611 Roebling Ave.

Ph. 2-1756

Trenton, N. J.

Serdeczne Życzenia
składa

MARCIN KAZIOR

Właściciel

Składu Groserni i Buczerni

73 Asbury St.

Trenton, N. J.

For a Really GOOD TIME Visit

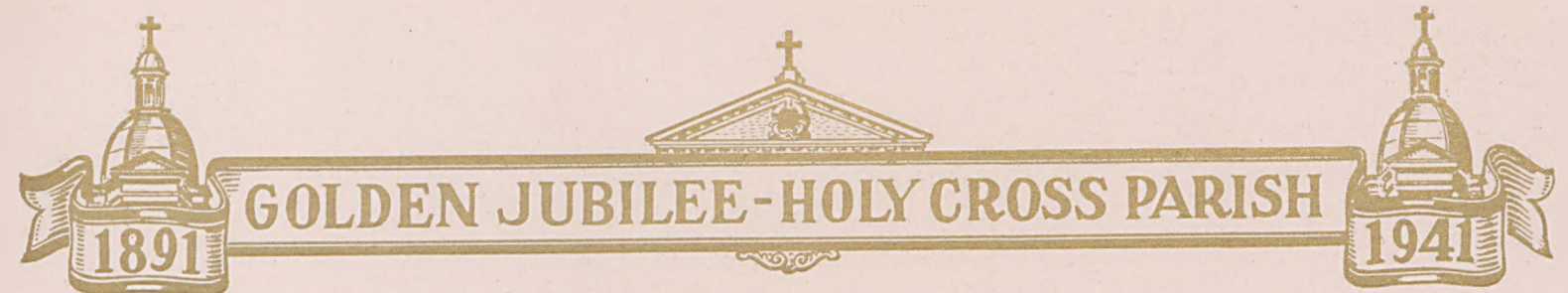
RUDY'S CAFE

301 Union St.
Trenton, N. J.

DANCING EVERY SATURDAY AND SUNDAY

MRS. LAURA GORTAT, Prop.

Phone 3-5993

JUBILEE Times are HAPPY Times
SPIRITS are HIGH
and
GAYETY EVERYWHERE

If the occasion should desire that you are low

IN SPIRITS

Call Our Number

REMEMBER

When LOW in SPIRITS

Call 4423

GUS WALDRON

WINES & LIQUORS

208 W. Hanover St.

Trenton, N. J.

FREE DELIVERY

Z Okazji

50-letniej Rocznicy

ZŁOTEGO JUBILEUSZU

składa

Serdeczne Życzenia

HOFFMAN MOTORS

NASH DEALER

Princeton Ave.

Trenton, N. J.

MYERS BROS.

"JUST GOOD CLEAN COAL"

ICE - WOOD

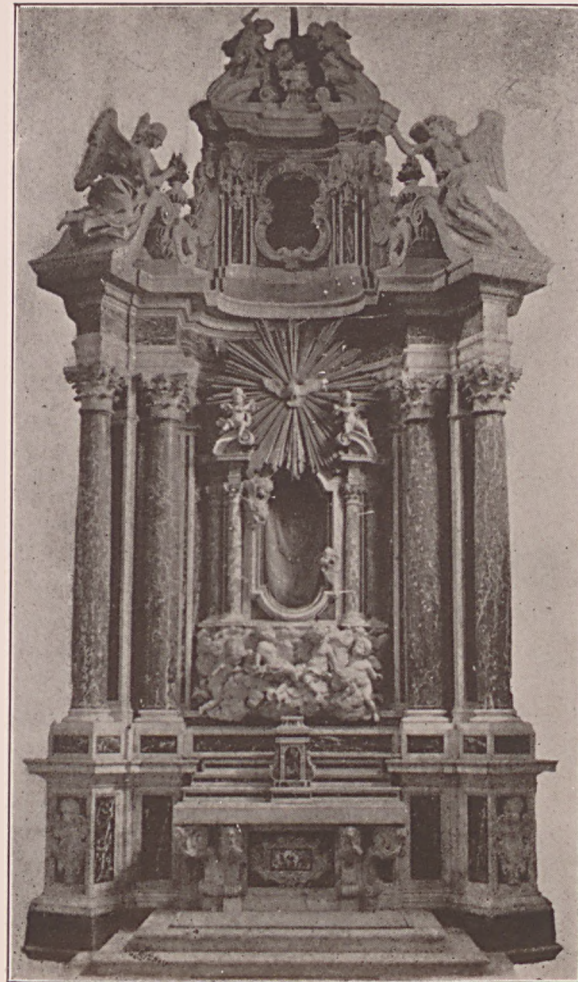
LEHIGH COAL

FUEL OIL

Phone 4064

272 N. Clinton Ave.

Trenton, N. J.

Compliments of
LORENZONI
 Ecclesiastic Marble Studio
 INCORPORATED

Producer and Importer
 Pietrasanta, Italy

704 E. 182nd St. New York, N. Y.
 Tel. RAYmond 9-3641

We Have Furnished **Marble Products**
 for the Following Churches:

ST. ANTHONY'S, Jersey City, N. J.
 Rt. Rev. Msgr. I. Szudrowicz, Pastor

ST. CASIMIR'S, Yonkers, N. Y.
 Rt. Rev. Msgr. J. C. Dworzak, Pastor

ST. VALENTINE'S, Bronx, N. Y.
 Rev. F. Borowski, Pastor

ST. HEDWIG'S, Wilmington, Del.—Rev. J. Gulcz, Pastor

ST. MARY'S, So. River, N. J.—Rt. Rev. Msgr. M. Wujek, Pastor

ST. HEDWIG'S, Trenton, N. J.—Rev. M. Lipinski, Pastor

HOLY CROSS, Trenton, N. J.—Rev. F. A. Kasproicz, Pastor

CRUISER COACHES

For Charter Trips

TRENTON TRANSIT CO.

132 Perry Street

Phone 9171

FOR
INSURANCE MORTGAGES REAL ESTATE

See

JOSEPH P. BULAKOWSKI

350 Union Street

Trenton, N. J.

Phone 2-0449

SERDECZNE ŻYCZENIA

Z Okazji

ZŁOTEGO JUBILEUSZU

Składa

JÓZEF PRZECHACKI

i

RODZINA

Niechaj Parafia Św. Krzyża doczeka się diamentowych godów
 w błogosławieństwie Bożem i w najlepszym rozkwicie na polu
 Kościelnym, organizacyjnym i narodowym.

**The Holy Cross Boy Scouts of America, Troop No. 23
and its Committee**

extends to the
HOLY CROSS CHURCH on its GOLDEN JUBILEE Sincerest Congratulations.

Boy Scouts — Organized 1938

Troop No. 23 is made up of thirty-eight boy scouts, not including a Cub pack, listing 12 boys. Members of Committee, who have given unselfishly of their time and energy to help foster the scout movement: Henry Rymkiewicz, Scoutmaster, Stan Winowicz and Walt Slabicki, asst. scoutmasters; John Krol, Chairman; Joseph Potkaj, Treasurer; Dr. Alfred Zielinski, Program; Frank Adamczyk, Transportation; Jos. Sikucinski, First Aid; Rev. Jos. Brzozowski, Chaplain.

In the grateful appreciation of those who helped in forming this troop in the parish: Rev. Francis A. Kasprovicz, Pastor; Stanley Switlik, Dr. Henry Urbaniak, V. Matlawski, Theodore Kramer, Francis Garson, and the Trenton Polish-American Professional and Businessmen Association.

**COMPLIMENTS
OF A
FRIEND**

WITH BEST WISHES

JOSEPH STOKES RUBBER COMPANY

1897

CUSTOM MOLDERS

All Forms of Hard Rubber and Plastics

TRENTON, N. J.

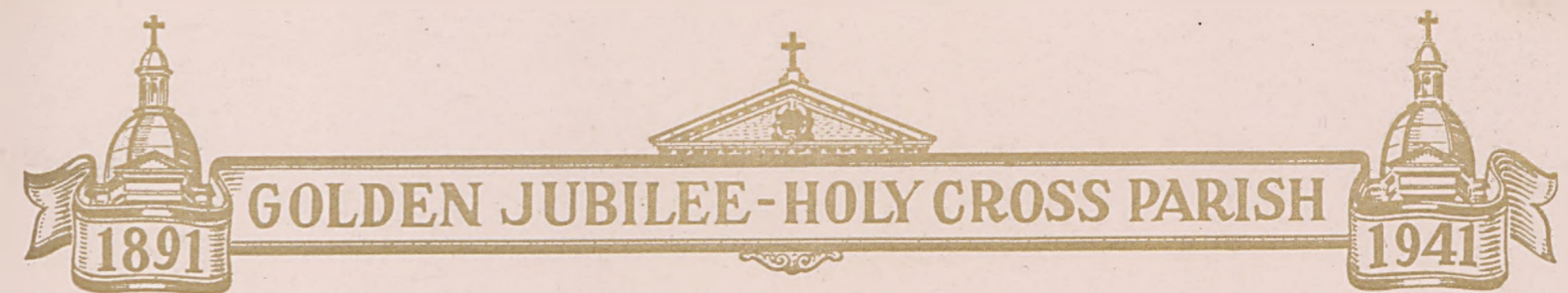
COMPLIMENTS
OF

TRENTON
OLD STOCK BEER

And

TRENTON ALE

PEOPLES BREWING CO.
Trenton, N. J.

CONGRATULATIONS

AND

BEST WISHES

From

TRENTON TRUST COMPANY

COLONIAL BRANCH

COMPLIMENTS OF

DR. LOUIS GARBER
DENTIST

961 S. Broad St.
TRENTON, N. J.

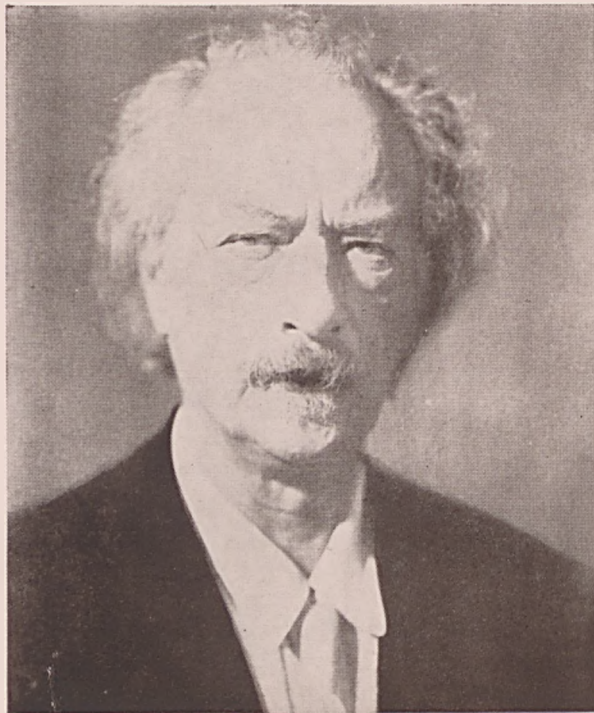
COMPLIMENTS OF

GRIFFITH ELECTRIC
SUPPLY CO.

479-81 S. Broad St.
TRENTON, N. J.
Phone 9191

●

ELECTRIC
WHOLESALE
JOBBER

IGNACY JAN PADEREWSKI

Jubileusz Parafii Św. Krzyża obchodzimy w roku dla naszego Narodu pamiętnym z powodu śmierci Wielkiego Syna Ojczyzny i Wodzina Wychodźstwa ś. p. Ignacego Jana Paderewskiego. Śmierć jego nastąpiła po krótkiej chorobie w Nowym Yorku, dnia 29tego czerwca 1941, po otrzymaniu ostatnich Sakramentów Świętych z rąk Wiel. Ks. Jana Smykli, proboszcza przy parafii Św. Klemensa, W. 40th ul. Obecni przy jego zgonie byli jego siostra Antonina Wilkońska, jego powiernik Sylwin Strakacz i jego sekretarz I. Kołtupajło. Ks. Prałat Zygmunt Kaczyński zamieścił w "Polsce Walczącej" artykuł następujący:

GENIUS PATRIAE

LONDYN — Ignacy Paderewski ujrzał światło dzienne pod dachem wiejskiego dworu w Kuryłówce, na dalekim podolskim szlaku. W najbliższej rodzinie jego były żywe tradycje walk o niepodległość. Matka jego była córką profesora uniwersytetu wileńskiego, Nowickiego, zesłanego na Sybir. W atmosferze wyczekiwania z tęsknotą w sercu wiosny Polski, "wiosny, nadzieją brzemiennej", upłynęły lata dziecinne i młodzieńcze Paderewskiego. Podczas jednego z wielu wieczorów, spędzonych w cichym Riond Bosson nad Lemaniem, opowiadał nam Ignacy Paderewski:

— Tęskne pieśni żołnierzy i powstańców naszych, żywe legendy Wernyhory i rycerzy kresowych rozbudziły we mnie iskrę Bożą. Postanowiłem wejść

do świątyni Piękna i poświęcić się muzyce. Zarówno początki jak i dalsze me prace, późniejsze triumfy, zawsze były połączone z myślą o Polsce. W roku 1903 czterdziesta rocznica powstania obudziła w mym sercu i myślach bolesne wspomnienia. Przeżycia te spotęgowały się i zaróżowiły się jeszcze promieniem wschodzącej nadziei na skutek wiadomości o rewolucji rosyjskiej. Postanowiłem działać z myślą o wyzwoleniu Polski z pod obcego i nienawistnego nam jarzma.

Pierwszym, widowym czynem, w którym Ignacy Paderewski wznosił się ponad orientacje i różnice polityczne i dzięki czemu stał się uosobieniem patriotyzmu polskiego, była fundacja pomnika grun-

waldzkiego w Krakowie w pięćsetną rocznicę zwycięstwa nad Niemcami pod Grunwaldem. Przez ufundowanie pomnika Paderewski pragnął nie tylko oddać hołd zwycięskiemu królowi, ale również pragnął wskazać całemu narodowi, gdzie jest główny wróg Polski, do rozprawy z którym musimy się gotować. Pragnął też Paderewski obudzić wspomnienia wielkiej idei jagiellońskiej, dzięki której Polska przeżyła swój złoty okres rozkwitu i potęgi.

Nadszedł niezapomniany lipiec 1910 roku. Kraków zaroił się od tysięcznych rzesz Polaków, przybyłych ze wszystkich zaborów na odsłonięcie pomnika. Wobec tych tłumów po raz pierwszy jako mówca stanął na trybunie Ignacy Paderewski. I padły słowa proste i zwięzłe, a tchnące umiłowaniami przeszłości:

— Twórca pomnika i wszyscy, co mu przy pracy byli pomocni, składają hołd dziękczynny świętej praocjów pamięci: składają go na ołtarzu Ojczyzny, jako Votum pobożne, błagając te wysokie, świetlane duchy, od wieków już z Bogiem złączone, by wszystkie dzieci tej ziemi natchnęły miłością i zgodą, by rozszerzyły serca nasze, by wyprosiły dla nas i wiary moc i nadziei pogodę, rozważę, cierpliwość i tę dobrą wolę, bez której nie ma ani cnót cichych, ani sławnych czynów. Niechaj więc Naród ofiarę serc naszych miłościwie przyjąć raczy . . .

Słowa te powinny stać się na wieki testamentem duchownym Wielkiego Polaka dla wszystkich pokoleń naszych.

Jeżeli przemawiając pod pomnikiem grunwaldzkim Paderewski dał wyraz swej wierze w "jasną i silną przyszłość Ojczyzny", to z chwilą, gdy wysłuchaną została modlitwa Mickiewicza i zegar dziejowy wydzwonił godzinę wojny europejskiej, wyczuł on i zrozumiał, że nadszedł czas, kiedy świat ideału może rychło przemienić się w rzeczywistość. Odtąd niepodległość przyszłej Polski stała się pierwszym i naczelnym politycznym jego postulatem.

Wspaniała epopea, jaką przeżył Paderewski w czasie wielkiej wojny, czeka na swego dziejopisa. Wtedy okazało się, jak olbrzymim kapitałem dla działalności "pro patria" była sława Paderewskiego, jego wszechstronny umysł, zdolność orientacji w najbardziej zawitych sprawach politycznych i

społecznych, a przede wszystkim znana wysoko postawionym osobistościom świata niepokalana prawość charakteru.

Dar słowa, który posiadał Paderewski na równi niemal z talentem muzycznym, pozwolił mu przekonywać, jednać i zdobywać serca i umysły. Przebiegał on w ekspresach amerykańskich olbrzymie przestrzenie z miasta do miasta i przemawiał. Przemawiał w klubach, uniwersytetach, w izbach handlowych, do robotników, żołnierzy. W okresie półrocznym wygłosił przeszło trzysta mów.

Owocem pracy Paderewskiego było orędzie prezydenta Wilsona do Senatu o konieczności odbudowania połączonej i niepodległej Polski, następstwem czego był słynny 13ty paragraf warunków pokoju Wilsona. Owocem działalności propagandowej Paderewskiego była kilkudziesięcioletnia armia polska pod wodzą gen. Hallera, wystawiona przez Polonię amerykańską, i olbrzymia pomoc udzielona przez nią Polsce po odzyskaniu bytu niepodległego.

Najwspanialszym triumfem Ignacego Paderewskiego, szczytowym zniszczeniem się dążeń i pragnień życia jego, był Traktat Wersalski, na którym obok podpisu jego widnieje i nazwisko Romana Dmowskiego.

Za wszystko, co uczynił dla Polski, nie zaznał Paderewski od rodaków dowodów wdzięczności. Przekleństwem naszym jest, że nie umiemy cenić i czcić wielkich ludzi za ich życia. Nie od narodu zresztą spotykały go gorzkie przykrości. Pięknie wyraził się kiedyś Daszyński: "Paderewski jest kochankiem narodu." Naród umęczony oplakuje dziś zgon Ojca ojczyzny.

Jak Mojżeszowi, który prowadził swój lud z domu niewoli do Ziemi Obiecanej, nie dane było Ignacemu Paderewskiemu ujrzeć wyzwolonej i zjednoczonej ojczyzny. Spocznie na ziemi Waszyngtona, zroszonej krwią Pułaskiego i potem pracowitego ludu polskiego. Spocznie w blasku ziemskiej chwały, w nieśmiertelnych promieniach wdzięczności narodu. Nie zostanie sam, **Genius Patriae**, duch Narodu nie opuści go, nawet po śmierci.

A gdy Anioł Pański zstąpi z nieba i odwali kamień z grobu naszej Ojczyzny, szczątki śmiertelne Ignacego Paderewskiego powrócą do ziemi jego ojców.

X. Zygmunt Kaczyński.

NAJSTARSZĄ ORGANIZACJĄ NA WSCHODZIE
— JEST —

STOWARZYSZENIE KASY

Pod Opieką Św. Jana Kantego
W PHILADELPHII, PA.

ZJEDNOCZONE W 181 GRUPACH W STANACH
PENNSYLVANIA, NEW JERSEY, DELAWARE
i MARYLAND

UBEZPIECZA

Dzieci od miesiąca do 16 lat na sumę \$100.00 do \$1,000.00 na polisy wartościowe oszczędnościowe.
Starszych od lat 16 do 55 od 100 dolarów do 1,000 Dol. na polisy wartościowe oszczędnościowe.

1. Płatne po ukończeniu 85 lat.
2. Płatne po ukończeniu 65 lat.
3. Opłacone w 20 lat płatne po śmierci.
4. 20-letnie płatne za życia po 20 latach.

Interesowani mogą się zgłaszać do Sekretarzy albo wprost do Biura

POLISH BENEFICIAL ASSOCIATION

ORTHODOX AND ALMOND STREETS

Bridesburg, Philadelphia, Pa.

Bell Tel. Jefferson 2348

**LAWRENCE RESTAURANT
&
BAR**

MUSIC and DANCING

Phone 2-9481
1900 BRUNSWICK AVENUE
Route U. S. No. 1

ANTHONY PISANKO, Prop.

Gratulacje z Okazji
ZŁOTEGO JUBILEUSZU PARAFJI

— składa —

Dr. Frank M. Matyjasik

518 Center St.

Trenton, N. J.

SERDECZNE ŻYCZENIA

składa

SERVUS BAKERY

B. J. Mackiewicz, Właś.

Brunswick and Heil Aves.

Ph. 3-0819

COMPLIMENTS OF
A FRIEND

Serdeczne Życzenia Jubileuszowe
zasyła

HELENA SŁABICKA

Właścicielka Składu

GROSERNI i BUCZERNI

1801 Cestnut Ave.

Phone 3-2566

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

**MAGNETIC PIGMENT
COMPANY**

Trenton, N. J.

ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA

Błogosławieństwa Bożego w dalszej owocnej
pracy Parafji Św. Krzyża, życzy

ROMALD C. NAYFIELD, M. D.

GRATULACJE NA
JUBILEUSZ

FRANCISZEK ARKUSZEWSKI

LODOWNIARZ
ICE — DEALER

175 Bloomsbury St. Trenton, N. J.

Najserdeczniejsze życzenia
składa

CRYSTAL OIL COMPANY

Jan Renkewich, Właś.

113 Elizabeth Ave. Phone 2-0700
TRENTON, N. J.

Serdeczne życzenia
składa

JÓZEF PRZECHA

CONFECTIONERY
STORE

Cor. Beatty and Home Ave. Trenton, N. J.

Życzenia Zaszyła Parafji
na
ZŁOTY JUBILEUSZ

P. M. SIEMION, Ph. G.

Pharmacist

Dayton and Virginia Ave. Trenton, N. J.

Najserdeczniejsze życzenia z Okazji Złotego Jubileuszu
Wielebnemu Duchowieństwu i całej Parafji Św. Krzyża
składa

S. MYDŁOWSKI
— GROSERNIK —

815 Lalor Street

Ph. 3-1259

ŚWIERZE MIĘSIWA

GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH

Życzenia Parafji
ŚW. KRZYŻA

załącza

PIOTR KOPEC

991 Beatty Street
Trenton, N. J.

Phone 3-0359

**GROCERY and
DELICATESSEN**

Serdeczne życzenia
składa

BEATTY TAVERN

M. SONDEJ, Prop.

**CHOICE LIQUORS
WINES — BEERS**

Phone 2-3918

811 Beatty St. — Trenton, N. J.

Farm and Garden
Supplies

Pets and
Supplies

SEEDS

**MARTIN C. RIBSAM
& SONS CO.**

— FLORISTS —

143-5-7 E. Front Street
Trenton, N. J.

Phone 2-6111 - 2 - 3 Night Phone 2-6840

COMPLIMENTS
OF

**STANLEY KARCH
FARM**

Fresh Vegetables
and Poultry

YARDVILLE, N. J.

BOWLING • CHAMPIONS • BASKETBALL

**HOLY CROSS
BOWLING TEAM**

Winners, two successive years, 1938-39 and 1939-40, of TRENTON CATHOLIC BOWLING LEAGUE.

First row—left to right: J. Bliszczyk, J. Talarowski, R. Vendor.

Second row: H. Ziolkowski, Rev. J. Brzozowski, Rev. A. Burant, E. Moeller, J. Ciasnocha.

GRATULACJE NA ZŁOTY JUBILEUSZ
PARAFJI ŚW. KRZYŻA

— składa —

JAN MALISZEWSKI

Właściciel

OLD SPOT CAFE

CHOICE WINES — LIQUORS — BEERS

1401 S. Clinton Ave.

Phone 2-5677

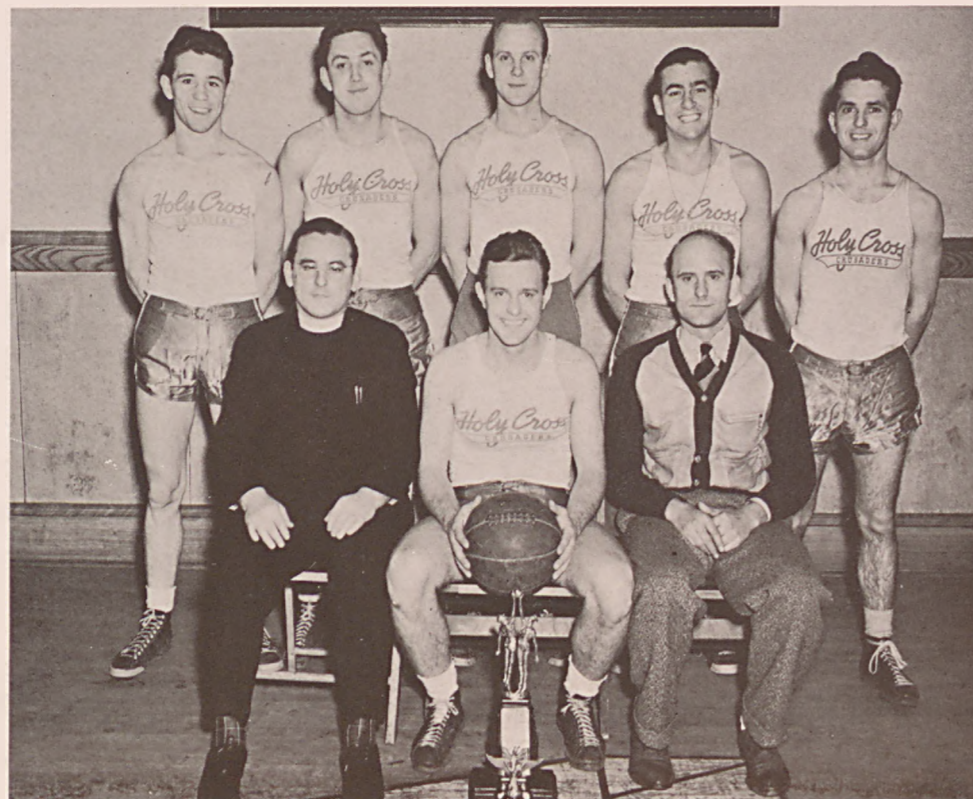
Trenton, N. J.

**HOLY CROSS
CRUSADERS**

Winners 1940 - 1941, of TRENTON CATHOLIC BASKETBALL LEAGUE.

Seated: Rev. J. Brzozowski, E. Piotrowski, S. Piotrowski.

Standing: C. Kuzma, H. Piotrowski, J. Ruszczyk, J. White, E. Stevens.

Best Wishes From

JOSEPH CZILLICH

J. C. Food Market

MEATS and GROCERIES

404 Federal Street

Phone — 2-9559

Phone 2-9219

DE LUXE GARAGE

State Inspection Service
Brakes — Lights — Steering

Ed. Andrusiewicz, Prop.

1242 Princeton Ave.

Trenton, N. J.

Compliments Of

STANLEY'S BAKERY

Stan. Danielski, Prop.

BREAD — CAKE — PASTRY

Phone 2-7070

121 Tremont St.

TRENTON, N. J.

Boys' Clothing

Men's and Boys' Furnishings

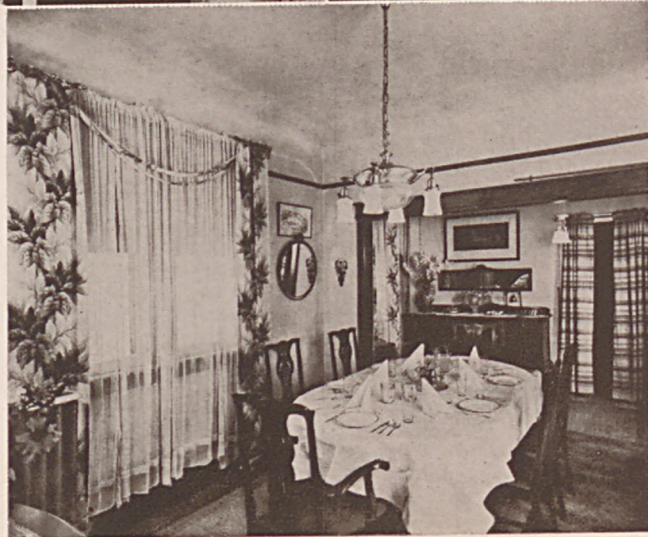
ETON BOYS' SHOP

15 N. BROAD ST.

TRENTON, N. J.

Wnętrze Plebanji
Św. Krzyża
1941

Interior
of the
Holy Cross Rectory
1941

PREMIUM PETROLEUM CO.

High Test Gasoline at Trenton's Lowest Price

STATIONS AT:

1915 SOUTH BROAD STREET

302 North Olden Ave.

Brunswick Pike at Circle

Hanover and Calhoun Streets

Bridge and Warren Streets

TRENTON, N. J.

**NORTH AMERICA POLICIES
REPRESENT DEPENDABLE INSURANCE**

The 150-year record of the Insurance Company of North America for prompt and equitable settlement of claims adds a time-tested significance to the "North America" name on an insurance policy.

This Oldest American Fire and Marine Insurance Company — founded 1792 — has successfully weathered every conflagration in the United States as well as all panics and business depressions.

**INSURANCE COMPANY OF
NORTH AMERICA**

PHILADELPHIA

and the

Indemnity Insurance Co. of North America

write practically every form of insurance, except life.

Capital \$12,000,000

Losses Paid, over \$457,000,000

Z OKAZJI
50-letniej Rocznicy
ZŁOTEGO JUBILEUSZU
PARAFJI ŚW. KRZYŻA

Składa
Serdeczne Życzenia

JAKÓB KAZIOR

79 Asbury Street

**Trenton,
N. J.**

NAJSERDECZNIJSZE ŻYCZENIA
NA ZŁOTY JUBILEUSZ
SKŁADA PARAFJI

Panna Helena Zielińska

Congratulations to

FATHER KASPROWICZ
Assistant Priests, Sisters,
and PEOPLE of the PARISH

ON THE
GOLDEN JUBILEE ANNIVERSARY
OF THE
FOUNDING OF THE
HOLY CROSS PARISH

JAMES MORONEY

Compliments of

PLUNKETT CHEMICAL COMPANY
Eastern Division

215 Pennsylvania Ave.

Paterson, N. J.

General Bronisław Duch — General Bronislaus Duch

General Duch organizing an Army of Polish volunteers in Canada, speaks from the stage in the Holy Cross Auditorium September 22, 1941.

Naczelnny Wódz wojsk Polskich w Kanadzie przybył do miasta Trenton 22 września 1941, by zachęcić młodzież naszą do wstępowania w szeregi Armji Polskiej tworzącej się w Kanadzie. Przyjęcie odbyło się okazale. Tegoż samego dnia General Duch złożył wieniec u pomnika Generała Jerzego Washingtona w mieście Trenton a potem udał się do miasta Princeton by również złożyć wieniec na grobowcu generała polskiego Józefa Karge. Na poniższej rycinie widzimy generała Ducha modlącego się przy Pomniku naszego Rodaka, który walczył podczas Rewolucji Amerykańskiej.

General Duch prays at the grave of Polish General Joseph Karge, who's remains are resting in the Cemetery at Princeton, N. J.

**FREIHOFFER
BAKING CO.**

Pennington Avenue
and
Willow Street
Phone 4158
Trenton, N. J.

BAKERS OF:—

PERFECT BREAD
ROLLS DONUTS
SWEETS
PIES
BIRTHDAY and
WEDDING CAKES

**K WIECIARNIA
JANA BUKŁADA**

ZNANA JAKO
CHESTNUT FLORAL

Składa
Serdeczne Życzenia
i
Gratulacje
PARAFJI ŚW. KRZYŻA
z okazji
ZŁOTEGO JUBILEUSZU
JEJ ZAŁOŻENIA

W RAZIE POGRZEBÓW
I ŚLUBÓW
SŁUŻYMI ŚWIEŻYMI
KWIATAMI

Telefon 3-3631
Chestnut i Cummings Ulic
Trenton, N. J.

Wigilia Kazimierza Pułaskiego i Tadeusza Kościuszki w Trenton, N. J.

Było to przededniu wigilii Bożego Narodzenia, (1777 r.) tego święta, o którym żaden Polak nie zapomina.

Pułaski ze swoim oddziałem stał w Trenton, małym wówczas miasteczku, które od Pensylwanii dzieli tylko most, rzucony przez rzekę. Był to Amerykański most owych czasów, budowa z ogromnych kłóców drzewa, chwiejąca się, pełna szczerb, i mimo to przeskakująca wody przeszło tysiąc stóp szerokie.

Nadchodzące dni świąteczne Karolowi adjutantowi Pułaskiego poddały myśl urządzenia polskiej wigilii. Tań się z tem w początkach ale na ostatek musiał zwierzyć się towarzyszewi Pułaskiego, Maciejowi, bo bez jego pomocy wykonać tego nie mógł.

"Panie Macieju!"—rzekł — mam do was prośbę: gdybyście mi trochę pomódz chcieli, zrobilibyśmy coś milego generałowi."

(Kazimierz Pułaski Konfederat barski, po upadku Konfederacji pojechał do Ameryki, tam pod wodzem Waszyngtona walczył o niepodległość Ameryki i zginął w bitwie pod Savannah 9go października 1779 roku.)

"Z duszy serca, wszak wiesz, że ja dla niego dałbym się w kawałki posiekać. Tylko mów".

"Jutro wigilia Bożego Narodzenia. Ja wszystko urządzę: mam już zamówione ryby morskie, jaja żółwie; murzyn nasz ugotuje. Będzie to piąte przez dziesiąte, ale zjemy na sianie i przy gwiazdach po polsku . . . Ojczyzna nam się przypomni . . ."

"A niech ci Bóg płaci! myśl złota . . . Ale skądże ty opłatka wezmiesz? A bez opłatka, co to będzie za wigilia? Niema wigilii bez niego, to darmo!"

Napróżno łamali sobie głowę . . . zgodzono się jednak bądź co bądź zastawić wieczerzę z ryb, na sianie, a w kącie snop polski . . .

"Snop! . . . Miły Boże . . . skąd się wziąć w Ameryce ów snop polskiego zboża? Gdzie żyto,

(Ciąg dalszy na str. 145)

Wigilia Kazimierza Pułaskiego i Tadeusza Kościuszki w Trenton, N. J.

(Ciąg dalszy ze str. 143)

pszenica, jęczmień, owies, wszystko aż do lnu i tartaki? . . . bo w snopie na wigilję nic nie powinno brakować".

"A im tego wszystkiego potrzeba było, by polską Macierz przypominało . . ."

Maciej Rogowski nie śmiał się spytać, skąd się wezmą pieniądze na ucztę, wiedział bowiem, że żaden ich nie miał. Karol miał od ojca zegarek złoty z łańcuchem; długo oszczędzał go, wahał się, żałował, ale dla wodza ukochanego można było poskąpić ofiary? Poszedł, sprzedać go, pociachu . . . Z tego grosza miała się wigilja wyprawić . . . Szło tylko o opłatek.

Wszystko się dawało albo czemś zastąpić, albo ominąć. Niedostatek opłatka był niewynagrodzony . . . Opłatek jeden starczyłby za wszystko . . . Bez niego wieczerza choćby na sianie — tą uroczystą ucztą zwać się nie mogła.

Już Karol rozmyślał o upieczeniu opłatka, gdy dowiedział się, że w niedalekiej osadzie mieszka Ksiądz Francuz, który tam w kapliczce Msze dla szcuplej liczby Katolików odprawia.

Karol siadł na koń, aby pobiedz do tego księdza. Już minął ostatnie domki osadników, gdy na drodze zjechał się z obcym mężczyzną widocznie podróżnym. Rysy jego twarzy miłe i łagodne, miały w sobie coś tak polskiego, że Karol — uderzony twarzą i strojem — natychmiast konia powstrzymał. Podróżny siedział na koniu objuczonym i miał przewodnika. Wszystkich już w okolicy Karol znał, ten widocznie był obcym gościem z daleka. Przyłożywszy rękę do czapeczki, podróżny odezwał się po angielsku: —

"Czy znajdę w Trenton brygadiera Pułaskiego? Pan pewnie należysz do jego oddziału; lękam się by nie był na jakiej wyprawie."

Po wymowie pytającego, Karol poznał cudzoziemca; serce mu uderzyło do tego człowieka i sam nie wiedział, jak wyrwało mu się słowo polskie:—

"A Polak, brat!"—zawołał ochoczo podróżny i obaj skoczyli z koni, aby uściskać się, jak bracia rodzeni.

"Jadę od granic Kanady — rzekł podróżny — umyślnie tu do was, do Pułaskiego, którego poznać pragnąłem. Nazywam się Tadeusz Kościuszko . . ."

"O słyszeliśmy już o was! Jakże generał rad wam będzie . . . Ja jestem adjutantem jego. Nazywam się Karol Pluta . . ."

"Ach, nie wiesz — przerwał rozrzuwiony Kościuszko — co to jest po długim poście posłyszec mowę swoją, zobaczyć brata!"

Spotkanie najbliższego przyjaciela nie uczyniłoby w Kraju na nich obu takiego wrażenia, jak tu, zetknięcie się niespodziewanie dwóch nieznanymi, ale krwią i duchem braci . . . Stali dosyć długo, ściskali dłonie, nie mogąc się napatrzeć sobie. W końcu siedli na konie i wrócili do Trenton. Pułaski był szczęśliwy z przybycia ziomka.

(Kościuszko pojechał także do Ameryki, aby tam walczyć za wolność wybijających się z pod przemocą Anglii, Stanów Zjednoczonych. Potem wrócił do kraju i został naczelnym wodzem wojska polskiego w r. 1794.)

Tym sposobem wigilja Bożego Narodzenia stała się podwójnie uroczysta dla ugaszczających. Całą resztę dnia tego spędzili mówiąc o Kraju, o dziejach Konfederacji, i o starych i nowych sprawach.

"Słuchaj, mój Macieju — rzekł Pułaski wieczorem do Rogowskiego, odwiódłszy go na stronę — nasz święty, ojcowski obyczaj każe gościa serdecznie przyjmować, jeszcze takiego gościa! Naszego, Polaka! Sprzedaj, co chcesz, zastaw, pożycz, a trzeba, żeby wiedział żeśmy mu radzi".

"Panie generale — odpowiedział Rogowski — proszę być spokojnym: Karol i ja obmyśliśmy środki . . . jakoś to będzie . . . tylko co się tyczy jutra . . . to post i wigilja".

"Wigilja! a prawda" — rzekł smutnie Pułaski.

Cała noc niemal zesła na gawędzie przerywanej i nawiązywanej. Kilka razy rozchodzono się, i pożegnawszy, znów wracano. Mówili o Polsce, nagadać się nie mogli. Każdy z nich był rodem z innego kąta rozległej ziemi polskiej, ale uczucia i wspomnienia ich łączyły. Kościuszko, Litwin z Brzeskiego, długo mieszkał w Warszawie i na Mazurach, znał dwór Króla, Czartoryskich i wielu znakomych ludzi owego wieku.

Rogowski z łatwością namówił Pułaskiego i Kościuszkę, aby się z obiadem do gwiazd wstrzymali i zmienili go zwyczajem polskim na wieczerzę. Obaj przyklasnęli tej myśli. Dzień zeszedł szybko, poszli oglądać okolicę, potem wrócili, nic nie zobaczywszy, bo mieli co innego na myśli: Wisłę i Bug. Nareszcie przyszedł wieczór . . . Karol już tylko oczekiwał na ukazanie się gwiazd . . . był w gotowości. Serce mu biło, jak swawolnemu uczniowi, który zamierza spłatać figla . . . Wszedł do ogródka, po którym przechadzali się wodzowie i rzekł z uśmiechem do Pułaskiego:

"Panie generale, wieczerza na stole."

"A! wieczerza! tak! — podchwycił gospodarz — żartuj zdrów: co mi to za wieczerza w Ameryce! nie Polska to, nasza, owa wigilja braterska, ucztą święta, ale . . . co Bóg da! . . . chodźmy".

"Tu, tu" — rzekł.

"Tu? spytał Pułaski — Cóż to jest?"

(Ciąg dalszy na str. 147)

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

SKŁADAMY NAJSERDECZNIJSZE ŻYCZENIA

WIELEBNEMU DUCHOWIENSTWU

WIELEBNYM SIOSTROM

i

WSZYSTKIM PARAFIANOM

JAN KOKOWSKI

FRANK KOKOWSKI

VINCENT KOKOWSKI

MR. and MRS. WALTER KOKOWSKI and SON

**Wigilia Kazimierza Pułaskiego i
Tadeusza Kościuszki w Trenton, N. J.**

(Ciąg dalszy ze str. 145)

"Tak nam wypadło" — odpowiedział Karol. Wtem murzyn otworzył drzwi. Salka przedstawiła widok niezwykajny, niespodziany. Naga izba ubrała się świątecznie; ściany zawieszono były zielonemi gałązkami cedrów, jodeł i cisów; stół świecił rześisto, okryty białym obrusem, pod którym siana domyślać się było można. W kącie stał ogromny snop zboża, jeśli nie gatunkiem, to formą przypominającą nasze godło pracy rolniczej.

Pułaski, jak olśniony stanął na progu. Najpierw zobaczył opłatek na talerzu, odwrócił się więc do Karola i ze łzami prawie porwał go za szyję całując.

"Pocziwy, Kochany przyjacielu — woła rozrzucony — tylko twoje złote serce dokazać tego mogło!" Drżąc ręką chwycił opłatek i podał go najprzód Kościuszce; — Gdy w Polsce rozłamiesz go kiedyś z braćmi, przypomnij sobie i Trenton — rzekł smutnie.

Milcząc uroczyście jak w świątyni, z myślą do Boga wzniesioną, łamali się tułacze opłatkiem, a myśli ich i serca biegły tam, gdzie do nich także były serca stęsknione, rodziny, braci, przyjaciół.

Z rozweselonem czołem zasiedli do stołu. Niestety, murzyn barszczu z uszkami zrobić nie umiał. Zamiast barszczu była polewka. Inne potrawy, jeśli nie miały smaku naszych, przypominały je przynajmniej z pozoru. Murzyn ów, czego nie mógł

dobrze wyrozumieć wto kładł jak najwięcej pieprzu, który w jego przekonaniu zdolny był zastąpić wszystko i omylić podniebienie. Ryby wszakże na szaro i smażone z kapustą palmową, wybornie się udały. Biesiadnicy pozostali długo w noc przy stole; pito nie wiele, powoli, ale mówiono dużo. Późno już, ktoś przypomniał obyczaj wigilij naszej, wyciągania z pod obrusu siana; miało to podobne znaczenie, iż kto najdłuższą trawę wysunie, u tego najpiękniejszy len obrodzi.

"Ciągnijmy więc — rzekł uśmiechając się Pułaski — będziemy sobie z tych roślin nowego światła prorokowali o żniwie".

W tym sianie amerykańskim były, prawdę mówiąc, przeróżne rośliny — nie wszystkie do traw należące. Każdy rękę włożył pod obrus a co pochwycił, wyciągnął i podniósł do góry. Pułaskiemu dostał się jakiś kwiat nieznan, już zeschnięty, na którego łodydze parę tylko listków zielonych zostało. Rogowski dobył kiść dość długą; na końcu jej grono nasionek przypominało naszą hreczkę. Karol wyciągnął łodygę zieloną, z kwiatami jeszcze niezupełnie zwiędłymi. A Pan Tadeusz zdziwił się wyjąwszy uciętą młodą gałązkę z liśćmi laurowymi.

"Wam laury, Panie Tadeuszu! Daj Bóg, byście je zbierali. Mnie się dostało coś zeschniętego, czarnego, jak ja . . . i bez życia . . . Taką może pamięć zostawię po sobie . . ."

Wstali wszyscy od stołu. Jeszcze raz ścisnęły się dłonie, ucałowały usta i każdy poszedł — nie zasnąć lecz myślą lecieć ku Ojczyźnie — ku swoim.

Główna Hala w Szkolnym Budynku Św. Krzyża
The Main Auditorium in Holy Cross School Building

Pokój Chóru Chopina
Chopin Choir Room

Dolna Sala
Lower Banquet Hall

Sala Klubu Św. Krzyża
Club Room Holy Cross Cath. Club

Sala Posiedzeń
Meeting Room

PARAFJI ŚWIĘTEGO KRZYŻA

Pionierskiemu Skupieniu Polaków w Trentonie, dla zacnych Rodaków, skupionych w tej pięknej a tak zasłużonej Parafji i dla ich znakomitego Przodownika —
Wielebnego Księdza Franciszka A. Kasprowicza —

W DNIU ZŁOTEGO JUBILEUSZU

ZASYŁA SERDECZNE ŻYCZENIA

UNJA POLEK W AMERYCIE

Największa w Stanach Wschodnich Organizacja Siostrzanej Pomocy i
Ubezpieczenia na Życie

Różne Rodzaje Asekuracji Najwyższa Wartość Polis

Wzorowa Administracja Czysto Niewieściej Instytucji

Ognisko Pracy Obywatelskiej dla Amerykanek Polskiego Pochodzenia.

ODDZIAŁY MAŁOLETNICH

Zarząd Centralny:

KS. M. MONKIEWICZ, Kapelan

LEOKADJA SZKEMO, Prezeska

STEFANIA RUDEWICZ, Wiceprezeska

HELENA JANOSKA, Skarbniczka

MELANIA LUKASIAK, Sekretarka

WITOLD E. BALUKIEWICZ, Rzecznik

WACŁAW F. ŚLIWIŃSKI, Lekarz Naczelny

MARJA LIBROWSKA, KONSTANCJA OSOWSKA, EMMA R. MODERSKA,

CZESŁAWA LEWANDOWSKA i LEONTYNA DYMSZO — Dyrektorki.

Siedziba Zarządu Centralnego

2662 E. ALLEGHENY AVE.

PHILADELPHIA, PA.

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

Placówka 81-sza Wet. Arm. Polskiej

— oraz —

Korpus Pomocniczy Nr. 93

SKŁADAJĄ SERDECZNE GRATULACJE PARAFJI ŚW. KRZYŻA
W TRENTON, N. J.

CONGRATULATIONS and BEST WISHES

ON THE
GOLDEN JUBILEE
OF THE
HOLY CROSS PARISH

R. F. McGRORY COMPANY

JANITOR'S and
SANITARY SUPPLIES

Phone — 9008

213-215 No. Montgomery Street
Trenton, N. J.

SEE SEE SEE
YOUR DEALER

About the

APEX WASHER

Before
BUYING

COMPLIMENTS
and
BEST WISHES
from

TRENTON BEVERAGE CO.

BEERS — WINES — LIQUORS

130 Ward Ave.

Trenton
N. J.

C. A. WORTHINGTON, INC.

3 S. MONTGOMERY ST.
TRENTON, N. J.

74
YEARS

as

GENERAL INSURANCE AGENTS

F. R. ZELLEY, Pres.

JOSEPH A. BARELKOWSKI
Representative

Życzenia na Złoty Jubileusz
Parafji Św. Krzyża
załącza

Pan Antoni Rasimowicz

1419 Princeton Ave. Trenton, N. J.

ADAMS ELECTRIC

RADIO RECORDS REFRIGERATORS
WASHERS

1037-1039 S. BROAD STREET
Trenton, N. J.

Phone 2-2382 Open Evenings

CONGRATULATIONS
and
SINCEREST WISHES
**THE
JERSEY MUSICALES**

**HOOPERS
PAINT STORES**

extend
HEARTY CONGRATULATIONS
and
VERY BEST WISHES

E. F. HOOPER & CO.

8 and 10 S. Warren St.
868 So. Broad St.
Olden and Hamilton Ave.

COMPLIMENTS
OF

**Eddie's Sinclair Service
and
Eddie's Wrecking Service**

EDWARD MONASTERKI, Prop.

Phone 2-9981

SO. BROAD and DAYTON STS.
Trenton, N. J.

TURNER-WHITE CASKET CO., INC.

Hardwood, Cloth Covered
and Metal Caskets

CRAFTSMEN IN THE INDUSTRY FOR OVER
ONE-THIRD OF A CENTURY

509-511 W. Lombard Street
BALTIMORE, MD.

COMPLIMENTS
OF
LINCOLN SUPPLY

PLUMBING, HEATING AND
ROOFING MATERIALS

PHONE 2-2592

92 Lincoln Ave.

Trenton, N. J.

BEST WISHES
OF

LIBERTY BAKING

J. Kaczorek and Son, Prop.

BREAD and PASTRY

ORDERS TAKEN FOR
WEDDING AND BIRTHDAY CAKES

Phone 3-2704

65 Liberty Street

Trenton, N. J.

CONGRATULATIONS
ON THE
GOLDEN JUBILEE

ED. SWIDERSKI'S

**ULTRA-MODERN
SERVICE STATION**

Atlantic Products

WASHING—LUBRICATION—ACCESSORIES

CALL AND DELIVERY SERVICE

Phone 2-9325

1720 Brunswick Ave.

Trenton, N. J.
(Slackwood)

Serdeczne życzenia
z okazji
ZŁOTEGO JUBILEUSZU

zasyła

FRANK'S CAFE

819 Lalor Street

Ph. 2-9489

FRANK TYLUTKI
Właściciel

Phone 2-9023

VETERANS CAFE

J. Błażejowski, Prop.

IMPORTED AND DOMESTIC

LIQUORS — WINES and BEER

Tables for Ladies

637 N. CLINTON AVE.

Trenton, N. J.

The NATIONAL CASKET COMPANY, INC.

Extends Hearty Congratulations on

Your Golden Anniversary

— BUY —
FRIGIDAIRE
Product of General Motors Corporation
FROM
DON POORE

240 E. Etate St., Trenton, N. J.

Phene 8163

BEST WISHES
FROM

Hon. Harry E. Hartman
SHERIFF

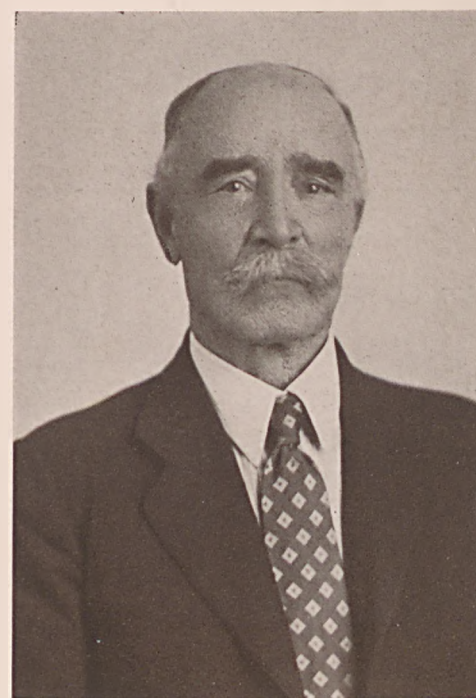
Hon. Andrew Gropp Jr.
UNDER SHERIFF

Wycieczka Kółka Dramatycznego.
Założone w r. 1907; istniało do r. 1923.

Outing of the Dramatic Club;
Organized in 1907; active to 1923.

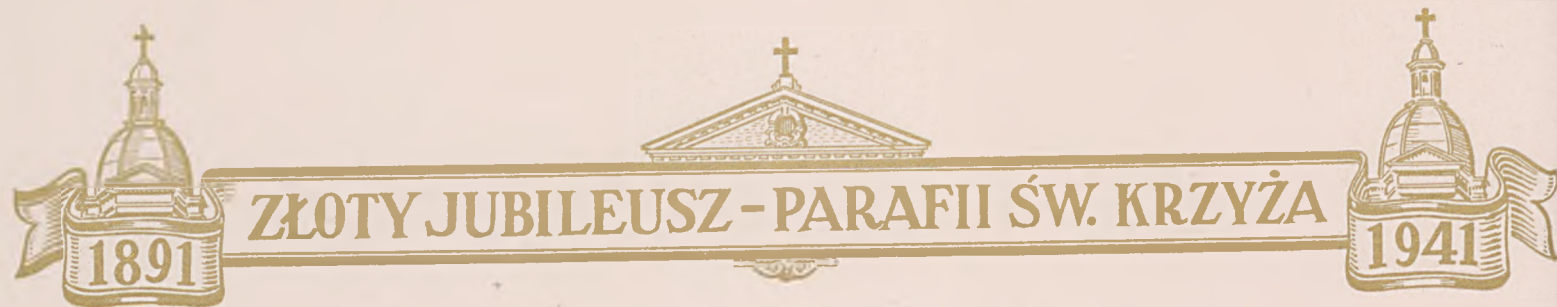
Bottom row from left to right: W. Złotyński, J. Bulakowski, T. Odorczyk, M. Odorczyk, Stan. Switlik, M. Modrzejewski, J. Bagiński, F. Sudwój.
Second row: W. Odorczyk, K. Krempecka, A. Miller, M. Rajzner, J. Truskiewicz, P. Krempecka, A. Gill, E. Daszkowska, B. Daszkowska, K. Josewicz.
Third row: L. Złotyński, M. Michniewski, A. Gorecki, W. Groch, Z. Rajchel, G. Groch, H. Masłowska, W. Switlik, A. Białczak.
Top row: W. Chmielewski, J. Wróblewski, M. Błażejowski, M. Masłowski reżyser, L. Rajzner, A. Brałyński, L. Piątkowski, W. Rajchel.

Michał Stachowski

Michał Stachowski, jeden z najstarszych założycieli Parafii Św. Krzyża. Pan Stachowski sprowadził za pozwoleniem Władzy Kościelnej, Ks. Walentego Swinarskiego do Trenton. Był pierwszym Trustysiem Kościoła — był czynnym w zakupieniu gruntu pod Kościół i własną ręką zasadził te dęby przed Kościołem które dziś widzimy jako potężne drzewa, cieniste.

Pan Stachowski, mimo że przekroczył już 80 lat życia, jest jednak czynnym w sprawach realnościowych i asekuracji. Cieszy się, że doczekał Uroczystości Złotego Jubileuszu Parafii Św. Krzyża nad powstaniem której tak bardzo pracował.

ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA

The Potter Studios, Ecclesiastical Artists and Church Decorators of Newark, New Jersey, extend their heartiest congratulations to the Clergy and People of the Holy Cross Parish.

They are proud that they have been selected to renovate the Sanctuary of the beautiful Holy Cross Church for the Golden Jubilee occasion.

COMPLIMENTS
OF
A FRIEND

**MONUMENTS
and
TOMB STONES
MICHAEL SZUL**

715 ANDERSON STREET

Trenton, N. J.

Phone 3-9060

JOSEPH A. BARELKOWSKI

GENERAL INSURANCE

Phone 6385

OFFICE:
3 S. Montgomery St.
Trenton, N. J.

HOME:
526 Lambertson St.
Trenton, N. J.

*"Sincerest Congratulations on the
Golden Jubilee of the Parish"*

J. A. B.

GOLDEN JUBILEE - HOLY CROSS PARISH

Dalszego Rozwoju i Wszelkiego Powodzenia oraz
Błogosławieństwa Bożego życzy Wydawnictwo

"PRZYJACIEL WOLNOŚCI"

Parafji Św. Krzyża, jak i
Dzielnemu, Niezmordowanemu w Pracy Duszpasterskiej
i Narodowej, Wiel. Ks. F. A. Kasproiczowi—by wszystkie
Pragnienia zarówno Parafjan jak ich kochanego Probosz-
cza się ziściły — dla Chwały Bożej i na pożytek Społe-
czeństwa Polskiego.

ALBIN S. BIELAWSKI, Wydawca.

**Jedyna Polska Drukarnia w Trenton zaopatrzona
w Nowoczesne Maszyny i inne Przybory Drukarskie.**

Gdy chcecie mieć druki wasze wykonane gustownie i czysto,
dajcie do wykonania drukarni, która jest w stanie to uczynić.

Phone 2-4666

RUPERT BAILEY
STAIR BUILDING and MILL WORK

Estimates Cheerfully Given

SLACK AVENUE

Slackwood, N. J.

BINDER'S
ELECTRIC DISTRIBUTING CO.

132 E. State Street

Trenton, N. J.

EXTENDS ITS
HEARTY CONGRATULATIONS
ON GOLDEN JUBILEE

BEST WISHES ON GOLDEN JUBILEE
OF THE HOLY CROSS PARISH

JULIUS DORNSTAUDER

MONUMENTAL WORKS

CEDAR LANE PHONE 3-3835 TRENTON, N. J.

Compliments Of

CLOVERDALE PACKING COMPANY

Makers of
 Cloverdale Sugar Cured Pork
 Cloverdale Pure Pork Sausage
 Cloverdale Scrapple
 Cloverdale Smoked Butts

566-568 Centennial Ave. Phone 3-6329
 TRENTON, N. J.

Compliments Of

WILNO BROS.

Plant: Chestnut and Morris Ave.

Phone — 9101 Trenton, N. J.

Compliments Of

WINEBERG'S DEPT. STORE

901-03 S. BROAD ST.

Trenton, N. J. Phone — 6597

Compliments Of

Salamandra Liquor Store

Leo V. Salamandra, Prop.

BEER—WINES—WHISKEY
Imported and Domestic

900-02 Chestnut Ave. Phone — 4040
 TRENTON, N. J.

SERDECZNE ŻYCZENIA

Z

OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

— składa —

POLSKA FABRYKA I SKŁAD TRUMIEN

ATLAS CASKET CO., INC.

3207-3227 Cedar Street

Philadelphia, Pa.

Firma ta założona w 1924 roku przez Polaków w mieście Philadelphia, Pa. Z początku wyrabiali trumny drewniane. Po rozbudowaniu się parę lat temu, zainstalowali stalowe "prasy" i maszyny potrzebne do wyrabiania pięknych metalowych trumien. Prócz tego dziś fabryka ta posiada wszelkie inne maszyny potrzebne do wyrabiania różnych stylów trumien i do wykończenia ich na wewnątrz różnymi materiałami używanymi w pierwszorzędnych trumnach kanapowych.

ZYGMUNT BŁASZCZYK,

Kasjer.

<p>SERDECZNE ŻYCZENIA Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU składa DR. HENRY S. URBANIAK</p>	<p>Gratulacje Na Złoty Jubileusz składa SZELICH'S BAKERY 876 BEATTY STREET Trenton, N. J. Phone 2-3068</p>
<p>COMPLIMENTS OF TRENTON SAVING FUND SOCIETY 123 E. State Street CHARTERED 1844</p>	<p>COMPLIMENTS OF KAPLAN'S 31-33 E. State Street NEW JERSEY'S FINEST CREDIT STORE BUY EVERYTHING ON YOUR "ONE ACCOUNT" Elgin, Waltham, Bulova, Benrus WATCHES Nationally advertised Jewelry and Blue White Perfect DIAMONDS Ladies', Men's, Boys' and Girls' CLOTHING</p>
<p>Compliments Of Rochester Germicide Co. 2433 N. ORIANNA ST. Philadelphia, Pa.</p>	<p>Marut's Service Stations Cor. Calhoun and Rose Sts. Cor. Princeton Ave. and Spruce St. Phone — 2-9959 Trenton, N. J. DEPEND ON US</p>

<p>Compliments Of VARGA'S DRUG STORE 906 SO. BROAD ST. Phone 2-8920 Prescriptions at Lowest Price</p>	<p>GIRLS' APPAREL GIMBEL'S 34 S. BROAD ST. Trenton, N. J. SPORTS WEAR</p>
<p>COMPLIMENTS OF VICTOR COOPER</p>	
<p>CONGRATULATIONS FROM CHARLES P. HUTCHINSON, County Clerk AND WILLIAM P. HOWE JR., Deputy County Clerk</p>	

GŁÓWNY ZARZĄD
ORGANIZACJI ŚW. JERZEGO

Wraz z Wszystkimi Zarządami Grup
Przesyła Swoje Serdeczne Życzenia

PARAFJI ŚW. KRZYŻA
z Okazji
ZŁOTEGO JUBILEUSZU

OFFICERS

- REV. MARTIN J. LIPINSKI, Chaplain
- REV. FRANCIS A. KASPROWICZ, Vice Chaplain
- WALTER J. SCOTT, Censor
- STANLEY MYDŁOWSKI, President
- STANLEY SIKUCINSKI, Vice President
- MARY SKOCZYLAŚ, 2nd Vice President
- WOJCIECH CHMIELEWSKI, Rec. Secretary
- BLAZEJ STEC, Treasurer
- LEOKADYA JANUKOWICZ, Vice Treasurer
- MICHAEL W. CYREK, Secretary General
738 Cass Street

BOARD OF DIRECTORS

- MARCIN KWIATKOWSKI
- KAROLINA CZYZEWSKA
- ALBIN BIELAWSKI
- CZESŁAWA BIELAWSKA
- FRANCISZEK KROLAK
- BENJAMIN BLANK
- BOLESŁAW ALBANOWSKI

MEDICAL EXAMINERS

- DR. HENRY S. URBANIAK
- DR. T. R. SIEMION
- DR. R. C. NAYFIELD
- DR. H. T. DEMBINSKI
- WALTER J. SCOTT, Legal Advisor

Quiet May-Hotpoint-Oil Burners
Home Laundry—Refrigerators
Air-Conditioning

**TRENTON LIGHTING
STUDIOS**

185 S. BROAD STREET

Phone — 8269

Trenton, N. J.

The House of Distinction

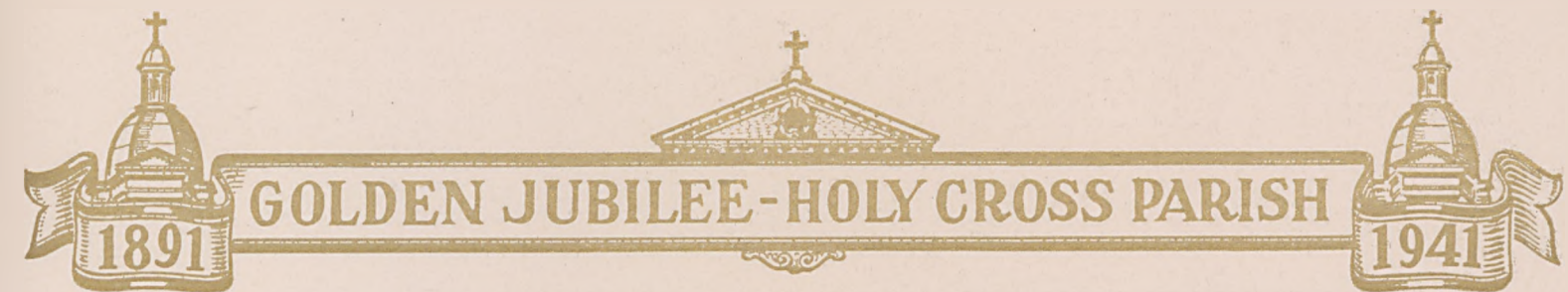
**TRENT WINE and
LIQUOR STORES**

Imported and Domestic
PROMPT DELIVERY

17-19 N. WARREN STREET

Ph. 5271 — 5272

Trenton, N. J.

HEARTIEST CONGRATULATIONS
FROM

ADAM OPALSKI

227 Home Avenue

Phone 3-3332

Fresh Meats — Fruits — Vegetables — Groceries

FREE DELIVERY

SERDECZNE ŻYCZENIA
OD

DR. T. R. SIEMION

1005 BRUNSWICK AVE.

Trenton, N. J.

ŻYCZENIA ZASYŁA PARAFJI
NA JUBILEUSZ

Władysław Rutkowski

Zakład Reperacyjny Obuwia

15 Randall Ave.

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

F. S. BONDERCHUK
Proprietor

SOUTH BROAD CHEVROLET

1285 S. Broad St. at Stanton

Phone 5208

Trenton, N. J.

TRY US FIRST FOR
ANYTHING

**HUBSCHER'S
GIFT SHOPPE**

1329 S. Broad Street

Trenton, N. J.

Phone 3-0407

BEST WISHES

**BARTOLINI
BEER GARDEN**

Chambers and Morris Ave.

Trenton, N. J.

Bronzowe Drzwi Kościelne — Dar Klubu Matek 1939
Bronze Doors — Gift of the P. T. A. of the Holy Cross Church

ZARZĄD KLUBU MATEK

K. CZYZEWSKA
(Sekretarka Protokulowa)

M. MARUT
(Prezeska)

J. AUGUSTYN
(Sekretarka Finansowa)

K. KUSY
(II-ga Wiceprezeska)

W. F. MARUT
(I-sza Wiceprezeska)

Najlepsze życzenia Wielebnemu Duchowieństwu
i Parafianom Kościoła św. Krzyża
w 50tą Rocznicę założenia Parafii

REGULSKI-POLASKI, INC.

TOWARY KOŚCIELNE
ARTYKUŁY MISYJNE
KSIĄŻKI DO MODLENIA
CHORĄGWIE TOWARZYSTW

51 Barclay Street

New York, N. Y.

Phone — Barclay 7-5369 — 5370

Byliśmy zawsze przyjaciółmi Kościoła św. Krzyża
i cieszyliśmy się z jego rozwoju. Prosimy Pana
Boga, aby go osłaniał swą opieką w mnogie lata.

AD MULTOS ANNOS!

Jan Lisiecki

JAN A. LISIECKI

Najserdeczniejsze Życzenia
z okazji Pięćdziesięcio-letniej Uroczystości
ZŁOTEGO JUBILEUSZU Parafii ŚW. KRZYŻA

zasiłam

CAŁEJ PARAFJI — ZACNYM ZAŁOŻYCIELOM
WIELEBNYM KSIĘŻOM
SIOSTROM NAUCZYCIELKOM
TOWARZYSTWOM i CAŁEJ POLONII

Pogrzebowy i Balsamator
1026-28 N. Olden Ave.

Telefon 3-1445
Trenton, N. J.

CZESŁAW ROSSA

BUDOWNICZY

952 Pine Street

Trenton, N. J.

Rządowe Pożyczki na 4½ procent. Spłata miesięczna od \$3,000.00, wynosi tylko \$18.48, w której to spłacie wlicza się procent i ogniowa asekuracja budynku.

SZUKASZ SZCZĘŚCIA? WSTĄP NA CHWILĘ!

Pomyślnego Rozwoju Parafji Św. Krzyża
w Dniu Jubileuszu
życzy

Władysław Kozłowski

Właściciel

POLSKIEJ PIEKARNI

496 Center St.

Trenton, N. J.

Gratulacje na Jubileusz
zasiła

BARNEY WYRWAS

— CAFE —

601 SECOND STREET

Phone 3-1856

Trenton, N. J.

SERDECZNE ŻYCZENIA
SKŁADA

SZCZEPANSKI'S TAVERN

202 JERSEY STREET
TRENTON, N. J.

COMPLIMENTS OF

WILSON & STOKES LUMBER CO.

QUALITY
LUMBER — MILLWORK — PAINT

651 So. Broad Street

Telephone 6241

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

MID-WAY Paint Company

J. F. HICKEY, Manager

210 WILLIAM STREET
West Haven, Conn.

COMPLIMENTS
OF

Dr. SAMUEL WATOV

GREETINGS ON YOUR GOLDEN JUBILEE

from

SEILER'S

Manufacturing Packers of

"A TREAT TO EAT"

MEAT PRODUCTS

JULIUS F. SEILER
CHRISTIAN F. SEILER
PAUL SEILER

WILLIAM G. SEILER
ALBERT H. SEILER
HENRY A. MARSHALL

COMPLIMENTS OF

COLUMBIAN ART METAL WORKS

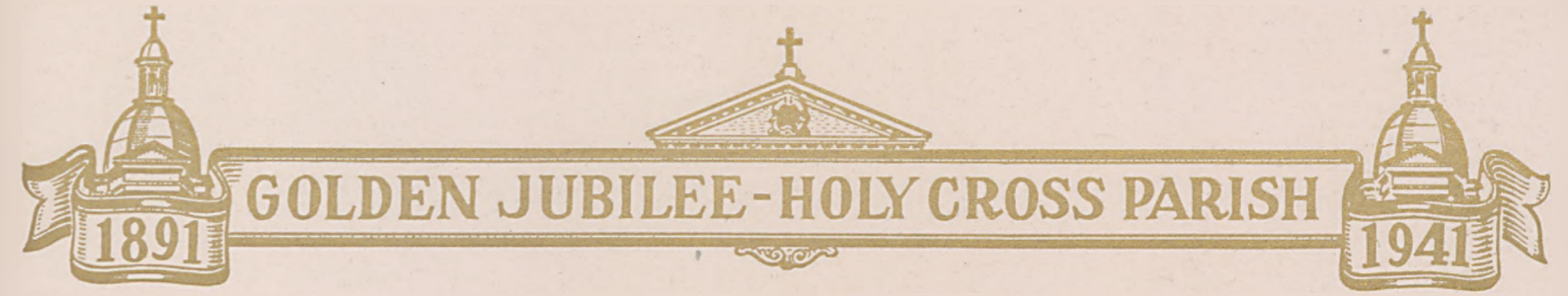
Craftsmen in All Metals

150 71st Street

Guttenberg, N. J.

COMPLIMENTS OF

VINCE S. BUDNY

COMPLIMENTS OF

REGAL TIRE COMPANY

Tires — Tubes — Batteries — Accessories

818-820-822 SOUTH BROAD STREET

Phone 3-2852

Trenton, N. J.

Quality Tires Since 1891

BEST WISHES

STEPHEN C. KOVACS

— REALTOR —

REAL ESTATE
INSURANCE

979 S. BROAD STREET

Telephone 4469

Felicitations on the Golden Jubilee
of the HOLY CROSS PARISH

BENZIGER BROTHERS INC.

CHURCH GOODS — RELIGIOUS ARTICLES
NEW YORK RETAIL STORE

26-28 Park Place

(One Block North of Barclay St.)

Telephone

ALGONQUIN 4-3053

STUDIO and WORKS: BROOKLYN, N. Y.

ZYCZENIA ZASYLA PARAFII NA
ZŁOTY JUBILEUSZ

W. WALCZAK

SKŁAD
GROSERNI i BUCZERNI

612 LAMBERTON ST.

Phone 2-9231

Optical Department

Phone 2-5733

H. LEVENSTEIN DIAMONDS — WATCHES and JEWELRY

Repairing of All Kinds

562 NO. CLINTON AVE.

Trenton, N. J.

ŻYCZENIA NA
ZŁOTY JUBILEUSZ PARAFJI ŚW. KRZYŻA
załącza

Dr. ALFRED ZIELINSKI

— OKULISTA —

(Optometrist-Orthoptist)

Office:
863 SO. BROAD STREET

Trenton, N. J.

Phone 2-1652

COMPLIMENTS OF
THE NATIONAL RADIATOR CO.

TRENTON, N. J.

CONGRATULATIONS
FROM
THE STANDARD FIRE INSURANCE COMPANY
OF
TRENTON, NEW JERSEY

SINCERE WISHES

OLD HOLLOW

Choice
LIQUORS — WINES — BEERS

511 Lalor St., Cor. Hewitt Ave.
TRENTON, N. J.

SERDECZNE ŻYCZENIA
składa

JAN E. KULESZA

— POMNIKI —

z Marmuru i Granitu

227 WALNUT AVE.

Phone 3-2289

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS
OF

BUICK

BROCK'S GARAGE

TRENTON, N. J.

Compliments of

Kramer Provision Co., Inc.

"Luxury Brand Provisions"

15 MIFFLIN STREET

Phone 5502

Trenton, N. J.

LOUIS SALAMANDRA

PHONE: 6994

RES. PHONE: 3-5883

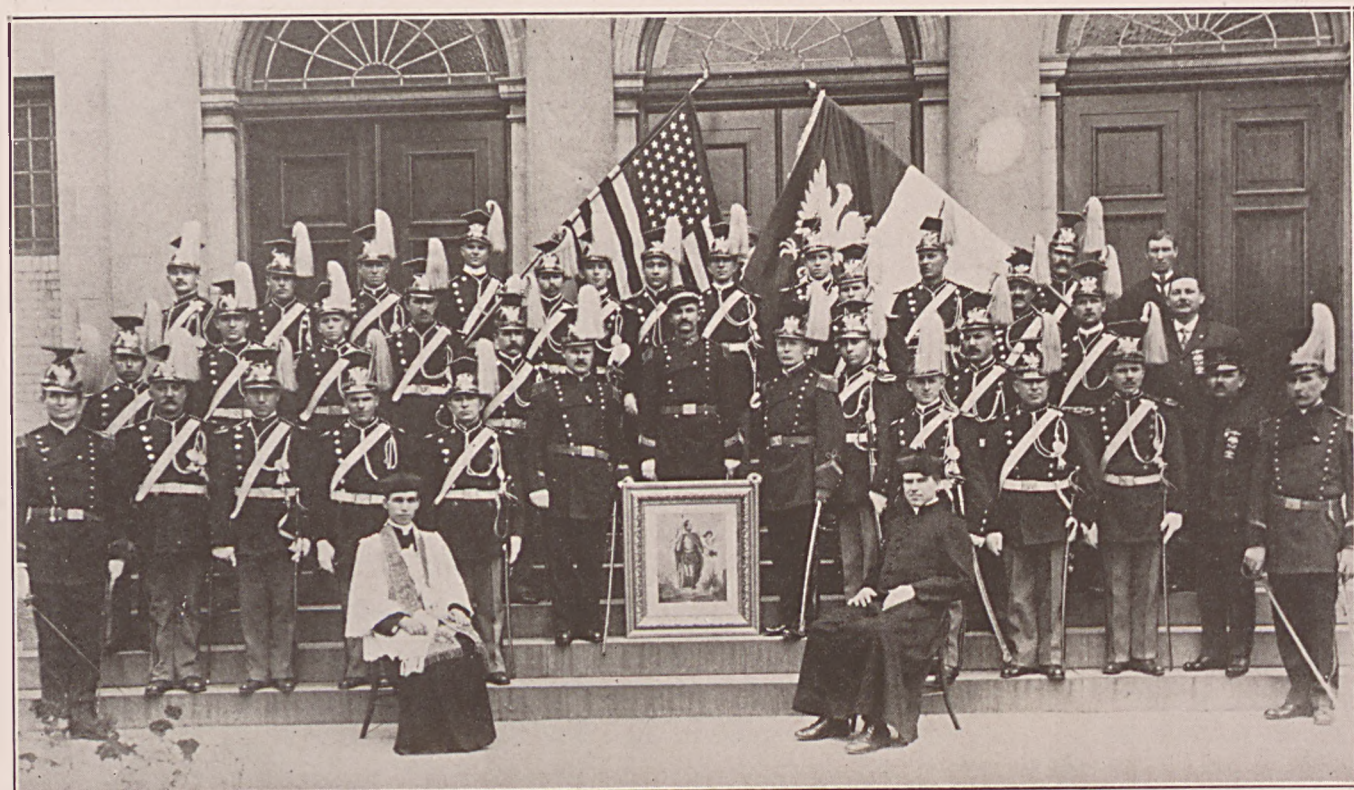
31-37 MORRIS AVE.

40 CUMMINGS AVE.

TRENTON, N. J.

Z Okazji 50-letniej Rocznicy Założenia Parafii Św. Krzyża,
Zasylamy Najserdeczniejsze Życzenia. Cześć!

TOWARZYSTWO ULANÓW ŚWIĘTEGO FLORJANA

DZISIEJSZY ZARZĄD TOW. ULANÓW JAK RÓWNIEŻ I DYREKTORJAT

Z prawej do lewej, siedzący w pierwszym rzędzie: L. Kubiński, B. Ujazdowski, F. Królak, prezes; J. Brodowski, B. Blank i S. Adamczyk. Stojący w drugim rzędzie: J. Nowak, F. Bajek, B. Stec I, A. Krópp, F. Franczkowiak, A. Wróbel, J. Skrzydliński i M. Dorsziński.

Życzenia na Złoty Jubileusz Parafii ŚW. KRZYŻA
zasyła

STANISŁAW PIECHOTA
GROSERNIA i BUCZERNIA

BEATTY i GRAND STS.

TRENTON, N. J.

PHONE 3-6315

GOOD WISHES FROM

BREECE'S
FLOWER SHOP

FLOWERS
FOR
ALL OCCASIONS

1038 Cedar Lane — Ph. 2-3097

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS
OF

AVE MARIA SHOP

ECCLESIASTICAL WARE

9 Perry Street

Ph. 3-1940

Trenton, N. J.

Z OKAZJI 50 LETNIEJ ROCZNICY ZŁOTEGO JUBILEUSZU
PARAFII ŚW. KRZYŻA

składa

Serdeczne Życzenia

JÓZEF CYWINSKI

69 JULIA AVENUE

Phone 3-6632

(DISTRIBUTOR FOR STOY'S DAIRY)

COMPLIMENTS OF
A FRIEND
A. G.

NAJSERDECZNIJSZE ŻYCZENIA
z Okazji ZŁOTEGO JUBILEUSZU
WIELEBNEMU DUCHOWIEŃSTWU
i CAŁEJ PARAFII ŚW. KRZYŻA

— składa —

WENCZEL TILE COMPANY

TRENTON
N. J.

WITH EVERY BEST WISH
A
FRIEND

Schmidt's Beer

TIGER HEAD BRAND
CREAM ALE and PORTER

— Since 1860 —

NATIONAL BEVERAGE CO., INC.

A. J. WALINSKI, MGR.

1271 E. State Street

● Phone 3-9927 ●

Trenton, N. J.

*Z Okazji 50-lecia
Serdeczne Życzenia Składam
Wielebnemu Duchowieństwu,
Założycielom
w ogóle
całej Parafii*

W. KULICZKOWSKI

HARDWARE and PAINT

i Różne Reparacje

763 Beatty Street

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

THE PAYNE-SPIERS STUDIOS INC.

Designers and Craftsmen in
STAINED GLASS

Architectural and Cast Bronze
Carved Wood

STUDIOS: PATERSON, N. J.

OFFICE: 175 — 5th AVE.

New York, N. Y.

AUTOMOBILE SPRING WORK

GENERAL BLACKSMITHING

N. YURKIEWICZ and SON

SPRINGS — For All Cars and Trucks

CARRIED IN STOCK

116 Bloomsbury Street

Trenton, N. J.

Phone 2-2414

CONGRATULATIONS and BEST WISHES
OF

WILLIAM F. HINDLEY

Plumbing and Heating
ENGINEER — CONTRACTOR

Estimates Furnished

Phone 9023

1039 PROSPECT STREET

Trenton, N. J.

"It's been our great privilege, to have furnished and installed the new heating system in the HOLY CROSS CHURCH"

Compliments of

F. W. GRAND STORE

FIVE and TEN

141 E. STATE STREET

Trenton, N. J.

The Largest Assortment in Town

Compliments of

WHITE EAGLE

— TAVERN —

28 ELM STREET

Trenton, N. J.

With Best Wishes

Phone 2-3823

Notary Public

FRANK J. LANGER

COMMERCIAL
PHOTOGRAPHER

1030 N. OLDEN AVE.

Trenton, N. J.

Phone 2-3823

Compliments of

PAUL PABIAN

PAINT and HARDWARE CO.

Paint, Varnish, Oils, Glass, Tools

455 CENTRE ST.

Trenton, N. J.

Largest Selection of
High Class Fur Coats
at Lowest Prices

Est. in Trenton 44 years

Original New York Fur Co.

140 S. BROAD STREET

Trenton, N. J.

BEST WISHES

MACK - MILLER CANDLE CO.

SYRACUSE, N. Y.

Information Bureau

JOHN P. LANGER

Documents — Steamship Tickets
Money Orders

For All Parts of the World

1030 N. OLDEN AVE.

Trenton, N. J., U.S.A.

You Don't Need Ready Cash
to have the things you want in
FURNITURE—FLOOR COVERINGS—RADIOS
ELECTRIC HOME APPLIANCES
JEWELRY and CLOTHING
JUST OPEN A CREDIT ACCOUNT

HURLEY-TOBIN Co

TRENTON, N. J.

Colonial Hardware Co.

Builders and Plumbing Supplies
Tools, Paints, Varnishes

Phone 3-3037

716 S. BROAD ST.

Trenton, N. J.

CONGRATULATIONS ON
GOLDEN JUBILEE

M. WILLIAM MURPHY

FUNERAL HOME

Phone 4188

Konsekracja

Konsekracja Przewiel. Ks. Biskupa Woźnickiego w styczniu 1938 w Detroit, Mich.

Consecration of The Most Rev. Bishop Woznicki, January, 1938, Detroit, Mich.

COMPLIMENTS

OF

MICHAEL A. ZIELINSKI

SINCEREST
CONGRATULATIONS

DR. ALBERT SEKERAK

BEST WISHES

STAN'S CAFE

CHOICE
LIQUORS — WINES — BEERS

STANLEY MAYKO, Prop.

687 Lambertson Street

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

**THE
STAR PORCELAIN CO.**

Trenton, N. J.

Compliments of

**SNYDER
PAINT & HARDWARE CO.**

328 S. BROAD STREET

FLOOR SANDING MACHINES FOR HIRE

Compliments of

DEMSKI'S FLOWER SHOP

727 PLUM STREET

Phone 3-2142

TRENTON, N. J.

EXTENDING BEST WISHES

Dr. Sidney M. Greenwald

— DENTIST —

926 BRUNSWICK AVE.

Phone 4684

Trenton, N. J.

Compliments of

FRANK and BILL'S

— CAFE —

912 BRUNSWICK AVE.

Phone 2-9315

TRENTON, N. J.

SERDECZNE ŻYCZENIA

PARAFJI ŚW. KRZYŻA

— składa —

ALEXANDER
POLSKI FOTOGRAFISTA

25 N. Warren Street
Lincoln Theatre Building

Phone 3-6734

*DRINK
AND Enjoy*

*Beverages that are
sparkling, tasty, re-
freshing — just over-
flowing with good fla-
vor. Keep them on
hand at all times.*

KERN'S
Beverages
TRENTON, NEW JERSEY

COMPLIMENTS OF

**GENERAL PORCELAIN
MFG. CO.**

MANUFACTURERS OF

**HIGH GRADE
PORCELAIN SPECIALTIES**

PENNSYLVANIA AVE., NEAR
MULBERRY STREET

TRENTON, N. J.

MAKSYMILIAN MASŁOWSKI I ŻONA HELENA

Jednym z pierwszych osadników Polskich w mieście Trenton jest Maksymilian Masłowski. Przybył on tutaj w roku 1886 i był świadkiem tworzenia się dwóch parafji równocześnie, mianowicie Św. Stanisława przez Ojców Franciszkanów i Św. Krzyża przez Ks. Walentego Swinarskiego, w roku 1891.

Pan Masłowski był od samego początku jego przybycia czynny w różnych kierunkach kościelnych i narodowo-patriotycznych. Zajmował się sceną i urządzaniem teatrów amatorskich, które podówczas miały niemałe powodzenie. Uczył również śpiewów Polskich i organistował w kościołach. Pisywał do gazet i był korespondentem dla następujących pism polskich: Dziennika Chicagoskiego, Dziennika Narodowego, Dziennika Polskiego, Polaka w Ameryce, Dziennika Milwauckiego, Gazety Katolickiej, Wielkopolanina itd. Pan Masłowski napisał historję Parafji Św. Krzyża, zawartą w niniejszym Albumie, za co należy mu się serdeczne podziękowanie. Pan Masłowski nietylko że pamiętał fakta tyżące się tej parafji, ale także z starych gazet i artykułów, które sam napisał 50 lat temu czerpał materiał do niniejszego Pamiętnika. Żona pana Masłowskiego, Helena, pracowała w Kółku Dramatycznym przez siedmnaście lat i była czynną w Klubie Matek od czasu założenia.

<p>Compliments of</p> <p>NEW ART CLEANERS</p> <p>NEW CHESTNUT AVE. — LIBERTY ST. TRENTON, N. J.</p>	<p>CONGRATULATIONS</p> <p>KUDRA FURS</p> <p>Trenton's Outstanding Furrier THE LARGEST SELECTION OF FINER FURS</p> <p>IN CENTRAL JERSEY 993 S. Broad Street Trenton, N. J.</p>
<p>COMPLIMENTS OF</p> <p>E. J. KOENIG</p> <p>SINCLAIR</p> <p>GASOLINES — MOTOR OILS — GREASES</p> <p>Metered and Filtered Fuel Oil Service</p> <p>100 E. Rutherford Ave. Trenton, N. J.</p> <p>Phones: Off. 8191 — Res. 6009</p>	
<p>Always a Good Time At</p> <p>VETERAN'S TAVERN</p> <p>BEN POREDA, Prop.</p> <p>Choice Stock of BEER — WINE — LIQUORS</p> <p>Clams and Broth Free Friday and Saturday</p> <p>82 JERSEY ST., COR. TREMONT Trenton, N. J.</p>	<p>Compliments of</p> <p>MILLNER'S</p> <p>Prescription Pharmacy</p> <p>A QUARTER CENTURY OF FINE PRESCRIPTION SERVICE</p> <p>Cor. Beatty and Tremont Sts. Trenton, N. J.</p>

Nasze Drzewka na Wystawie Middlesex County Fair
September 10—14, 1941

POLECAMY NASZE
DRZEWA i KRZEWY OWOCOWE i OZDOBNE
Do Sadzenia na Jesień i Wiosnę
NASIONA ROZMAITE, WARZYWNE, PASTEWNE, KWIATOWE
Świeżego zbioru o wypróbowanej sile kiełkowania

We Do All Kinds of Garden Work at Reasonable Prices

BUILDING and SERVING LAWNS

Planting of Orchards, Hedges and Transplanting
of Large TREES and SHRUBS

KRYGIER NURSERY & SEED STORE

Helmetta, N. J.

“AND GOD SAID: ‘BE LIGHT MADE’
AND LIGHT WAS MADE.”

Book of Genesis
Ch. 1, v. 3.

GEORGE KOPEC FOOD MARKET

Fresh Meats
Automatically Cooled

Fresh Vegetables
and
GROCERIES

830 LIBERTY STREET

Dial 3-3135

Trenton, N. J.

DRINK
Mercer
BEVERAGES

MERCER BEVERAGE

DIVISION

of

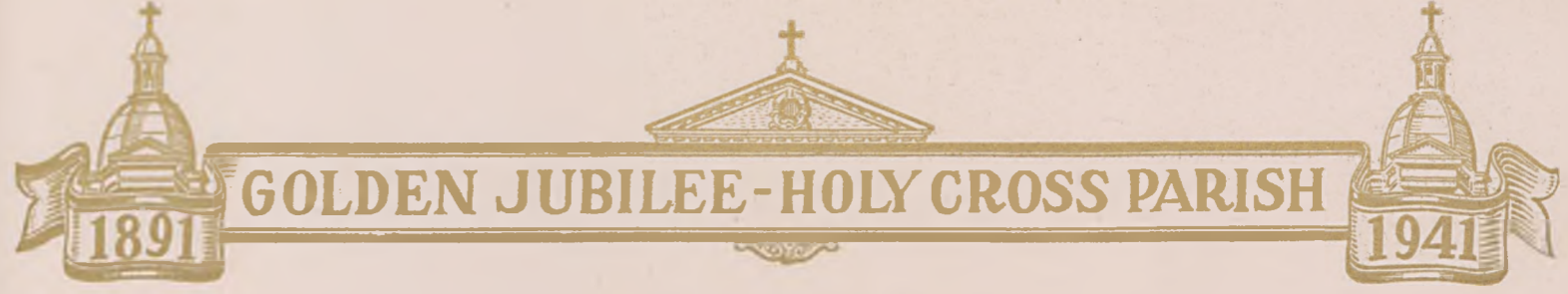
PEOPLES
Brewing Company

TRENTON, N. J.

SINCEREST COMPLIMENTS
and
CONGRATULATIONS OF
SENATOR
CRAWFORD JAMIESON

COMPLIMENTS
OF THE
EVER-READY REFRIGERATION CO.
SECOND STREET
at
SOUTH BROAD
TRENTON, N. J.

Phones 2-4158-9-0

COLD STORAGE

S. LITOWITZ & SONS, INC.
COMMISSION MERCHANTS
 AND
WHOLESALE DISTRIBUTORS
FRUIT AND PRODUCE
19-21 Tucker Street
Trenton, N. J.
 Branch: ASBURY PARK, N. J.

S. Litowitz & Sons, Inc. was established in the year of 1900 by Samuel Litowitz. Its first location was at S. Warren St., Trenton, N. J. and later it was moved to its present location, 19-21 Tucker St. At that time Mr. Litowitz retired from the active field of the business, and his sons carried on from there.

S. Litowitz & Sons, Inc. is composed of the following:
 Samuel Litowitz — President
 Harry Litowitz — Vice-President
 Louis Litowitz — Treasurer
 Jules Litowitz — Business Manager
 Robert Litowitz — Now attending college.

As years passed the business increased and was forced to expand to other cities and states. They now maintain offices in the following places:
 Trenton, New Jersey
 Philadelphia, Pennsylvania
 Miami, Florida.

The number of employees has now reached to a total of fifty and many of which have been employed ever since the business increased.

S. Litowitz & Sons, Inc. maintain a wholesale fruit and produce house with fresh lots of fruit and vegetables daily. They especially specialize in Potatoes which are received and sold in carlots.

They have served Trenton all these years and have proven to be dependable, courteous, and satisfactory in every respect and intend to be in the future.

They take the opportunity at this time in thanking those who have patronized them and helped to establish a larger and better business, so that they can serve the public to the utmost satisfaction.

S. Litowitz & Sons, Inc. have always cheerfully donated for worthy causes, charitable organizations, churches and institutions. They now extend all their good wishes and hopes for the Golden Jubilee at the Holy Cross Church, and want to see it develop into a far and greater and more helpful congregation.

Special mention goes to Father Francis Kasprovicz, and his two assistants, Father Joseph Brzozowski and Father Alexander Burant, who have been working for the Church so gratefully. Also to the faithful Felician Sisters, who devote all their time and energy in caring for and teaching the children of the Holy Cross School and Parish.

RECEIVERS AND SHIPPERS OF POTATOES IN CAR LOT QUANTITIES

1941 Ministranci Altar Boys 1941

Graduanci Szkoły Parafjalnej Św. Krzyża, Czerwiec, 1941
 Graduates of Holy Cross Parochial School, June, 1941

COMPLIMENTS OF
Chambersburg Dairy Co.

Pasteurized
 MILK and CREAM — GRADE A

266-278 HOME AVE.
 Phone 3-2881 Trenton, N. J.

**STANLEY
 BATTERY SERVICE**

GAS and OIL
 AUTO LITE BATTERIES

2767 S. BROAD ST.
 Dial 2-6067 Trenton, N. J.

Sincerest Regards
 on your
 GOLDEN JUBILEE

**JOSEPH S.
 TYSOWSKI**
 GENERAL INSURANCE

921 Spruce Street
 Trenton, N. J.
 REAL ESTATE — Phone 3-6417

CONGRATULATIONS
**TONY'S
 RESTAURANT**

ANTONI RODZEN, Prop.
 290 N. Clinton Ave.
 Trenton, N. J.
 Phone 3-2690

BEST WISHES FROM
BENTLEY'S CAFE

841 GENESEE STREET
 Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF
PISANKO'S BAKERY
 BREAD and PASTRY

Orders Taken for
 WEDDING and BIRTHDAY CAKES
 601 LAMBERTON STREET
 Phone 3-9576 Trenton, N. J.

Najstarsza w Trenton

DRUKARNIA POLSKA

Z. D. RAICHEL, Właściciel

247 Adeline i Beatty Ul.

Telefon 2-8792

Trenton, N. J.

COMPLIMENTS OF

Home Town Bakery

C. HARTER, Prop

Wedding, Banquet and Birthday

CAKES

MADE TO ORDER

Phone 2-5003

1327 LIBERTY ST.

Trenton, N. J.

Distinctive Printing
Selective Quality

Phone 2-5039

D. R. D. Printing Co.

PRINTERS of EVERYTHING

503 EMMETT AVE.

Trenton, N. J.

Contractors for HIGH and DIFFICULT WORK of Every Description
INSURANCE CARRIED

Phone 3-0836

HAROLD A. PETERSON COMPANY

PROFESSIONAL STEEPLE-JACKS

106 Chambers Street

Trenton, N. J.

12 Years in Business
Estimates Cheerfully Given

I Assume All RISK and
Will Treat You RIGHT

ERECTING, REPAIRING, PAINTING and REMOVING—Steeple, Stacks, Flag Poles, Chimneys, Brick and Stone
Pointing, Slating, Tile, Gilding, Water Tanks, Lightning Rods. HIGHEST REFERENCES.

COMPLIMENTS OF

QUINN'S

— Established 1883 —

Warren A. Quinn

701-703 CASS ST., COR. HANCOCK ST.

Trenton, N. J.

WINES and LIQUORS

COMPLIMENTS

OF

NEW JERSEY PORCELAIN

TRENTON,

N. J.

TOWARZYSTWO WOLNY SOKÓŁ POLSKI

Nr. 145

—i—

TOWARZYSTWO SOKOLIC POLSKICH

Z OKAZJI ZŁOTEGO JUBILEUSZU PARAFJI ŚW. KRZYŻA
SKŁADAJĄ SERDECZNE GRATULACJE

Zarząd Tow. Sokolów:

Prezes — WŁADYSŁAW J. CZAJKOWSKI
Wiceprezes — JAKÓB KOPEĆ
Skr. Protokółowy — TOMASZ J. CZAJKOWSKI
Skr. Finansowy — JÓZEF A. SZUL
Kasjer — BRONISŁAW ALBANOWSKI
Opiekunowie Kasy — WŁADYSŁAW MATUSZAK i JÓZEF GADECKI
Komitet Chorych — WALENTY WERESKI i ANTONI STANKIEWICZ
Dyrektorzy — ANTONI GADECKI, ANTONI STANKIEWICZ,
WALENTY WERESKI, STANISŁAW CZAJKOWSKI,
STEFAN HARZEŃSKI

Zarząd Tow. Sokolic:

Prezeska — JULIA A. KULICZKOWSKA
Wiceprezeska — CZESŁAWA M. HANSEN
Skr. Protokółowa — WŁADYSŁAWA V. MIKOŁAJCZYK
Skr. Finansowa i Kasjerka — BRONISŁAWA B. ALBANOWSKA

ZAPISZCIE SIĘ DO POLSKIEGO TOWARZYSTWA,
KTÓRE PROSPERUJE JUŻ PRZESZŁO 30 LAT

Edward W. Hiemer & Co.

175 E. RAILWAY AVENUE
Paterson, N. J.

Have executed the
Choir Windows and Front Door Transoms
in the
Church of the Holy Cross

COMPLIMENTS OF

DEUTZ
— JEWELER —

Est. 1860

851 S. Broad St. — Trenton, N. J.

Expert Watch and Jewelry Repairing

Hamilton - Gruen
Elgin - Croton

Blue White and
Perfect Diamonds

CAPITOL WINE and LIQUOR CO., Inc.

Distributors of
WHISKEY — GIN — WINE — LIQUORS

64 — 70 Oakland Street
Phone — 8448
Trenton, N. J.

SHEIDOW BRONZE COMPANY

Fourteen Dunham Place
Brooklyn, N. Y.

H. B. BUCHAN
Sales Representative
110 EAST 42nd ST., NEW YORK

TELEPHONE
EVERGREEN 7-9298

COMPLIMENTS

The Pioneer Mnfg. Co.

Cleveland, Ohio

Manufacturers of
PAINTS — VARNISHES
and SANITARY PROMOTION

Products Since 1905

Wholesale—Retail

Bodnar Tire & Service Station

Cor. So. Clinton and Whittaker Aves.

TIRES — TUBES — BATTERIES
ACCESSORIES

Phone 2-9473

Trenton, N. J.

Komitet Zbierania Ogłoszeń

Advertising Committee

First row: Rev. Joseph Brzozowski, Rev. Francis A. Kasproicz, General Chairman; Frederic Kramer, Ad Chairman; Rev. Alexander Burani.

Second row: John Buklad, Victoria Odorczyk, Josephine Lubiejewska, Joseph Bulakowski, Helen Krol, Cecelia Zola, Michael Cyrek.

Third row: Stanley Winowicz, Francis Adamczyk, Ignatius Gendek, John Kocul, Joseph Barelkowski.

DO NASZYCH CZYTELNIKÓW

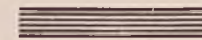
Przeglądając niniejszą książkę spotkaliście wielu Obywateli i Przyjaciół Parafji Św. Krzyża. Spotkaliście również i tych, którzy nie mniej są przyjaciółmi i Dobrodziejami naszej Parafji a tymi są ci co dali ogłoszenia do tej pamiątkowej książki.

Niniejszem pragniemy wyrazić im nasze szczerze podziękowanie, albowiem oni wielce się przyczynili finansowo i umożliwili nam wydanie tak pięknej i kosztownej książki.

Ośmielamy się zwrócić waszą szczególniejszą uwagę na tych ogłoszeniowych biznesmanów, i na ich rzeczy i artykuły które sprzedawają. Oni silnie wierzyli we wartość i korzyść ogłoszenia się w tym Pamiętniku. Utwierdźmy ich w tych przekonaniach i popierajmy tych dobrodziejów. Dajcie im choć w części z waszego interesu i zakupna. Oni was grzecznie obsłużą.

Niech Opatrzność ich wynagrodzi zasłużoną nagrodą i powodzeniem.

KOMITET OGŁOSZENIOWY.

TO OUR READERS

Throughout this book you have met many of the Members and Friends of Holy Cross Parish. You have found also those who are equally the Friends and Benefactors of our Parish, the Advertisers.

We wish to express our sincere appreciation to them, for they have greatly helped in insuring the financial success of this Holy Cross Golden Jubilee Album.

Allow us to direct your attention to these Advertisers and their wares. They believe in the merits of our advertising columns. Strengthen their belief by patronizing them. Give them a share of your business. They will serve you well.

May God grant them a deserved success.

ADVERTISING COMMITTEE.

GOLDEN JUBILEE
AUTOGRAPHS

GOLDEN JUBILEE
MEMOIRS

SOME IMPORTANT FACTS

DO YOU KNOW THAT:

Rev. Valentine Swinarski became the First Pastor of Holy Cross Parish in February, 1891?

Before the erection of the Church, services were held in a private home on the corner of Elm and Home Avenue, from February, 1891 to December, 1891?

The first Holy Cross Church, a combination building was blessed December 27, 1891?

The first Church now serves as rectory for the priests?

The first infants baptized in Parish were Jan Fronet the son of Karol Fronet and Anna Borkowska?

Anna Szymańska, the daughter of Thomas Szymański and Theckla Rapecka?

Joseph Grabowski, the son of Francis Grabowski and Anna Gąsiorowska?

These baptisms took place on February 15, 1891?

The first marriages in the Holy Cross Parish assisted by Rev. Valentine Swinarski were between Francis Cymanowski and Rozalja Błońska, on the 14th day of April, 1891 — and Andrew Gill and Catherine Witucka, April 28, 1891?

The Corner Stone under the present Holy Cross Church was laid November 6, 1910?

The present Holy Cross Church was completed and blessed by His Excellency Bishop Paul P. Rhode in Fall of 1911?

DRUKIEM
NOWIN POLSKICH
Milwaukee, Wisconsin

A PARTING THOUGHT

To those of you, particularly of the younger generation, who have been fortunate to celebrate this Golden Jubilee of the Holy Cross Parish, God has indeed been good. To look back over the past fifty years, you cannot help but feel proud of the inheritance that has come down to you from your forefathers.

Great must have been the Faith that was theirs to inspire them at the outset, and enabled them to carry on despite the many hardships they encountered down through the years that followed. This wonderful Faith and the zeal that lived within their breasts and which was instilled into your hearts, have given you the will to carry on in their footsteps. It should ever be your fervent prayer that those who are to carry on after you, will also realize and keep ablaze that same Faith and zeal, that our good old Holy Cross Parish may go on progressively forever.

The Parish Church is the House of God. It is the heart of the Parish. It is the Home that you, members of the parish, built for Him that He might come and dwell here in the midst of your homes. The steeples above it, are like His fingers pointing ever to heaven which alone gives meaning to this earthly life, the vaulted roof is like His hands folded ever in prayer for those who built this house for Him. And from His altar-throne He looks out over the homes of the parish, day and night, protecting and blessing all that dwell therein.

This you know. This has inspired all your efforts and sacrifices. No parish can exist or thrive except by the united efforts of all its members. To you, then, each and everyone, we say our sincere thanks. May God, who has blessed the work so far, continue to further all your purposes and endeavors to make the Holy Cross Parish a source of true Christian life and a haven of peace and grace to your children and your children's children, — till the Fifty turns to Seventy-five!

1891 ZŁOTY JUBILEUSZ - PARAFII ŚW. KRZYŻA 1941

Widok Budynków Kościelnych
w roku 1922

View of the Church Buildings
in 1922

Muzeum im. Kazimierza Fujskiego
w Warszawie
Nr Inw 5417

